

Sv. Bonaventura

ŽIVOTOPIS SVETOG FRANJE

SV. BONAVENTURA — ŽIVOTOPIS SV. FRANJE

Naslov izvornika: S. Bonaventura — LEGENDA S. FRANCISCI — Opera omnia — Tom. VIII — Editio Collegii S. Bonaventurae — Ad Claras Aquas — Florentiae — FIRENZE — QUARACCHI 1898.

Slika na koricama: M. C. MEDOVIĆ — Sv. Franjo u molitvenom zanosu — ulje; original vlasništvo Franjevačkog samostana u Zagrebu na Kaptolu; snimio u boji: Ivan Krznar

Izdala: Hrvatska franjevačka provincija sv. Ćirila i Metoda
Zagreb — Kaptol 9

Odgovara: o. Karlo Kaić, provincijal

Tiskara: »A. G. MATOŠ« — SAMOBOR

SV. BONAVENTURA

ŽIVOTOPIS SV. FRANJE

S latinskog izvornika
preveo
o. Damjan Damjanović

ZAGREB
1981

Duhovnoj obitelji, sinovima i kćerima,
štovateljima i prijateljima

SERAFSKOG PATRIJARHE F R A N J E

prigodom njegove blagoslovljene osamstote godišnjice rođenja ovaj prvi hrvatski prijevod njegova životopisa iz pera »serafskog naučitelja« BONAVENTURE u bratskoj ljubavi posvećuje

HRVATSKA FRANJEVAČKA PROVINCIJA
SV. ĆIRILA I METODA

Predgovor

Kad sam, zahvaljujući Božjem milorđu, prije sedam godina prebolio ozbiljnu bolest, u znak zahvalnosti sam se dao na prevođenje izvornih djela franjevačke duhovnosti. Prvo djelce koje sam preveo bila je Rasprava o molitvi i razmatranju sv. Petra Alkantarskog. Nakon toga sam se bacio na prevođenje čuvene trilogije Tome Čelanskoga Vita prima S. Francisci Assisiensis, Vita secunda i Tractatus de miraculis. Taj sam obimni posao uspješno dovršio u jubilarnoj godini sv. Franje 1976, kad smo slavili 750-godišnjicu njegove smrti. Ubrzo nam, evo, nakon toga stiže i njegov novi jubilej — 800-godišnjica njegova rođenja — pa me je ta okolnost ponukala da sam se dao na prevođenje Franjina životopisa što ga je napisao sv. Bonaventura. Tako će i ovaj moj prevodilački rad kao literarni spomenik obilježiti taj drugi jubilej.

Naša je religiozna čitalačka publika za spomenuti životopis što ga je napisao Toma Čelanski pokazala interes preko svakoga našeg očekivanja. Naklada od 1500 komada bila je rasprodana u roku od mjesec dana. Tako mnogim naknadnim potraživanjima nismo mogli izići u susret. Naša je bojazan, da će to starinski pisano djelo naići na slab interes, bila posve neosnovana i neumjesna, jer je Franjo Asiški i u staromodnom, srednjovjekovnom odijelu zanimljiv, privlačiv, suvremen. Njega razumije i čovjek našega vremena. Usvajat će ga i prihvaćati i oni koji će u povijesti budućnosti zauzeti naša mjesta.

Usuđujem se ustvrditi da će nakon razočaranja u blagodatima i udobnostima što ih čovjeku našeg vre-

mena pruža suvremena tehnika doći razdoblje u kojem će Franjo kao vjerni vazal gospođe Siromaštine ljudskom rodu, koji se otuđuje Evanđelju, donijeti oslobođenje od previsokoga životnog standarda i sveopće materijalizacije života.

Da li će se to doskora dogoditi? Ne znam i ne usuđujem se zauzeti stav proroka, ali ipak smijem, vjerujući u vječnu snagu Evanđelja, to novo razdoblje očekivati i predmnijevati.

Svojstveno je našoj ljudskoj naravi da se svega vremenitoga i materijalnog brzo zasitimo, pa tako sa sigurnošću možemo računati da će se naša generacija doskora zasititi sadašnjega blagostanja i udobnosti što je danas uživamo. U tome novom razdoblju će Franjo kao evanđeoski zanešenjak postati još aktuelniji nego što je danas. Kamo sreće da se to dogodi što prije!

* * *

Budući da je cjelokupna naklada Franjina životopisa od Tome Čelanskoga u rekordnom vremenu raspačana, pojedinci su me poticali da priredim novo izdanje. Tih sugestija nisam prihvatio, ali ih nisam ni omalovažio, nego sam se odlučio za novi pothvat, naime, da se prihvatim prevođenja Životopisa sv. Franje od sv. Bonaventure. Na to sam se odlučio zbog toga što to predstavlja novi korak u mojem nastojanju da prevedem što više djela koja imaju karakter izvora franjevačke duhovnosti. A to ova knjiga ima. Na ovaj će način biti ispunjena još jedna velika praznina koja je stoljećima zjapila na ovome području.

Premda je sv. Bonaventura blistava zvijezda na obzorju Crkve, ipak je on među nama Hrvatima slabo poznat. Među nama su čak rijetki i oni koji znaju da je taj veliki svetac nebeski zaštitnik Banjalučke biskupije i da mu je posvećena katedrala u Banjoj Luci. A što on znači za Franjevački red najbolje dokazuju vrlo brojni kipovi i slike po franjevačkim crkvama i blagovaonicama od kojih poneke imaju i veću umjetničku vrijednost.

Zato sam smatrao vrlo potrebnim i uputnim donijeti i piščev životopis koji sam napisao jednostavno i ukratko na temelju literature koja mi je bila pri ruci. Taj životopis nije cjelovit, jer sam smatrao nepotrebnim ponavljati one prikaze koje imamo o sv. Bonaventuri: jedan iz pera glasovitoga dra Karla Balića, a drugi iz pera dra Hadrijana Boraka.

Isto tako ovdje ne donosim ni pregled Svečevih djela koja se nalaze u kritičnom izdanju što ga je pod naslovom Doctoris Seraphici S. Bonaventurae S. R. E. episcopi cardinalis OPERA OMNIA krajem prošlog stoljeća priredio znanstveni kolegij sv. Bonaventure u Quaracchi-ju kraj Firenze, jer je dr Hadrijan Borak u zborniku Objava i teologija (Zagreb 1977) donio cjelovit prikaz sviju Svečevih djela, razvrstavši ih u pet skupina, s naznakom gdje se pojedina od njih nalaze u kritičnom izdanju. Koga zanima, može isto tako ondje naći i bibliografiju o »serafinskom naučitelju« u kojoj su navedena »djela hrvatskih autora koji su u novije vrijeme pisali o sv. Bonaventuri« hrvatskim ili kojim drugim jezikom.

* * *

Kad sam se dao na ovaj posao, netko me je upitao: »Kakva je razlika između Franjina životopisa od Tome Čelanskoga i ovoga od sv. Bonaventure?«

Na to pitanje ovdje odgovaram opširnije:

I u ovom se slučaju može zgodno primijeniti ona stara latinska izreka koja glasi: »Si duo faciunt idem, non est idem!« (Ako dvojica čine isto, nije isto!) — U našem slučaju to vrijedi za ono što je u Franjinu životu bitno. Kad se, međutim, radi o stilu, metodi i ostalom, ipak postoje neke uočljive razlike. Pokušat ću ih navesti i formulirati.

— Toma je razvučen i dosta se ponavlja, a Bonaventura je kratak, zbijen i odmjeren.

— Toma piše s više pjesničkog zanosa, a Bonaventura s više teološke dubine.

— Toma se divi Franji kao mistiku, a mistik Bonaventura ulazi u dubinu Franjine mistike; to napose vrijedi za Franjin odnos prema križu i prema Kristu Propetome.

— U Tome su neki problemi malobraćanskoga života dosta zaoštreni, a Bonaventura im pristupa s najvećom umjerenošću i obzirnošću.

— Tomi su, napose u pitanju siromaštva i strogosti redovničkog opsluživanja, spočitavali da pruža materijal za žučljive sukobe, borbene rasprave i za razdor u Redu, a Bonaventura djeluje pomirljivo i zaobilazi sve što bi moglo djelovati izazovno i uzrokovati sukobe.

Nema sumnje da će svaki onaj tko pročita oba ova životopisa o Franji steći potpuniji pojam i cjelovitiju sliku te će ga još više zavoljeti. Uz ostalo želimo upravo i to postići. Franjin je svetački lik jedinstven i neodoljivo privlači!

Zagreb, 31. svibnja 1980.

Prevodilac

Životopis sv. Bonaventure

Bonaventurin se otac zvao Ivan Fidanza a majci mu je bilo ime Rittela. Rođen je u gradiću Bagnorea u srednjotalijanskoj pokrajini Viterbo godine 1221. Bilo je to, dakle, pet godina prije blažene smrti sv. Franje. Na krštenju je dobio ime I v a n, vjerojatno po ocu.

U najranijem je djetinjstvu obolio nasmrt. Kako je njegova majka bila velika štovateljica sv. Franje i imala veliko pouzdanje u moć njegova zagovora, svog mu je sinčića zavjetovala i mališ je ozdravio. — Sam je Svetac u Životopisu sv. Franje o tome napisao slijedeće: »U djetinjoj sam dobi, kao što se živo sjećam, po njegovu zagovoru i zaslugama izbavljen iz ralja smrti. Ako bih zanemario izreći mu pohvale, bojim se da bih bio krivac nezahvalnosti.«

Zahvalnost, dakle, za primljenu milost ozdravljenja bijaše jedan od razloga da se dao na pisanje Životopisa sv. Franje. — Na drugom je mjestu tu izjavu malo proširio i napisao: »Kad sam još kao dječačić bio vrlo teško bolestan, moja me je majka zavjetovala blaženom Ocu Franji te sam izbavljen iz samih ralja smrti i vraćena mi životna snaga.« — Iz te činjenice, što ga je, naime, majka zavjetovala sv. Franji, zključujemo da se to dogodilo nakon Franjine smrti i kanonizacije. Nema sumnje da je taj majčin zavjet mnogo tome pridonio što je mali Ivan već u ranom djetinjstvu upoznao i zavolio sv. Franju te se u njegovu Redu Bogu posvetio već kao mladić.

Svoje osnovno školovanje završio je u rodnome mjestu, vjerojatno pod vodstvom franjevaca. Kad je

zatim došlo na red više školovanje, roditelji su ga poslali u Pariz da ondje svrši tzv. trivijum (gramatiku, dijalektiku i retoriku) i kvadrivijum (muziku, aritmetiku, geometriju i astronomiju). Iz činjenice što se školovao u Parizu zaključujemo da su mu roditelji morali biti imućni.

Da li su ga oni Bogu posvetili u Franjevačkom redu već prije njegove četrnaeste godine života i da li je bio tzv. »puer oblatus«, kao što je to bilo uobičajeno u monaškim redovima, ne može se ničim dokazati. — Za razdoblje je njegova školovanja u Parizu vrlo značajno svjedočanstvo brata Bernarda iz Besse, njegova nekadašnjega tajnika, koji piše: »Nakon blaženoga Franje je sedmi po redu slijedio Otac Brat Bonaventura iz Bagnorea. U Red je stupio kao mladić, a odlikovao se tolikom dobrotom naravi da je onaj veliki učitelj Aleksandar (Haleški!) jednom zgodom o njemu rekao da se čini kao da u njemu Adam nije sagriješio.«

Pošto je svladao propisani studij, godine 1243. dobio je akademski naslov »magister in artibus«, i te je iste godine stupio u Franjevački red u Parizu, ali se učlanio u rimsku franjevačku provinciju.

Za Bonaventurinu je filozofsko-teološku izobrazbu i za njegovu duhovnu, franjevačku formaciju imao presudno značenje glasoviti pariški profesor Aleksandar Haleški. Sam ističe i naglašava da slijedi nauku »oca i učitelja blage uspomene, brata Aleksandra«.

Za vrijeme studija u Parizu upoznao se i tijesno sprijateljio s nešto mlađim kolegom Tomom Akvinskim (oko 1225. † 1274), članom Dominikanskog reda. Vezalo ih je idealno sveto prijateljstvo kakvo se rijetko može sresti i među duhovno izgrađenima. Neka nam to posvjedoče samo dvije Tomine izjave. Toma je o Bonaventuri napisao: »Neka ima drugih učitelja koji bi se mogli zvati kerupskima (cherubici), Bonaventura se, međutim, s punim pravom istovremeno može zvati s e r a f s k i (seraphicus) i k e r u p s k i (cherubicus), jer razbuđuje osjećaje i obogaćuje ra-*

zum, (čovjeka) vraća Bogu i s njim ga sjedinjuje po ljubavi što je razbuđuje...« — Druga Tomina izjava o Bonaventurinoj svetosti ima, moglo bi se reći, karakter prethodne kanonizacije. To je u starom Brevijaru izraženo riječima: »Blaženi je Toma Bonaventuru, s kojim bijaše povezan najvećom ljubavlju, nazvao s v e t i m. Kad ga je, naime, našao gdje piše životopis sv. Franje, rekao je: 'Pustimo da s v e t a c radi za sveca!«

Slijedeća nam zgodica na poseban način ilustrira taj sveti, prijateljski odnos koji je postojao između Bonaventure i Tome.

Toma je Akvinski jednom zgodom posjetio prijatelja Bonaventuru. U povjerljivu mu je razgovoru rekao: »Divim se, brate Bonaventura, bogatstvu i dubini tvoga znanja. Kaži mi, molim te, iz kojih ga knjiga crpeš?« — Nato je Bonaventura ustao i prstom pokazao na veliko propelo, jedini ures svoje redovničke ćelijice, i rekao: »To je, brate, izvor iz kojega crpem. Ja naučavam o Isusu — o Isusu propetome!«

* * *

Osim ovoga svetog prijateljstva koje je Bonaventuru povezivalo s Tomom Akvinskim treba spomenuti i drugo ovakvo prijateljstvo koje ga je povezivalo sa sv. Ljudevitom IX, francuskim kraljem. Povijesni izvori spominju pet slučajeva koji to potvrđuju. Velika je šteta što ne znamo kako se Bonaventura sprijateljio sa svetim kraljem. No, to nije ni toliko važno, kad znamo da je isti kralj bio tijesno povezan i s nekolicinom druge male braće.

Od brojnih slučajeva navodimo samo jedan koji nam pokazuje kako je veliko prijateljsko povjerenje Ljudevit gajio prema Bonaventuri. Analecta franciscana jedan od njihovih susreta donose ovim riječima: »Pripovijeda brat Bonaventura: 'Kraljica mi — rekao mi je kralj — odviše dodijava, jer joj pripovijedaju kako bi naš sin Petar htio ući u Red male braće. On joj je rekao: Budi mirna i nemoj toliko govoriti o toj stva-

ri; svojim riječima bi, naime, mogla postići to da mladić, iako to možda ne namjerava, ipak odluči. Pouzdajem se, naime, u njihova ministra, brata Bonaventuru, koji me toliko ljubi da toga ne bi učinio, a da mi prije toga ne bi ništa rekao. A nisam li, brate Bonaventura, rekao pravo?' To mi je kralj rekao kao utjehu. Na to sam mu odgovorio: 'Gospodine, dođe li vaš sin poradi ove stvari k meni, obavijestit ću vas i prepustiti to vašoj savjesti.' Kralj je odgovorio: 'Ne, brate Bonaventura, to se neće dogoditi; neću da se ta stvar prepusti mojoj savjesti, ako bi moj sin htio služiti Bogu pa da bih ga u tome spriječio.» Zaista je to bio pobožan i čestit kralj! Srce mu je bilo Bogu tako odano, tako čestito da je volio ostati bez sinove utjehe nego da ga odvrati od službe Božje.«

Tako je taj slučaj prikazao sam Bonaventura.

* * *

Bonaventura i Toma su se nadopunjavali i kao istaknuti predstavnici teološke znanosti te ih je papa Pio XII punim pravom nazvao »knezovima svetog bogoslovlja« — »sacrae theologiae principes«. — Dr Leonard Lemmens, dobar poznavač obojice, u slijedećoj usporedbi ih je okarakterizirao ovako: »Bonaventurino je mjesto uz njegova prijatelja Tomu Akvinskoga. Oni su se međusobno nadopunjavali: Toma je bio učitelj škole, a Bonaventura učitelj praktičnoga života; Toma prosvjetljuje razum, a Bonaventura razgrijava srce; Toma je analitičar, a Bonaventura sintetičar; Toma je kršćanski Aristotel, a Bonaventura je vjerni učenik sv. Augustina.«

Da bi nam ovaj sud o Bonaventuri bio potpuniji, navodimo i zgusnuto mišljenje o Bonaventuri iz pera slavnoga Augustina Gemelli-ja koje glasi: »Bonaventura je više mislilac nego filozof;više »čovjek želja«, tj. pjesme, negoli čovjek učene proze pa zato nema pisca koji više od Bonaventure pristaje uz duh sv. Franje.«

Slavni Dante Alighieri u Raju svoje Božanske komedije daje središnje mjesto četvorici velikih svetaca

Katoličke crkve, koji su za života bili povezani tijesnim svetačkim prijateljstvom, a to su: Dominik i Franjo, Toma Akvinski i Bonaventura. U jedanaestom pjevanju na usta Tome Akvinskoga pripovijeda život i djela sv. Franje, a u dvanaestom na Bonaventurina usta pripovijeda život i veliča sv. Dominika.

Tako ta dva pjevanja Božanske komedije predstavljaju jedinstven i osebujan literarni spomenik što ga je besmrtni Dante postavio Bonaventuri i Tomi, blistavim »dioskurima« svetačkoga neba Kristove Crkve.

* * *

Premda je Bonaventura cijeloga života bio slaba zdravlja, ipak je u svom relativno kratkom životu — doživio je samo pedeset i tri godine — na različitim područjima djelatnosti učinio toliko toga da nas njegova velika aktivnost istovremeno i zadivljuje i zapanjuje. Prije svega je bio čuven predavač sv. bogoslovlja, znanstveni teološki istraživač i pisac brojnih djela raznolika crkveno-teološkog sadržaja, izvrstan propovjednik, razborit vrhovni poglavar svoga Franjevačkog reda te napokon biskup i kardinal.

Napose nas zadivljuje njegova spisateljska djelatnost. Kad samo pogledamo njegovih devet debelih svezaka »in folio« sveukupnih djela — Opera omnia — koja su krajem 19. st. kritički obradili i izdali članovi znanstvenog Kolegija sv. Bonaventure u Quaracchi-ju kraj Firenze, zadivljeno se pitamo: Kada je taj čovjek dospio sve to napisati?

Ništa manje nas ne zadivljuje ni njegovo vršenje službe vrhovnog poglavara — generalnog ministra — Franjevačkog reda punih sedamnaest godina.

No, ipak su njegovi napori za Krista, Evanđelje i Crkvu dosegli svoj najviši vrhunac, kad je iz poslušnosti morao preuzeti biskupsku službu i kardinalsko dostojanstvo.

* * *

Od 1247. do 1257. na čelu je Franjevačkog reda kao generalni ministar stajao bl. Ivan Buralli iz Parme.

Za njegova se upravljanja u Red uvukao tzv. »joakimizam« uz koji je pristajao i on. Kako je time protiv sebi izazvao velik otpor braće, koja nisu prihvaćala taj pokret, upao je u veliku tjeskobu, a da je se oslobodi, sazvao je u Rim Generalni kapitul reda pred kojim se odrekao službe vrhovnoga poglavara. Bilo je to na Svijećnicu 2. veljače 1257. a nazočan je bio i sam papa Aleksandar IV. Kapitularci nikako ne htjedoše prihvatiti njegovu ostavku, ali on osta nepopustljiv i uporan. Kad je u svojoj odluci ustrajao, napokon mu braća rekoše: »Dajte nam, oče, vi koji ste pohađali Red te upoznali život i prilike braće, predložite prikladna brata kojem ćemo povjeriti ovu službu.« — I on je odmah, bez oklijevanja, predložio brata Bonaventuru iz Bagnorea, rekavši da u Redu ne pozna od njega boljega. I na to odmah svi pristadoše i bi izabran.

Joakim, opat cistercitske opatije Fiore u Kalabriji (oko 1132. do 1202) naučavao je krivovjerne ideje o Crkvi koje su mnogima, i u Franjevačkom redu, bile privlačive. Bio je to neke vrsti »pentekostni pokret«.

Joakim je naučavao i »proricao«. Evo njegovih ideja: Kako je vrijeme Boga Oca — stari zavjet — završeno u vremenu Boga Sina — u novom zavjetu — tako će i kraljevstvo Boga Sina završiti u trećem kraljevstvu — u kraljevstvu Duha Svetoga. — Godine 1260. će u Crkvi nastupiti novo razdoblje, razdoblje Duha Svetoga. Temelj će života Crkve biti neko »duhovno evanđelje« koje će izrasti iz Evanđelja Kristova, a Kristova će Evanđelja nestati. I Crkva će, pošto odbaci sve vanjsko i tjelesno, postati »duhovna«, a bit joj se neće promijeniti.

To, eto, predstavlja jezgru »joakimizma«.

IV. lateranski koncil je 1215. osudio »joakimizam« kao krivovjerje. No, usprkos tome su se te maštovite, krivovjerne ideje i dalje fanatično podržavale i širile.

Uz brojne druge je »joakimizam« prihvatio i generalni ministar Reda, inače redovnik sveta života, Ivan iz Parme. To je bio razlog njegove ostavke na službi

vrhovnog poglavara Reda, ali nije poznato da li je to učinio po vlastitoj inicijativi ili na zahtjev papin.

Nakon Generalnoga kapitula koji je Bonaventuru izabrao za generalnog ministra Reda protiv Ivana je pokrenut kanonski postupak da bi se ispitalo njegovo pravovjerje. Taj su postupak vodili: kardinal Ivan Gaetan, protektor Franjevačkog reda i Bonaventura kao novoizabrani generalni ministar.

O ovom postupku Luka Wadding izvješćuje posve kratko: »Pošto je obavljeno ispitivanje, nije na njemu (tj. na Ivanu iz Parme) nađena krivnja.« — Ivan je preostali dio svoga života proveo u samotištu Greccio gdje je sv. Franjo dvije godine prije svoje blažene smrti na dramatičan način slavio Božić. Živio je u strogoj pokori i dubokoj kontemplaciji, te napokon sveto i pravedno umro.

* * *

Osim »joakimizma« je Bonaventura morao sređivati i problem tzv. »duhovnjaka« (spirituales). Ne zna se točno, kad su i kako nastali, ali su mu i oni zadali dosta brige i muka. Heribert Holzapfel o pojavi »duhovnjaštva« piše: »Među njima je bilo, u strogom smislu riječi, svetih ljudi a isto tako je bilo i ograničenih fanatika neposlušnika i oholica, štoviše, i krivovjeraca. (...) Nastojali su opsluživati doslovno ne samo Pravila nego i Oporuku sv. Franje bez ikakvih papinskih tumačenja. Previše su uzvisivali siromaštvo Reda i u njemu gledali najviši vrhunac redovničkoga savršenstava. Smatrali su da od njega ne može dispenzirati ni papa.

* * *

U vrijeme Bonaventurina upravljanja Redom razbuktala se u Parizu, na Sorboni, tzv. »prosjačka svađa« koja je trajala otprilike od 1252. do 1274, tj. do II. lyonskoga koncila. Predmetom žučljivih napadaja i izrugivanja bili su dominikanci i franjevci, jer su oni tada među prosjačkim redovnicima zauzimali najistaknutiji položaj i uživali velike simpatije običnoga

puka. Prvoborac i vođa onih koji su se borili protiv prosjačkih redovnika bio je Vilim iz Saint-Amour-a (Gulielmus de Sancto Amore), profesor na pariškoj Sorboni.

Protivnici su prosjačkih redovnika prijekim okom gledali njihov prodor na pariško sveučilište — u pitanju su bili Toma Akvinski i Bonaventura; njihove povlastice, a napose izuzetost ispod biskupske jurisdikcije (exemptio) te napokon vršenje dušobrižničke službe, a napose propovijedanja. — Spomenuti su protivnici prosjačkih redovnika osim toga napadali njihovo shvaćanje i opsluživanje redovničkoga siromaštva. Vilim iz Saint-Amour-a je išao tako daleko da ih je nastojao prikazati kao preteče Antikrista. Ni on ni njegovi sumišljenici nisu u toj borbi birali oružja, nego su samo strastveno nastojali spriječiti i onemogućiti aktivnost prosjačkih redovnika i omraziti ih pred cijelim svijetom.

Bonaventura je u toj borbi sudjelovao vrlo aktivno i snagom svoje riječi i oštrinom svoga pera. Njegova »Apologia pauperum« (Obrana siromaha) u tom pogledu predstavlja njegov najveći doprinos za povoljan ishod spomenute svađe.

* * *

Životopisima sv. Franje od Tome Čelanskoga (Vita prima i Vita secunda) mnogo se prigovaralo.

Tko je htio upoznati život osnivača Reda, morao je imati pri ruci opsežno djelo u tri sveska, jer je svaki od tih dijelova pružao samo nepotpunu sliku Sveca iz Asiza. Tri knjige Tome Čelanskog osim toga sadrže i česta ponavljanja pa je i ta okolnost zahtijevala da se napiše novo djelo. Čitaocima se napose nije svidalo Tomino kruto stajalište u pitanju redovničkog siromaštva i njegovi izvještaji o bratu Iliji.

Zbog svega toga se Generalni kapitul u Narbonne-u, u Francuskoj, odlučio zatražiti od učenog i za Franju oduševljenoga generalnog ministra Reda da napiše novi Franjin životopis.

Bonaventura je dobio od Kapitula zadatak da opsežno djelo Tome Celanskoga sažme, da ukloni ponavljanja i prigovore uperene protiv onih koji nisu slijedili strogost prve Franjine male zajednice, koja je bila puna svetog zanosa i oduševljenja. Spomenuti su na dopušten način računali s razvojem prvotne malene skupine braće do Reda svjetskih razmjera. Iako je Bonaventura bio protivan svakom obliku laksizma i popustljivosti, ipak Životopis sv. Franje nije smatrao prikladnim mjestom za pretresanje tako značajnih životnih pitanja svoga Reda kao ni za to da odlučno nastupi protiv zloraba. Toga se, međutim, ozbiljno prihvatio u svojoj okružnici kojom se obratio na svu braću cijeloga Reda i zaista nije štedio ozbiljnih i osudnih riječi.

S druge opet strane Bonaventura nije isključio dopustivi razvoj svoga Reda, dokle god se ostaje unutar granica što ih je postavilo Pravilo. Zato suvremeni izvori Bonaventurin Životopis sv. Franje ne smatraju djelom pomirenja, nego ga karakteriziraju kao »skraćivanje«, »sažimanje« i »sređivanje«.

Svojim je primarnim zadatkom smatrao to da ima nanovo prikazati Svečeve »kreposti, djela i riječi«. Zato je najprije nastojao sakupiti one vijesti o njemu »koje su djelomično pale u zaborav, a djelomično su bile poznate samo tu i tamo (...) da smrću onih drugova koji su s njim zajedno živjeli posve ne propadnu«. Izjavio je zatim da želi, da bi njegovo prikazivanje bilo sigurno, obići mjesta toga svetog života da se ondje porazgovori s njegovim najpovjerljivijim drugovima. Pri tome moramo imati na pameti da Bonaventura nije osobno poznavao svetog utemeljitelja Reda; pripadao je mlađem franjevačkom pokoljenju pa je zato bio upućen na izjave očevidaca.

Bonaventura je taj plan izveo između Generalnih kapitula u Narbonne-u 1260. i onoga u Pisi 1263, dakle, vjerojatno godine 1262.

Budući da je ovim svojim radom ispunio očekivanja Generalnog kapitula u Narbonne-u, naredni je Ka-

pitul u Pisi (20. svibnja 1263.) jednodušno odobrio dvostruki Franjin životopis i proglasio ga službenim životopisom Reda. A da bi se taj životopis poštedio od samovoljnih izmjena, pojedini prijepisi gdjekada izričito upućuju na slijedeću odredbu: »Prepisivači su dužni držati podjelu i izraze službenoga teksta.«

Generalni je kapitul u Parizu 1266. učinio, štoviše, još jedan korak dalje i Bonaventurino djelo proglasio jedino odobrenim Franjinim životopisom, a to je izraženo riječima: »Generalni kapitul nadalje pod poslušnost nalaže da se svi prijašnji Franjini životopisi moraju uništiti i da ih braća brižno uklone gdje god ih nađu i izvan Reda, jer ona Legenda koju je sastavio generalni ministar sadrži u sebi sve što je on doznao iz usta onih koji su s njim (tj. Franjom) zajedno živjeli i koji su mogli sve točno znati; i on je (tj. Bonaventura) sve što je bilo vjerodostojno unio u svoje djelo.«

Međutim, već je njegov nasljednik u službi generalni ministar Jeronim iz Ascoli-ja — koji je poslije toga postao i papa Nikola IV. — doskora ustanovio da ima još vrijednih vijesti o Ocu Reda koje nisu iskorištene bilo zato što Bonaventura nije za njih znao ili zato što su se dogodile istom onda kad je njegovo djelo već bilo dovršeno. Zato je dao da se u Bonaventurino djelo unesu neke nadopune i braći je na Generalnom kapitulu u Padovi 1276. naredio »da s obzirom na djela sv. Franje i ostale svete braće imaju upriličiti istraživanja i sve što je vrijedno spomena imaju doslovno točno sa svjedočanstvima priopćiti.«

S punim pravom govorimo o jednom Bonaventurinu životopisu, premda je napisao dva, jedan opširniji a drugi kraći. Ovaj opširniji u kritičnom izdanju Bonaventurinih djela ima naslov Legenda Sancti Francisci, a onaj drugi Legenda minor sancti Francisci.

Između ta dva životopisa nema bitnih razlika. Za ovaj drugi bismo jednostavno mogli kazati da je samo sažetak onoga prvog. Prvi je bio namijenjen za čitanje u blagovaonici prigodom zajedničkog blagova-

nja, a drugi za čitanje u koru kroz osam susljednih dana nakon Svečeve svetkovine koja se u prvo vrijeme slavila tzv. osminom.

Današnji čitaoci naslov »legenda« ne smiju shvatiti i uzeti onako kako ga tumači suvremena teorija književnosti, nego ga treba uzeti u njegovu izvornom, doslovnom smislu što ga je ta riječ imala u 13. st.

Latinska riječ l e g e n d a (= ono što treba čitati) u 13. st. označuje čitanje o svetim priznavaocima na njihove blagdane iz knjige koja se zvala Liber legendarius, a na blagdane mučenika su čitana mučeništva pojedinih mučenika iz knjige koja je imala naslov Liber passionarius. Liber legendarius je sadržavao samo objektivno prikazana djela i živote pojedinih Božjih ugodnika — svetaca. Tada je, kako je rečeno, riječ »legenda« imala sasvim drugi pojmovni sadržaj nego što ga u teoriji književnosti ima danas. »Legenda« u ovome našem slučaju znači: hagiografija, svetački životopis.

»Ako bi se netko začuđeno pitao, odakle Bonaventuri, koji sv. Franju nije poznavao osobno, toliko poznavanje sklonosti srca serafskog Oca, postoji samo jedan odgovor: Povjerljiv saobraćaj s drugima i boravak na mjestima koja su oblikovala Franjin život otvoriše mu put do njegove osobnosti i do njegovih nakana.

Da napiše svoje djelce Put duha k Bogu, Bonaventura se povukao na La Vernu, gdje je Franjo godine 1224. u samoći, molitvi i postu proveo četrdeset dana i u blaženom viđenju primio Kristove rane i nekoliko tajni. (...) Na La Verni se našao zajedno s povjerljivim drugovima sv. Franje: s bratom Egidijem († 1262), bratom Rufinom († 1270) i s bratom Leonom († 1271). Napose mu je bilo mnogo stalo do izjava ovoga posljednjeg. Brat Leon je, naime, bio osoba navjećega Franjina povjerenja; on je Bonaventuri o Franji pružio najdragocjenija svjedočanstva o njegovim mislima i nakanama. To je bio razlog da se ubrzo nakon Generalnoga kapitula u Narbonne-u našao na La Verni.

Odmah se dao na posao da bi izvršio zadatak što mu ga je povjerio spomenuti Kapitul, naime, da napiše nov, vjerodostojan životopis sv. Franje. U tu je svrhu pohodio sva mjesta: gdje se Franjo rodio, gdje je živio i gdje je blaženo umro. Osim toga je o svemu potanko razgovarao sa spomenutom trojicom i ostalom još živom braćom koja su poznavala Franju.« (S. Clasen)

* * *

Dražesna zgodica iz Bonaventurina života, u kojoj je glavnu riječ imao brat Egidije, pruža nam jedinstven Svečev duhovni portret. U njoj je rječito progovorila Bonaventurina duboka poniznost i bratu Egidiju svojstvena prostodušnost.

Jednoga dana reče brat Egidije Bonaventuri:

»Oče moj, blago tebi, Bog ti je dao mnogo milosti. Što za svoje spasenje možemo učiniti mi, ljudi neobrazovani i jednostavni koji nismo primili darove u tolikoj mjeri?«

Bonaventura mu je odgovorio:

»Ako bi Bog nekom čovjeku udijelio samo milost da ga može ljubiti, to bi bilo dosta.«

Nato je Egidije rekao: »Može li, dakle, neškolovan čovjek jednako tako ljubiti Boga kao i obrazovan?«

Bonaventura mu je odgovorio:

»Kakva stara bakica može više ljubiti negoli koji učitelj **bogoslovlja.«**

Tada je Egidije pun svetog oduševljenja ustao i potrčao prema nekoj starici koja je malo dalje onuda prolazila te joj je doviknuo:

»Hej ti, siromašna bako, koja si neškolovana i jednostavna, ljubi samo Gospodina Boga i možeš biti veća od našega brata Bonaventure!«

* * *

Bonaventurina svetost života, njegova učenost, propovjednička i spisateljska sposobnost te napokon njegovo razborito i uspješno provođenje zdravih evanđe-

oskih načela u Redu, koji se širio silnom brzinom i već u prvim svojim desetljećima ušao u različite krize, svratiše na nj pozornost pape Grgura X. Ovaj je papa umio dobro vagnuti i ocijeniti njegove sposobnosti i velik ugled njegove svetačke osobnosti pa je zato odlučio da ga još više iskoristi za interese sveopće Crkve. Naumio je podići ga na biskupsko i kardinalsko dostojanstvo i povjeriti mu vrlo složene i nadasve odgovorne zadatke. Što je naumio, to je i odlučno proveo.

Iako se Bonaventura opirao nehinjenom poniznošću da prihvati crkvena dostojanstva i službe, papa se na to nije obazirao, nego ga je, kao što ističe brat Bernardo iz Bess-e, prisilio da prihvati kardinalsku čast vezanu uz suburbikarnu biskupiju Albano. O tom promaknuću sačuvana je predaja koju je vjerno zabilježio analista Franjevačkog reda Luka Wadding. Ta ga predaja prikazuje u idealnom svjetlu kao pravoga malog brata i poniznoga duhovnog sina Velikog Franje.

Kratka legenda slučaj prikazuje ovako:

Bonaventura je, putujući u Pariz, stigao u jedan samostan svoga Reda nedaleko od Firenze (Nemus de Mugello). Dok je ondje boravio, dođoše papini poslanici koji mu doniješe kardinalski šešir.

Poslanici stigoše u samostan upravo onda kad se Bonaventura po samostanskom običaju nalazio u kukuhinji i nakon ručka brisao suđe. On ih, međutim, nije htio saslušati prije nego što je dovršio svoj posao. Rekao je neka šešir objese na granu drenova stabalca koje se ondje nalazilo. Kad je napokon dovršio svoj posao, pristupio je k poslanicima, dolično ih primio, preuzeo šešir i rekao: »Pošto smo dovršili dužnosti maloga brata, prihvatimo i ove koje su teže. Vjerujte mi, braćo, da je ovo spasonosnije i korisnije, a ona velika dostojanstva su naporna i opasna!«

U Mugellu je dočekao papu koji je putovao na koncil u Lyon te se pridružio njegovoj pratnji.

Stigavši u Lyon, odmah je morao misliti na izbor novoga generalnog ministra kojem će predati vrhovnu upravu Reda.

Prva sjednica Koncila započeta je 7. svibnja 1274. Između prve i druge sjednice, koja je otvorena 18. svibnja iste godine, održan je u Lyonu Generalni kapitul Reda male braće. Na Duhove, 20. svibnja, za generalnoga ministra je izabran brat Jeronim iz Ascoli-ja, član Markijske provincije.

Reknemo li da je Bonaventura bio duša toga Koncila, rekli smo sve ono što je sadržano u auktoritativnoj izjavi pape Siksta IV. koji je Bonaventuru okarakterizirao riječima: »(Kardinal Bonaventura) odlični i nadasve Bogu odani muž, nije osujetio očekivanja Vrhovnog Svećenika (Grgura X.) i svetoga Sabora; predsjedavajući II. lyonskom koncilu, sve je usmjeravao prema slavi Božjoj i pošto se slegla nesloga i uklonjene teškoće, bio je uvelike koristan Crkvi i njoj na diku.«

Sličnu je pohvalu o njemu izrekao i papa Siksto V.

Osim onoga što je već rečeno, Bonaventura je bio i glavni koncilski propovjednik. Povijesni izvori napose ističu njegovu svečanu i zanosnu propovijed prigodom drugog zasjedanja Koncila 18. svibnja. Za spomenutu je propovijed našao nadahnuće u zanosnim riječima proroka Baruha: »Ustani, Jeruzaleme, stani visoko i obazri se na istok; pogledaj, djeca se tvoja sabiru od istoka do zapada.« (Bar 5, 5) Ta je propovijed bila izraz svete radosti zbog odaziva i dolaska na Koncil vrlo brojnih dostojanstvenika i poslanika odvojene grčke Crkve koji stigoše u Lyon 24. lipnja, a 4. srpnja prispješe i poslanici Tatara.

Bonaventura se kao osoba najvećega papina povjerenja nije nimalo štedio u svladavanju teških zadataka koji su mu bili povjereni. Od silnih je tjelesnih i duševnih napora iznemogao i obolio nasmrt. Primivši pobožno svete sakramente, u rano je jutro, a bila je nedjelja, 15. srpnja 1274. svetački preminuo.

Svu je imovinu razdijelio siromasima, a sebi je ostavio samo Brevijar i naredio da se vrati Redu. Iste je nedjelje nakon svečanih zadušnica pokopan u crkvi male braće u Lyonu.

* * *

Bonaventurino je tijelo u crkvi lyonskih franjevaca počivalo sve do godine 1434. Te je godine dovršena nova crkva i sveto je tijelo preneseno u nju.

Svetim ga je proglasio papa Siksto IV. istom 1482, dakle, 208 godina nakon blažene smrti, a papa Siksto V, ga je godine 1587. uvrstio među naučitelje Crkve, uresivši ga naslovom »doctor seraphicus« — »serafski naučitelj«.

Svečevo je tijelo bilo dva puta obeščašćeno: prvi puta su ga obeščastili hugenoti, a drugi puta se to isto ponovilo za vrijeme francuske revolucije. — Prigodom prijenosa svetoga tijela u novu crkvu generalni je ministar Franjevačkog reda odvojio kosti jedne ruke, smjestio ih u dragocjen relikvijar i poklonio franjevačkoj crkvi u Svečevu rodnome mjestu Bagnorea, a danas se one nalaze u stolnoj crkvi.

LITERATURA:

Dissertatio de vita seraphici doctoris — Opera omnia, tomus X.

Dr Heribert Holzapfel, *Manuale historiae Ordinis Fratrum Minorum*, Freiburg/Br. 1909;

Dr Sophronius Clasen, *Franziskus Engel des sechsten Siegels* — Werl/W. 1962;

Dr Karlo Balić, *Prikaz života i djela sv. Bonaventure* — Hrvatska enciklopedija, sv. III;

Dr Leonard Lemmens — *Prikaz života i djela sv. Bonaventure* — Lexicon für Theologie und Kirche — Band II;

Dr Hadrijan Borak — *Život sv. Bonaventure* u zborniku Objava i teologija — Zagreb 1977.

D. D.

UPOZORENJE

Da bi se knjiga mogla čitati sa što većom lakoćom, tekst je rasterećen od svega što bi čitaoca, napose obrazovanijeg, moglo u čitanju bez potrebe kočiti.

Zbog toga su oznake svetopisamskih navoda pregledno raspoređene na kraju knjige.

Isto se tako na kraju knjige nalaze i bilješke koje objašnjavaju pojedina mjesta da bi se njima poslužili oni kojima je to potrebno.

Kazala su, imensko i stvarno, svedena na najnužniju mjeru da bi se u knjizi mogla brzo i lako naći ona najznačajnija mjesta i stvari.

Dodatak pod naslovom **Čudesa koja su se dogodila nakon Svečeve smrti** *u tim kazalima nisu uzeta u obzir.*

PROSLOV

1. *Pojavila se ljubav Božja, spasiteljica svih ljudi*[a] na njegovu sluzi Franji svima istinski poniznima i prijateljima svetoga siromaštva. Dok u njemu štuju preobilno Božje milosrđe, njegov ih primjer potiče da se temeljito *odreknu bezbožnosti i svjetovnih požuda*[b] da bi živjeli suobličeni Kristu i neutaživom željom čeznuli za blaženom nadom. Svevišnji je, naime, Bog pogledao na njega kao na prvoga siromaška i pokajnika s toliko predusretljive dobrohotnosti te bijednika nije samo podigao iz prašine svjetovnoga života, nego ga je također postavio da bude sljedbenikom evanđeoskog savršenstva. Učinio ga je vođom i blagovjesnikom onima koji vjeruju da bi *svjedočenjem za svjetlo*[c] Gospodinu pripravio put svjetla i mira do ljudskih srdaca. On je doista *poput jutarnje zvijezde usred oblaka*[d] svijetleći jasnim sjajem života i nauke, blistavim svjetlom upravljao prema Svjetlu one što *sjeđahu u tmini i smrtnoj sjeni.*[e] *Poput duge je odsijevao među oblacima slave,*[f] predstavljajući znak Gospodnjega Saveza, ljudima je navješćivao mir i spasenje. Gospodin ga je odredio da na sličan način, nasljedujući Preteču, *u pustinji pripravi put* najvećega siromaštva, da i primjerom i riječju *propovijeda obraćenje.*[g] Prije svega bijaše snabdjeven darovima nebeske milosti, a zatim je obogaćen zaslugama nesavladive kreposti. Bijaše snabdjeven i proročkim duhom te predviđen za anđeosku službu. Sav je bio obuzet serafskim plamenom i kao hijerarhijski čovjek[h] bi *vatrenim kolima* odvezen u visinu, kao što se to jasno vidi tijekom njegova života; s pravom se ističe da je

došao u *duhu i sili Ilijinoj*.[h] I zato je s punim pravom istinskim proročanstvom apostola i evanđelista Ivana predstavljen obličjem anđela koji uzlazi od sunčeva istoka i ima znak Boga živoga kao drugi *Zaručnikov prijatelj*.[i] Prigodom otvaranja *šestoga pečata* Ivan u Otkrivenju kaže: *I vidjeh drugog anđela gdje izlazi od istoka sunčeva s pečatom Boga živoga*.[j 2]

2. Da je taj Božji glasnik — Kristu drag, nama dan za nasljedovanje, a svijetu na divljenje — bio sluga Božji Franjo, nedvojbeno razabiremo, svratimo li pažnju na najviši domet njegove izvanredne svetosti po kojoj, dok je bio među ljudima, bijaše nasljedovatelj čistoće anđeoske, a zbog nje je i postavljen za uzor savršenim Kristovim sljedbenicima. Da tako u vjeri pobožno mislimo, ne navodi nas samo služba koju je vršio, da, naime, *poziva na plač i naricanje, na brijanje glave i nošenje pasa od kostrijeti i da se čela muževa koji jadikuju i kukaju obilježe znakom tau* (T),[a 3] znakom pokorničkoga križa i križolikom haljinom, nego to nepobitnim svjedočanstvom istine potvrđuje i *znak sličnosti*[b] *s* Bogom živim, naime, s Kristom propetim, koji mu bijaše utisnut u tijelo, ali ne snagom naravi ili umjetničkom vještinom, nego čudesnom snagom Duha Boga živoga.

3. Smatram se nevrijednim i nedoraslim za opisivanje života toga tako časna čovjeka koji zavređuje da ga se svestrano nasljeduje. Ne bih se na to nikako odvažio da me nije potakla žarka ljubav braće, jednodušna molba Generalnoga kapitula[4] i da me na to nije natjeralo ono štovanje što ga gajim prema svetom Ocu, jer sam u djetinjoj dobi, kao što se živo sjećam, po njegovu zagovoru i zaslugama izbavljen iz ralja smrti. Ako bih zanemario izreći mu pohvale, bojim se da bih bio krivac nezahvalnosti. I to mi bijaše najpreći razlog da se prihvatim ovog posla. Prihvatio sam se toga ja koji se ponovo sjećam kako mi je život tijela i duše sačuvan po njemu i kako sam na samome sebi doživio njegovu moć.[5] Upoznao sam kreposti njego-

va života, njegova djela i riječi kao neke dijelom zanemarene a dijelom raspršene ulomke. Premda ih ne mogu posve sakupiti, učinit ću to bar donekle da ne bi propali zajedno s onima koji umiru a zajedno su živjeli sa slugom Božjim.

4. Da bi mi, dakle, vjerodostojnost njegova života, koju treba prenijeti potomstvu, bila što pouzdanija i što jasnija, pošao sam u mjesto rođenja, života i preminuća svetoga čovjeka. O svemu sam potanko razgovarao s onima koji mu bijahu najbliži, a još su na životu. Napose sam razgovarao s nekolicinom koji su poznavali njegovu svetost i koji su je nasljedovali na poseban način. Zbog njihove poznate istinoljubivosti i dokazane kreposti treba im vjerovati.

U prikazivanju onoga što se Bog dostojio po svom sluzi učiniti smatrao sam da treba odbaciti kićeni stil, jer će čitaočevoj pobožnosti više koristiti jednostavan negoli kićeni govor. Da izbjegnem zbrku, nisam događaje uvijek nizao vremenskim slijedom, nego sam se radije nastojao držati njihove unutarnje povezanosti, kako su se stvari različite naravi zbivale istovremeno, ili se činilo da ono, što se događalo u različitim vremenima, spada zajedno.

5. Početak njegova života, razvoj i svršetak opisani su u petnaest posebnih poglavlja koja slijede:

U I. se govori o njegovu životu dok bijaše u svjetovnom staležu.

U II. je riječ o njegovu posvemašnjem obraćenju Bogu i popravljanju triju crkava.

U III. o osnutku Reda i odobrenju Pravila.

U IV. o razvoju Reda pod njegovim vodstvom i o potvrdi Pravila koje već prije bijaše odobreno.

U V. o strogosti života i kako su mu stvorovi pružali utjehu.

U VI. o poniznosti i poslušnosti te o božanskom predusretanju koje mu je na mig iskazivano.

U VII. o ljubavi prema siromaštvu i čudesnom uklanjanju nestašice.

U VIII. o njegovoj unutarnjoj pobožnosti i kako su se prema njemu odnosili nerazumni stvorovi.

U IX. o žaru ljubavi i o želji za mučeništvom.

U X. o revnosti i kreposti molitve.

U XI. o razumijevanju Sv. pisma i o duhu proricanja.

U XII. o uspješnosti propovijedanja i o daru ozdravljivanja.

U XIII. o svetim ranama.

U XIV. o njegovoj strpljivosti i preminuću.

U XV. o njegovoj kanonizaciji i o prijenosu tijela.

I napokon sam ponešto dodao o čudesima koja su se dogodila nakon njegova preminuća.

Svršava proslov.

I. POGLAVLJE

Franjin život u svijetu

1. U gradu Asizu živio je čovjek imenom Franjo. *Blagoslovljena je njegova uspomena,*[a] njega je Bog dobrostivo *predusreo blagoslovima sretnim*[b] milostivo ga istrgnuo iz pogibli sadašnjega života i obilno ga snabdio darovima nebeske milosti. Dok je u mladosti odgajan među taštim ljudskim sinovima u ispraznosti i kad je nakon nekakva školovanja predviđen za unosne trgovačke poslove, niti se uz Božju pomoć među razuzdanim mladićima prepustio tjelesnoj razvratnosti, niti se među pohlepnim trgovcima, premda je išao za dobitkom, *pouzdavao u novac i blago.*[c]

U srce je mladoga Franje Božjim djelovanjem prema siromasima bila ucijepljena neka samilosna darežljivost. Ona je s njim rasla od djetinjstva i srce mu ispunila tolikom dobrostivošću da je, iako ne bijaše gluh slušač Evanđelja, odlučio udijeliti milostinju svakome tko ga zamoli, a naročito ako spomene ljubav Božju.

Kad je jedanput, zauzet trgovačkim poslom, nekog siromaha koji je za ljubav Božju zaprosio milostinju preko svog običaja odbio neobdarena, odmah je, čim se sabrao, potrčao za njim i, udijelivši mu samilosno milostinju, obećao Gospodinu Bogu da otada neće nikada, dokle god mu bude moguće, odbiti one koji ga zamole za ljubav Božju. To je neumornom brižljivošću obdržavao sve do smrti i zavrijedio da mu se ljubav prema Bogu i milost silno poveća. Poslije, kad je već potpuno obukao Krista, kazivao je kako, dok je još

živio u svijetu, nije nikada mogao čuti izraziti glas Božje ljubavi, a da mu se srce nije uzbudilo.

Nadalje se na mladiću dobre ćudi opažalo kako dobrostiva blagost, spojena s otmjenošću ponašanja, strpljivost i popustljivost iznad svake ljudske mjere, širina darežljivosti preko imovinske mogućnosti cvatu kao predznaci da će se u budućnosti nad njim razliti obilje Božjeg blagoslova. Kad je neki vrlo prostodušni čovjek iz Asiza jednom susreo Franju, po Božjem je nadahnuću, kako se misli, svukao ogrtač i svoju je odjeću prostro pred njegove noge i uvjeravao ljude kako je Franjo vrijedan svake počasti kao onaj koji će doskora postati velik te će ga zbog toga svi vjernici oduševljeno veličati.

2. Franjo još nije znao što Bog s njim namjerava. Budući da ga je očeva zapovijed odvlačila k vanjskim stvarima, a izopačenost naravnoga naslijeđa ga je vukla prema niskim stvarima, još nije bio vičan promatrati stvari nebeske niti je znao uživati u božanskim.

Budući da podneseno trpljenje duhovnom *sluhu daje shvaćanje, na nj se spustila ruka Gospodnja i promijenila se desnica Svevišnjega.*[a] Dugotrajnim bolovanjem mu je shrvala tijelo da mu popravi dušu za prosvjetljenje Duha Svetoga.

I kad je, pošto se tjelesno oporavio, na uobičajeni način dao sebi načiniti doličnu odjeću, sreo je nekog viteza koji je doduše bio plemenit, ali je bio siromašan i loše obučen. Smilila mu se njegova neimaština. Svukao se i zaodio ga da bi tako najednom ispunio dvostruku obavezu ljubavi: time je pokrio sramežljivost plemenitog viteza i ublažio bijedu siromašna čovjeka.

3. Kad se naredne noći prepustio snu, Bog mu je pokazao lijepu, veliku dvoranu punu oružja koje bijaše obilježeno znakon Kristova križa da bi mu unaprijed

pokazao kako neusporedivom nagradom ima biti nagrađeno milosrđe iskazano siromašnom vitezu iz ljubavi prema najuzvišenijem Kralju. Zato, kad je upitao čije je sve to, Božji mu je glas odgovorio da će sve to pripasti njemu i njegovim vojnicima.

Kad se ujutro probudio, kako mu duh još ne bijaše vičan spoznavati božanske tajne niti je po vidljivim znakovima umio prelaziti na gledanje istine nevidljivih stvari, mislio je da će neobično viđenje biti znak velike sreće. Kako mu još nije bila poznata Božja namjera, odluči otputovati u Apuliju k nekom vojvodi, jer se ponadao da će se u njegovoj službi domoći vojničke slave, kao što mu je spomenuto viđenje nagoviještalo.

Kad se malo nakon toga dao na put i stigao do najbližega grada, u noći je čuo kako mu Gospodin povjerljivo kaže: »Franjo, tko ti može učiniti više: gospodar ili sluga, bogataš ili siromah?« Kad je Franjo odgovorio da mu može bolje učiniti kako gospodar, tako bogataš, Gospodin je odmah dodao: »Zašto, dakle, zbog sluge ostavljaš gospodara, a zbog siromašna čovjeka bogatog Boga?« Nato će mu Franjo: *»Gospodine, što hoćeš da činim?«*[a] A Gospodin će mu: *Vrati se u svoj zavičaj,*[b] jer viđenje što si ga vidio ima duhovan smisao. Na tebi se ima ispuniti božanska odredba, a ne ljudska.« Kad je svanulo, žurno je krenuo prema Asizu. Postavši uzor poslušnosti, sa sigurnošću je i s radošću iščekivao Gospodinov nalog.

4. Otada se povlačio iz buke javnoga poslovanja. Pobožno se molio dobrome Bogu da se udostoji očitovati što mu je činiti. Budući da se po čestoj molitvi u njemu rasplamsala žarka želja za nebom te je iz ljubavi prema nebeskoj domovini već sve zemaljsko prezirao kao bezvrijedno, bio je uvjeren da je pronašao *skriveno blago* te je poput mudra trgovca pomišljao na to da *sve rasproda i kupi nađeni biser.*[a]

Ipak, međutim, još nije znao kako da to učini, osim što mu se u duši nametala misao da duhovna trgovina ima početi s preziranjem svijeta, a vojnikovanje u vojsci Kristovoj treba da počne pobjedom samoga sebe.

5. Kad je tako jednoga dana jahao poljem koje se prostiralo pored grada Asiza, sreo je nekoga gubavca, a neočekivani susret s njime mu je prouzročio strahovitu odvratnost. Kako se u taj čas sjetio svoje odluke da će provoditi život savršenstva, bio je svjestan kako treba da najprije svlada samoga sebe, ukoliko želi postati vitezom Kristovim. Sjahao je s konja i požurio da gubavca poljubi. A kad je gubavac prema njemu pružio ruku kao da će nešto od njega dobiti, dao mu je novaca i poljubio ga.

Odmah je ponovno zajahao konja i ogledao se naokolo. Iako je polje sa svih strana bilo otvoreno, ipak onoga gubavca nije više nigdje vidio. Kako je zbog toga bio ispunjen divljenjem i radošću, počeo je pobožno pjevati pohvale Gospodinu. Odlučio je da će se otada uvijek uspinjati na više.

Zato je tražio samotna mjesta koja su podesna za naricanje. Dok je na takvim mjestima vapio *neizrecivim uzdisajima,*[a] zavrijedio je da ga Gospodin nakon dugih i usrdnih molitava usliši. Kad je tako jednoga dana samotno molio i od silna žara bio sav obuzet Bogom, ukazao mu se Isus Krist kao propet na križu.[6] Dok ga je promatrao, *rastapala mu se duša*[b] i sjećanje mu se na Kristovu muku tako utisnulo u najdublјoj dubini njegova srca da bi se on toga časa, kad bi se sjetio Kristova razapinjanja, jedva mogao izvana suzdržati od suza i jecanja, kao što je to kasnije sam povjerljivo pripovijedao kad se približio svom svršetku. Čovjek je Božji, naime, tada shvatio da je upravo njemu upravljena ona evanđeoska riječ: *Ako hoćeš poći*

za mnom, odreci se samoga sebe, uzmi svoj križ i slijedi me.[c]

6. Tada je obukao duh siromaštva, osjećaj poniznosti i čuvstvo najdubljega suosjećanja. Dok je, naime, prije strahovito zazirao ne samo od saobraćaja s gubavcima nego također i od toga da ih samo gleda iz daljine, sada je poradi Krista propetoga koji se prema proroštvu pojavio prezren *poput gubavca*, da bi samoga sebe posve obezvrijedio, gubavcima dobrostivom samilošću iskazivao usluge duboke poniznosti i čovječnosti. Često je, naime, pohađao njihove domove, darežljivo im davao milostinju i s velikim suosjećanjem im ljubio ruke i lice.[7]

I siromašnim je prosjacima također nastojao udijeliti ne samo ono što mu je pripadalo nego i samoga sebe. Zato bi gdjekada svukao svoju odjeću, a u nekim bi slučajevima, kad pri ruci nije imao ništa drugo, rasporio ili razderao da ih obdari.

S poštovanjem je i samilosno pritjecao u pomoć i siromašnim svećenicima, napose opremom za oltar, da bi tako bio dionikom bogoslužja i siromašnim bogoslužnicima pružio što im je trebalo.

Kad je u to vrijeme hodočastio na grob sv. Petra apostola i pred vratima crkve ugledao mnoštvo siromaha, vođen s jedne strane ugodnošću samilosti, a s druge opet privlačen ljubavlju prema siromaštvu, nekom je od siromašnijih poklonio svoje odijelo i taj je dan, obučen u njegove siromašne dronjke, s neobičnom ugodnošću u srcu proveo među siromasima da bi tako prezreo svjetovnu slavu, ali i da bi se postupno uzdizao u evanđeoskom savršenstvu. Pozorno je bdio nad mrtvenjem tijela da bi Kristov križ, što ga je u srcu nosio iznutra, također nosio i izvana na tijelu. Čovjek je Božji Franjo sve to provodio, dok od svijeta još nije bio odvojen odijelom i zajedničkim životom.

II. POGLAVLJE

Njegovo posvemašnje obraćenje Bogu i popravak triju crkava

1. Budući da sluga Svevišnjega nije u ovim stvarima imao nikakva drugog učitelja osim Krista, on ga je u svojoj dobroti nastavio pohađati slatkoćom milosti. Kad je jednoga dana izišao u polje da razmatra, prolazio je pokraj crkve sv. Damjana koja je zbog velike drevnosti prijetila da bi se mogla srušiti. I kad je na poticaj Duha unišao u nju da se pomoli ničice prostrt pred likom propetoga, dok se molio, bio je ispunjen velikom utjehom Duha.[8] I dok je suznih očiju promatrao Gospodinov križ, tjelesnim je ušima čuo kako mu je glas, koji je dolazio s križa, triput rekao: »Franjo, pođi i popravi mi kuću, koja se, kako vidiš, ruši!« Franjo se, čuvši taj čudesni glas, zbunio i potresao, jer u crkvi bijaše sam. Snaga mu je božanskih riječi obuzela srce te je pao u zanos.

Kad se napokon povratio k sebi, bio je spreman poslušati. Sav se dao na izvršenje zapovijedi s obzirom na popravak materijalne crkve, premda se glavni smisao riječi odnosio na onu Crkvu koju je *Krist stekao svojom krvlju,*[a] kao što ga je poučio Duh Sveti. Poslije je to sam povjerio braći.

Nakon toga je ustao, prekrižio se, uzeo tkanine za prodaju i žurno otišao u grad koji se zove Foligno.[9] Prodavši ondje sve što je donio i primivši utržak, sretni je trgovac ondje ostavio i konja na kojem je onamo dojahao.

Kad se vratio u Asiz, sa strahopoštovanjem je unišao u crkvu u kojoj je primio spomenuti nalog, i kad je ondje našao siromašna svećenika, iskazao mu je dolično poštovanje i pružio novac za popravak crkve i za potrebe siromaha. Također ga je ponizno zamolio da li bi mogao s njim privremeno boraviti. Sveće-

nik je na to pristao, ali je iz straha prema Franjinim roditeljima odbio primiti novac. Istiniti je prezíratelj novca taj novac bacio u neki prozor. Bacivši ga, omalovažio ga je kao prašinu.

2. Dok je sluga Božji boravio sa spomenutim svećenikom, njegov se otac, kad je za to saznao, uznemirio i požurio onamo. Kad je Franjo, novi Kristov borac, dočuo za prijetnje progonitelja i kad je naslutio njegov dolazak, hoteći *dati mjesto Božjem gnjevu*,[a] sakrio se u neku prikrivenu udubinu. Dok je u njoj nekoliko dana bio sakriven, neprestano je, obliven kišom suza, molio Gospodina da mu *izbavi život iz ruku progonitelja*[b] i da mu dobrostivo ispuni pobožne želje koje mu je udahnuo. Stoga je, ispunjen nekim zanosnim veseljem, samoga sebe počeo prekoravati zbog malodušne strašljivosti. Napustivši skrovište i potisnuvši strah, uputio se prema gradu Asizu. Kad su mu građani ugledali neumiveno lice i kako se duševno promijenio, pomislili su da je krenuo pameću. Nabacivali su se na nj uličnim blatom i kamenjem, podrugivali mu se glasnim povicima kao slaboumnom i mahnitom. Sluga je Božji, međutim, ne davši se slomiti ni promijeniti nikakvom nepravdom, prolazio kao da je za sve to gluh. Kad je njegov otac čuo za tu viku, odmah je dojurio, ali ne zato da ga oslobodi, nego da ga satre. Potisnuvši svaku samilost, odvukao ga je kući te ga je najprije mučio riječima, a zatim batinama i okovima.[10] To ga je, međutim, učinilo spremnijim i srčanijim da izvede ono što je započeo. Imao je na pameti onu riječ Evanđelja: *Blago progonjenima zbog pravednosti: njihovo je kraljevstvo nebesko.*[c]

3. Kad je otac nakon malo vremena otputovao iz domovine, njegova mu je majka, ne odobravajući mužev postupak i ne mogući umekšati sinovu odlučnost, skinula okove i pustila ga da ode. Zahvaljujući svemogućem Gospodinu, ponovno se vratio tamo gdje je

prije boravio. Kad se otac vratio i kad ga nije našao kod kuće, izgrdio je ženu i razjaren pohitao onamo da ga, ne mogne li ga opametiti, barem potjera iz zavičaja. No, Bog je Franju ohrabrio te je razjarenu ocu izišao u susret. Na sav je glas vikao kako omalovažava i njegove okove i batine. Osim toga je izjavio da će za Kristovo ime radosno podnijeti sva zla. Kad je otac uvidio da ga ne može odvratiti, dao se u potragu za novcem. Kad ga je konačno pronašao u nekom prozorčiću, bijes mu se donekle stišao. Žeđ je pohlepe donekle utažio gutljajem novca.

4. Tjelesni je otac zatim pokušao sina milosti, već lišena novca, izvesti pred gradskoga biskupa[11] da se pred njim odrekne očinske baštine i da vrati sve što je još imao. Istiniti se ljubitelj siromaštva pokazao spremnim da to učini. Došavši pred biskupa, nije ni oklijevao niti je zbog nečega krzmao, niti je čekao kakvu riječ, nego je odmah svukao svu odjeću i predao ocu. Tada je ustanovljeno da je čovjek Božji ispod raskošne odjeće na golu tijelu nosio pokornički pojas. Štoviše, upravo opijen čudesnim žarom, odbacio je i gaće. Kad se pred svima posve ogolio, rekao je ocu: »Do sada sam te zvao svojim ocem na zemlji, a sada mogu bezbrižno reći: *Oče naš, koji jesi na nebesima,*[a] kod koga sam pohranio sve svoje blago i u koga sam stavio sve pouzdanje svoje nade.« Kad je biskup to vidio, zadivio se tolikoj gorljivosti čovjeka Božjega. Odmah je ustao i plačući ga zagrlio. Jer bijaše čovjek samilostan i plemenit, prekrio ga je plaštem kojim bijaše ogrnut. Svojima je naredio da mu nešto dadu čime će pokriti udove svoga tijela. Dadoše mu siromašan, trošan ogrtač biskupova sluge. Sa zahvalnošću ga je primio i na njemu vlastitom rukom pomoću vapna, koje mu bijaše pri ruci, načinio znak križa. Iz toga je načinio odjeću za čovjeka propeta i polunaga siromaha. Tako je, dakle, sluga svevišnjega Kralja ostao gol da bi nasljedovao propetoga Gospodina koga je toli-

ko ljubio. Tako se, dakle, oboružao križem da bi svoju dušu prepustio drvu spasenja po kojem će se očuvati od brodoloma svijeta.

5. Kad se ovaj prezIratelj svijeta nakon toga oslobodio okova svjetovnih želja, napustio je grad te se bezbrižan i slobodan povukao u tišinu samoće da ondje sam sluša tajnu nebeske poruke. Kad je jednom zgodom čovjek Božji Franjo prolazio kroz neku šumu, zanosno je francuskim jezikom pjevao pohvale Gospodinu, a iz zasjede na nj nasrnuše razbojnici. Kad ga surovo upitaše tko je, pun je pouzdanja proročanskim glasom odgovorio: »Glasnik sam velikoga Kralja!« Oni ga izmlatiše i baciše u jamu punu snijega govoreći: »Lezi tu, klipane, glasniče Božji!« A kad oni otiđoše, izišao je iz jame i bio je silno radostan. Počeo je kroz gajeve pjevati pohvale Stvoritelju još zanosnijim glasom.

6. Svratio se u neki obližnji samostan. Poput prosjaka je zaprosio milostinju, i dobio ju je kao nepoznat i prezren. Otišavši odatle, stigao je u Gubbio. Tu ga je prepoznao i primio negdašnji prijatelj te ga je kao Kristova siromaška zaodjenuo bijednom tuničicom.[12]

Zatim se ljubitelj najdublje poniznosti preselio gubavcima. S njima je boravio i radi Boga im najpredanije služio. Prao im je noge, povezivao rane, iz rana im otirao gnoj; posebnom im je pobožnošću ljubio gnojne rane on koji je doskora imao postati evanđeoskim liječnikom. Zato je od Gospodina primio toliku moć da je čudesnim liječenjem postizavao divne uspjehe.

Između mnogih ću iznijeti samo jedan slučaj koji se desio kad se za čovjeka Božjeg još više pročulo. Kad je jednom čovjeku iz spoletskog kraja neka strašna bolest izjela usta i vilicu i nije mu se moglo po-

moći nikakvim lijekom, desilo se da je taj sreo čovjeka Božjeg, kad se vraćao s hodočašća što ga je poduzeo da bi pohodom apostolskih grobova izmolio njihov zagovor.[13] Kad je dotični iz pobožnosti htio poljubiti trag Franjinih nogu, čovjek Božji nije to mogao podnijeti. A kad je htio poljubiti mu noge, Franjo ga je poljubio u lice. I gle, čim se Franjo, njegovatelj gubavaca, divnom samilošću svetim ustima dotakao one strahovite rane, nje je nestalo i taj je bolesnik smjesta zadobio željeno zdravlje. Ne znam čemu bi se s pravom trebalo više diviti, da li dubokoj poniznosti, izraženoj tako dobrostivim poljupcem, ili neobičnoj moći koja se očitovala u tako divnom činu.

7. Franjo se, već utvrđen u Kristovoj poniznosti, sjetio naloga koji mu je upravljen s križa u vezi s popravkom crkve sv. Damjana. Kao pravi poslušnik vratio se u Asiz da se Božjem glasu podloži barem po prošnji. Odbacivši svaki sram iz ljubavi prema siromašnom Kristu, išao je prositi k onima među kojima je redovito doživljavao izobilje. Slabašno je svoje tijelo, iscrpljeno postovima, podmetnuo pod teret kamenja. Kad je tako uz Gospodinovu pomoć i uz pripomoć građana spomenuta crkva popravljena, da mu nakon napora ne bi tijelo omlitavilo od besposlice, iz posebne se pobožnosti koju je čistoćom iskrene vjere gajio prema apostolskom prvaku dao na popravljanje crkve sv. Petra koja bijaše podalje od grada.[14]

8. Kad je napokon i tu crkvu dovršio, otišao je u mjesto koje se zove Porcijunkula.[15] Tu se nalazila crkva preblažene Djevice Bogorodice koja bijaše davno sagrađena, ali je tada bila zapuštena i o njoj se nije nitko brinuo. Kad ju je čovjek Božji vidio tako zapuštenu, iz žarke je pobožnosti, što ju je njetio prema Gospodarici svijeta, počeo ondje trajno boraviti da bi i nju popravio. Imajući na pameti naziv te crkve — a ona se od davnine zvala Sveta Marija Anđeoska — i da

su se ondje često ukazivali anđeli, iz poštovanja se prema anđelima i iz posebne ljubavi prema Kristovoj Majci ondje nastanio. Sveti je čovjek volio to mjesto više negoli ostala mjesta na svijetu. Tu je, naime, ponizno započeo služiti Gospodinu, tu je doživio napredak u krepostima, tu je sretno završio svoj život; umirući je to mjesto braći preporučio kao mjesto koje je Djevici vrlo drago.

Jedan je pobožni brat prije svog obraćenja o tome imao viđenje koje je vrijedno spomenuti. Taj je vidio bezbroj ljudi udarenih sljepoćom. Licem su okrenutim prema nebu klečali naokolo crkve. Svi su uzdignutih ruku sa suzama vapili Bogu, moleći milosrđe i vid. I gle, s neba se spustilo silno svjetlo i sve ih obasjalo. To je svjetlo svakom pojedinom povratilo vid i poklonilo željeno zdravlje.

To je ono mjesto gdje je sveti Franjo po Božjem nadahnuću osnovao Red male braće. Na poticaj je Božje providnosti, kojoj se Kristov sluga prepuštao u svemu, obnovio tri materijalne crkve prije nego što je po osnutku svoga Reda počeo propovijedati evanđelje; tako se nije samo uzdizao od nerazumnih bića prema razumnima, od nižih prema višima, nego je pomoću osjetilne vanjštine na otajstven način predoznačivao što je namjeravao činiti u budućnosti. Kao što su pod vodstvom i prema nacrtu svetoga čovjeka popravljene tri građevine, tako je na sličan način trebalo obnoviti Crkvu prema Pravilu i prema Kristovoj nauci, i imala se proslaviti trostruka vojska spasenika[16] kao što sada vidimo da se ispunilo.

III. POGLAVLJE

Osnutak Reda i odobrenje Pravila

1. Dok je sluga Božji boravio kod crkve djevičanske Bogorodice i kod nje, koja je začela *Riječ punu milosti i istine*,[a] neprestanim uzdisajima ustrajao, po zaslugama je Majke Milosrđa začeo i rodio duh evanđeoske istine. Kad je jednoga dana slušao misu o apostolima, pročitano je Evanđelje u kojem Krist učenicima, šaljući ih da propovijedaju, daje evanđeosko pravilo života: da, naime, nemaju *zlata ili srebra, ni novaca u pojasu, ni putne torbe, ni dviju tunika, da ne nose ni obuće ni štapa*.[b] Kad je prijatelj apostolskoga siromaštva to čuo i shvatio te upamtio, odmah je, preplavljen neizrecivim veseljem, rekao: »To je ono što želim, to je ono za čim svim srcem žudim!« Zato je s nogu izuo obuću, odbacio štap, putnu torbu i prokleo novac. Zadovoljio se jednom tuničicom i, odbacivši remen, opasao se konopcem. Svim je srcem čeznuo samo za tim, kako da izvrši što je čuo i kako da se posvema uskladi s pravilom apostolskoga načina života.

2. Otada je čovjek Božji postao po Božjem poticaju sljedbenik evanđeoskog savršenstva i ostale počeo pozivati na obraćenje. Riječi mu ne bijahu ni prazne ni beznačajne, nego su bile pune snage Duha Svetoga. Prodirale su do dna srca i slušaoce su neobično zadivljavale. U svakoj je svojoj propovijedi naviještao mir govoreći: »Gospodin vam dao mir!« Tako je pozdravljao narod na početku govora.[a] Taj je pozdrav, kako je to potvrdio kasnije, naučio po Gospodinovoj objavi.[17] Tako se dogodilo da je prema proročanstvu i sam bio nadahnut proročkim duhom da naviješta mir, da propovijeda spasenje i da spasonosnim poticajima pravim mirom povezuje mnoge koji su prije, odijeljeni od Krista, živjeli daleko od spasenja.

III

3. Kad su tako mnogi upoznali jednostavnu istinu koju je naučavao i živio, po njegovu su se primjeru neki počeli oduševljavati za pokoru, te su mu, odrekavši se svega, nastojali biti slični po odjeći i načinu života. Prvi među njima bijaše ugledni čovjek Bernardo. Postavši dionikom božanskoga poziva, zavrijedio je biti prvorođencem blaženog Oca, kako vremenski tako i po osobitoj svetosti. On je, naime, upoznavši svetost Kristova sluge, po njegovu primjeru odlučio posvema prezreti svijet te je od njega zatražio savjet, kako da to provede. Kad je sluga Božji to čuo, zbog začeća se pravoga potomka ispunio utjehom Duha Svetoga i rekao: »Ovakav savjet treba tražiti od Boga.« Zato, kad se zajutrilo, uđoše u crkvu sv. Nikole pa se najprije pomoliše. Franjo, štovatelj Trojstva, triput je otvorio Evanđelistar moleći Boga da trostrukim svjedočanstvom potvrdi Bernardovu svetu odluku. Kad prvi puta otvoriše knjigu, namjeriše se na riječi: *Hoćeš li savršen biti, idi prodaj što imaš i podaj siromasima pa ćeš imati blago na nebu.*[a] Kad knjigu otvoriše drugi puta, naiđoše na riječi: *Ništa ne uzimajte na put!*[b] A trećiput se namjeriše na riječi: *Hoće li tko za mnom, neka se odreče samoga sebe, neka uzme križ svoj i neka ide za mnom!*[c] Sveti je čovjek nato rekao: »Ovo je naš život i Pravilo sviju onih koji bi se htjeli pridružiti našoj družbi. Ako, dakle, hoćeš biti savršen, idi i izvrši ono što si čuo!«

4. Malo poslije, kad je isti Duh pozvao još petoricu ljudi, Franjo je imao šest duhovnih sinova. Među njima je treće mjesto zapalo svetog oca Egidija,[18] čovjeka zaista puna Boga i vrijedna časnog spominjanja. On je, naime, poslije po izvršivanju uzvišenih kreposti postao čuven, kao što je sluga Božji o njemu i pretkazao. Iako je bio neuk i priprost, uzdigao se do najvišega vrhunca kontemplacije. Tijekom dugog vremena bijaše neprestano zauzet mističnim zanosima. Često je upadao u zanose, o čemu sam se i sam osvje-

dočio vlastitim očima, te se smatralo da među ljudima više živi anđeoskim nego ljudskim životom.

5. U ono je vrijeme neki svećenik grada Asiza imenom Silvestar,[19] čovjek časna života, imao viđenje koje se ne smije prešutjeti. Budući da je po ljudskom osjećaju zazirao od Franjina načina života i od životnog puta njegove braće, da se s obzirom na to ne bi izvrgao opasnosti bestemeljna suda, primio je posebnu Božju milost. U snu je, naime, vidio kako je strahoviti zmaj opkolio cijeli grad Asiz te se činilo da će njegov bijes uništiti sav onaj kraj. Nakon toga je vidio kako neki zlatni križ izlazi iz Franjinih usta; vrh mu se doticao neba, a poprečni su mu se krakovi protezali u širinu sve do kraja svijeta.[20] Njegova je blistava pojava crnoga, strašnog zmaja posvema natjerala u bijeg. Kad mu se to ukazalo i treći puta, smatrao je to Božjom objavom te je čovjeku Božjem i braći ispripovijedao sve po redu. A kad je nakon malo vremena ostavljao svijet, uz Kristove je stope tako prianjao da je njegov život u Redu dokazao vjerodostojnost onoga viđenja što ga je imao kao svjetovnjak.

6. Dok je čovjek Božji slušao o tom viđenju, nije ga zanijela ljudska slava, nego je to ponovo pripisivao Božjoj dobroti i njezinim dobročinstvima. Postao je još hrabrijim za borbu protiv lukavštine starog neprijatelja i za propovijedanje slave Kristova križa.

Kad je jednoga dana na nekom samotnome mjestu *s gorčinom u duši oplakivao svoje godine,*[a] radost Duha Svetoga mu je zahvatila cijelu unutrašnjost; dobio je jamstvo da su mu potpuno oprošteni svi grijesi. Nakon toga je pao u zanos i posvema ga je obuzela neka čudesna svjetlost. Pošto mu se raširilo srce, jasno je vidio što će se dogoditi s njim i s njegovim sinovima. Kad je nakon toga došao k sebi,

rekao je braći: »*Budite jaki*, predragi, *i radujte se u Gospodinu*,[b] i ne žalostite se što ste malobrojni. Nemojte se plašiti ni moje ni svoje jednostavnosti, jer, kao što mi je Gospodin pokazao u jednom viđenju, Bog će dati da narastemo do silna mnoštva i milošću svoga blagoslova će nas proširiti po svemu svijetu.«

7. Kad je nekako u isto vrijeme ušao u Red neki drugi dobri čovjek, broj se blagoslovljenog potomstva povećao na sedam. Tada je dobri otac pozvao k sebi sve sinove i mnogo im toga govorio o preziranju svijeta, o odricanju vlastite volje i o trapnji tijela. Otkrio im je svoju namjeru da ih kani razaslati na sve četiri strane svijeta. Kad je već tako neplodna i siromašna jednostavnost svetog oca rodila sedam sinova,[a] želio je da bi se za Krista Gospodina rodili svekoliki vjernici[b] koji su pozvani na pokoru i oplakivanje grijeha. »Pođite — rekao je dragi otac sinovima — navještajte ljudima mir, *propovijedajte pokoru za obraćenje grijeha*.[c] U nevoljama budite strpljivi, u molitvi budni, u radu žustri, u govoru čedni, u ponašanju ozbiljni a u dobročinstvima zahvalni, jer vam se za sve ovo popravlja vječno kraljevstvo.« Nato su se oni pred slugom Božjim prostrli po zemlji te su radosna srca primali nalog svete poslušnosti. I svakom je napose rekao: *Povjeri Jahvi svu svoju brigu, i on će te pokrijepiti!*[d] Te riječi običavaše kazati kad god je kojeg od braće slao snagom poslušnosti.

Napokon je i sam — imajući na pameti da je drugima dan za uzor i da bi najprije činio a onda naučavao — s jednim od drugova krenuo prema jednom kraju svijeta, o ostaloj je šestorici prema obliku križa dodijelio tri ostala kraja svijeta.

Nakon kraćeg je vremena blagi otac poželio nazočnost dragih sinova. Budući da mu je bilo nemoguće sazvati ih na okup, a da bi se to dogodilo, molio je Onoga *koji sabire raspršene Izraelce*.[e] I tako se do-

godilo da su se svi bez ljudskoga poziva nakon kraćeg vremena nenadano, po djelovanju Božje dobrote, na vlastito udivljenje našli zajedno. Kad su mu se onih dana pridružila još četiri čestita čovjeka, broj im je porastao na dvanaest.

8. Kad je sluga Kristov vidio kako broj braće pomalo raste, sebi je i svojoj braći jednostavnim riječima napisao kratko pravilo života u kojem je opsluživanje svetog evanđelja postavljeno kao nerazoriv temelj. Pridodao je i neke druge stvari za koje se činilo da su potrebne za provođenje jednostavnog načina života. U želji da mu Vrhovni Svećenik odobri što je napisao, naumio je s onom skupinom jednostavnih ljudi poći k Apostolskoj Stolici. Pouzdavao se samo u vodstvo Božje milosti. Kad je svevišnji Bog vidio njegovu želju, osokolio je srca njegovih drugova koji su se prestrašili, promatrajući svoju jednostavnost, i čovjeku je Božjem udijelio slijedeće viđenje: Pričinilo mu se da ide nekim putem pokraj kojeg se nalazilo vrlo visoko drvo. Kad mu se približio i poda nj stao, zadivio se njegovoj visini. Najednom ga je božanska sila toliko uzdigla uvis da je dosegao vršiku drveta i s najvećom lakoćom ju je savio dodolje. Čovjek pun Boga shvatio je znakovitost ovoga viđenja, da se, naime, odnosi na predusretljivost apostolskog dostojanstva. U srcu se obradovao, osokolio svoju braću i s njima se dao na put.

9. Kad je prispio u Rimsku kuriju i bio predveden pred Vrhovnog Svećenika, razložio mu je svoj naum. Ponizno i usrdno ga je zamolio da mu odobri spomenuto pravilo života. No, kad je Kristov namjesnik, gospodin Inocent III, čovjek poznat po svojoj mudrosti, u čovjeka Božjeg vidio divnu čistoću prostodušna srca, postojanost odluke i vatreni žar svete volje, srce ga je ponukalo da moliocu dade ljubazan pristanak. Ipak je, međutim, odgodio izvršiti ono što je zatražio

Kristov siromašak, jer se nekima od kardinala činilo da je to novotarija i da premašuje ljudske snage. Među kardinalima se nalazio častan čovjek, gospodin Ivan od sv. Pavla, biskup sabinski, ljubitelj svake svetosti i pomagač Kristovih siromaha. On je, nadahnut Božjim Duhom, rekao Vrhovnom Svećeniku i svojoj braći kardinalima: »Odbacimo li tu molbu ovog siromaha kao nešto odviše teško i novo, kad moli da mu se potvrdi pravilo evanđeoskoga života, budimo oprezni da se ne bismo ogriješili o Kristovo evanđelje. Jer, rekne li netko da se između opsluživanja evanđeoskoga savršenstva i želje ovoga čovjeka nalazi nešto novo ili nerazumno, ili nemoguće za opsluživanje, taj pogrđuje Krista, početnika evanđelja!« Nakon te se izjave nasljednik svetog apostola Petra okrenuo prema Kristovu siromahu i rekao mu: »Moli, sinko, Krista da nam po tebi očituje svoju volju; a što je bolje shvatimo, sigurnije ćemo izići u susret tvojim pobožnim željama.«

9. a) Kad je Franjo stigao u Rimsku kuriju, bio je predveden pred Vrhovnog Svećenika. Kristov namjesnik, koji se tada nalazio u Lateranskoj palači, šetao je na mjestu koje se zove Speculum. Uronio je u duboko razmišljanje te je Kristova slugu kao nepoznata neraspoloženo odbio.

Kad je on ponizno izišao, slijedeće je noći Bog Vrhovnome Svećeniku dao jednu objavu. Vidio je, naime, kako među njegovim nogama polako raste palma i kako se razvija u vrlo lijepo stablo. Kad se začuđeno pitao što bi imalo značiti to viđenje, Božje mu je svjetlo unijelo u dušu misao: da ta palma predstavlja onoga siromaha koga je jučerašnjeg dana odbio.

Papa je slijedećega jutra naredio da sluge po gradu potraže spomenutoga siromaha. Kad ga nađoše u gostinjcu sv. Antuna pokraj Laterana, naredio je da ga brzo dovedu pred njega.[21]

III

10. Sluga se svemogućeg Boga sav dao na molitvu. Po pobožnoj je molitvi zadobio i ono što je iznio na javu i ono što je papa osjećao u sebi. Papi je ispripovijedao usporedbu o bogatom kralju, koji se rado oženio siromašnom, lijepom ženom, i kako je ona rodila djecu koja bijahu slična svom ocu, kralju, i kako su zbog toga othranjena za njegovim stolom.

Kad je ispripovijedao usporedbu, kako mu je Gospodin objavio, nadodao je i njezino značenje: »Nema straha da bi od glada pomrli sinovi i baštinici vječnoga Kralja koji su rođeni snagom Duha Svetoga od siromašne majke, na sliku i priliku Krista Kralja, i oni treba da se po duhu siromaštva rađaju u siromašnom Redu. Ako, naime, nebeski Kralj svojim sljedbenicima obećaje vječno kraljevstvo, koliko će radije pružiti ono što općenito daje dobrima i zlima.« Kad je, dakle, Kristov namjesnik pažljivo saslušao usporedbu i njezin smisao, uvelike se zadivio i spoznao da po tome čovjeku nesumljivo govori Krist.

Ustanovio je na poticaj Božjega Duha da će se ispuniti i viđenje što ga je u to vrijeme primio s neba. — Vidio je, naime, u snu, kao što je pripovijedao, kako Lateranskoj bazilici prijeti rušenje. Neki ju je čovjek siromašan, skroman i neugledan, podmjestivši vlastita leđa, podržavao da se ne sruši. Papa je rekao: »Ovo je zaista onaj čovjek koji će djelom i naukom podržati Kristovu Crkvu.« — Otada se, ispunjen posebnom pažnjom, priklonio njegovoj molbi u svemu i uvijek je Kristovu sluzi izkazivao posebnu ljubav. Zato je zamoljeno odobrio i obećao da će mu još i više toga odobriti. Odobrio je Pravilo, dao je odobrenje i svoj braći laicima koja su slijedila slugu Božjega da propovijedaju pokoru. Dao im je na glavi načiniti male vijence (tzv. tonzuru) da bi mogli slobodno propovijedati riječ Božju.[22]

IV. POGLAVLJE

Razvoj Reda pod njegovim vodstvom i potvrda već prije odobrenog Pravila

1. Franjo je, pouzdajući se u Božju milost i u papin ugled, s velikim pouzdanjem krenuo prema Spoletskoj dolini da bi Kristovo evanđelje *izvršavao i naučavao.*[a] Dok je putem razgovarao s braćom: kako bi Pravilo što ga primiše čestito obdržavali, kako bi *u svekolikoj svetosti i pravednosti hodili pred Bogom,*[b] kako bi napredovali sami u sebi i drugima bili uzorom, govor se oduljio te je prošao sat vremena. A jer već bijahu umorni od dugotrajna napora, gladni se zaustaviše na nekom samotnome mjestu. Kako ne bijaše nikakve mogućnosti da pribave potrebitu hranu, Božja im je providnost odmah izišla u susret. Nenadano se pojavio čovjek koji je u ruci nosio kruh i dao ga Kristovim siromasima. I odmah je zatim iščezao. Nije se znalo ni odakle je došao ni kamo je otišao. Siromašna su braća po tome spoznala da je zajedno s njima u pratnji čovjeka Božjeg nebeska pomoć, da su većma okrijepljeni darom Božje darežljivosti negoli hranom za svoje smrtno tijelo. Ispunjeni božanskom utjehom, osim toga, čvrsto odlučiše i neopozivo utvrdiše da se neće pod pritiskom nikakva glada ili nevolje udaljiti od obećanoga siromaštva.[23]

2. Kad su se zatim s tom svetom nakanom vratili u Spoletsku dolinu, počeli su raspravljati o tome, da li bi morali boraviti među ljudima ili da se povuku na samotna mjesta. No, Kristov sluga Franjo nije se pouzdao ni u vlastitu sposobnost ni u sposobnost svojih, nego je nastojao po usrdnoj molitivi saznati volju Božju. Tako je prosvijetljen nebeskim nadahnućem spoznao da je od Gospodina poslan zato da za Krista pridobije duše koje je nastojao ugrabiti đavao. I zato

je, potaknut primjerom onoga koji se sam dostojao umrijeti za sve, odlučio da će radije živjeti svima negoli samome sebi.[24]

3. Tako se čovjek Božji s ostalim drugovima smjestio u nekoj napuštenoj kolibi pokraj grada Asiza.[25] Tu su živjeli po pravilu svetog siromaštva u mnogim naporima i bijedi. Većma su išli za tim da se krijepe *kruhom suza*[a] negoli kruhom naslade. Ondje su se, naime, neprestano bavili pobožnom molitvom. Većma su se prepuštali razmatranju negoli pobožnoj usmenoj molitvi, jer još nisu imali crkvenih knjiga iz kojih bi mogli pjevati kanonske časove. Poučeni primjerom i riječju Oca, koji im je neprestano govorio o Kristovu križu, namjesto svetih knjiga su danju i noću neprestanim pogledima listali knjigu Kristova križa. Kad su braća zatražila da ih nauči moliti, rekao im je: »*Kad molite, govorite: Oče naš*[b] i: Klanjamo ti se, Kriste, u svim tvojim crkvama koje su po cijelome svijetu i blagoslivljamo te, jer si po svome svetom križu otkupio svijet.«[26]

Upućivao ih je da Boga hvale i po svim stvorovima, a napose da štuju svećenike, da čvrsto vjeruju i jedinstveno ispovijedaju istine vjere onako kako ih drži i naučava Rimska Crkva. Braća su se svuda držala uputa svetog oca. Kod svih su se crkava i križeva, koje su mogli opaziti izdaleka, bacili ničice kako ih je on poučio.

4. Dok su braća boravila na spomenutome mjestu, jedne je subote sveti čovjek otišao u grad Asiz da prema običaju u nedjelju ujutro propovijeda u stolnoj crkvi. Dok je čovjek Božji u nekoj sjenici, koja se nalazila u kanoničkom vrtu, kako je običavao, provodio noć u molitvi i tijelom bio daleko od braće, kad gle, dogodilo se nekako o ponoći, dok su neka od braće počivala, a neka se zadržavala u molitvi, kroz kućna su vrata ušla vatrena kola čudesna sjaja. Tri-

put su se tamo-amo po prostoriji okrenula. Na njima se nalazila sjajna kugla koja je poput sunca obasjavala tamnu noć. Zbuniše se svi koji bijahu budni, a probudiše se i prestrašiše oni koji su spavali. Doživjeli su i to da im duše nisu bile ništa manje osvijetljene negoli tjelesa, jer je savjest svakoga pojedinog snagom čudesna svjetla bila otkrivena drugome. Dok je svaki pojedini vidio drugome u srce, spoznaše da je sveti otac, iako bijaše odsutan tijelom, bio nazočan duhom.[a] Bio je preobražen u takvo obličje, obasjan nebeskim sjajem i raspaljen snagom nadnaravnog žara da bi im Gospodin sjajnim i ujedno *vatrenim kolima*[b] pokazao kako treba da kao *pravi Izraelci*[c] idu za njim. Bog im ga je dao da im poput drugog Ilije bude *kola i vozač.*[d] Zato treba vjerovati da je na Franjine molitve otvorio oči ovih jednostavnih ljudi onaj koji je nekoć otvorio oči momku da vidi goru punu *ognjenih konja i kola oko Elizeja*[e] da bi vidjeli divna djela Božja. Kad se sveti čovjek vratio među braću, počeo im je ispitivati tajne savjesti, tješio ih je s obzirom na ono čudesno viđenje, a o razvoju Reda je pretkazao mnoge buduće stvari. Budući da je mnogo toga otkrio, što je nadilazilo ljudsku misao, braća su spoznala da je Duh Gospodnji u tolikoj mjeri počivao na njegovu sluzi Franji[f] da im je najsigurnije živjeti prema njegovoj nauci i životu.

5. Nakon toga je Franjo, pastir *maloga stada,*[a] uz vodstvo Božje milosti onu dvanaestoricu braće odveo k Svetoj Mariji Porcijunkulskoj da bi Red male braće ondje gdje je započeo po njezinoj pomoći doživio i svoj razvoj. Postavši tako navjestiteljem evanđelja, *obilazio je gradove i sela, naučavajući po njihovim sinagogama, propovijedajući evanđelje o Kraljevstvu,*[b] ali *ne naučenim riječima ljudske mudrosti, nego naukom Duha Svetoga.*[c] Onima koji su ga promatrali izgledao je kao čovjek s drugoga svijeta. Srcem je i licem neprestano bio usmjeren prema nebu, sve je nastojao po-

vući gore. Otada je Kristov vinograd počeo puštati mladice miomirisa za Gospodina i, kad je procvao *ljupkim cvjetovima časti i čestitosti* počeo je donositi obilne *plodove.*[d]

6. Vrlo mnogi su se, raspaljeni žarom njegova propovijedanja, prema naputku čovjeka Božjega obvezali novim zakonima pokore. Sluga je Božji odlučio da se takav način života nazove *Red pokorničke braće.*[27] Kao što je jasno da je put pokore zajednički svima onima koji teže za nebom, tako i ovaj stalež prima i klerike i laike, djevičanske duše i one obojega spola koji žive u braku. Koliko je to zaslužno pred Bogom, pokazuju mnoga čudesa koja su neki od njih činili.

Obraćale su se i djevice i prihvaćale doživotnu bezbračnost. Među njima je, Bogu nadasve mila, djevica Klara, prva Franjina biljčica, poput rascvatena, divna cvijeta zamirisala i zasjala poput blistave zvijezde. Ona se sada, već proslavljena u nebu, na zemlji dostojno štuje. Bijaše ona kćerka u Kristu siromašnoga svetog oca Franje i majka »siromašnih gospođa«.[28]

7. Mnogi su također, ne samo potaknuti pobožnošću nego i raspaljeni željom za Kristovim savršenstvom, prezreli svu isprazmost svjetovnih stvari i slijedili Franjine stope. Danomice su se množili i ubrzo stigli do nakraj zemlje. Sveto ih je, naime, siromaštvo koje su nosili kao jedino blago osposobljavalo da budu spremni za svaku poslušnost, da u naporima budu izdržljivi i za putovanja nesmetani. A jer nisu imali ništa zemaljsko, ni u što nisu bili zaljubljeni, zato se nisu bojali da će nešto izgubiti. Svuda su se osjećali sigurnima; nisu se strašili ničega, nije ih morila nikakva briga. Živjeli su kao oni koji nemaju duševnih teškoća te su bezbrižno očekivali sutrašnji dan i noćni počinak. Kao prezrenim i nepoznatim osobama su im u nekim krajevima svijeta dobacivane pogrde. No, ljubav ih je prema Kristovu evanđelju učinila toliko str-

pljivima pa su radije tražili da budu ondje gdje će trpjeti tjelesno progonstvo negoli ondje gdje bi ih se, pošto se upozna njihova svetost, moglo slaviti naklonošću svijeta. I u samoj su nestašici stvari gledali preobilje svega, dok su se prema Mudračevu savjetu *umjesto mnogo toga zadovoljavali onim najmanjim.*[a]

Kad su neka od braće prispjela u nevjerničke krajeve, dogodilo se da im je neki Saracen,[29] potaknut samilošću, ponudio novaca za životne potrebe. A kad su oni odbili da to prime, čovjek se začudio, gledajući ih kako bijahu bijedni. Kad je napokon shvatio da su postali siromašni iz ljubavi prema Bogu pa da zato nisu htjeli imati novaca, tolikom se privrženošću s njima povezao i ponudio da će im pružiti sve doklegod bude imao nešto od svoga imanja. — O, neprocjenjive li vrijednosti siromaštva čijom se čudesnom snagom divlje barbarsko srce promijenilo u tako nježnu samilost! Zato je vrlo veliko zlo, ako kršćani gaze ovaj plemeniti biser kojem je Saracen iskazao toliko poštovanje.

8. U ono je vrijeme neki redovnik Križarskoga reda,[30] imenom Moriko bolovao u nekom gostinjcu nedaleko Asiza od tako teške i dugotrajne bolesti da su ga liječnici već osudili na smrt. Ponizno je zamolio čovjeka Božjega da bi se udostojao posredovati za nj kod Gospodina. Blaženi mu je otac želju ispunio. Pošto se pomolio, uzeo je mrvice od kruha i pomiješao ih s uljem iz svjetiljke koja je gorjela pred Djevičinim oltarom. Po braći je to poslao bolesniku kao neku kašu rekavši: »Odnesite ovaj lijek našem bratu Moriku. Kristova ga snaga neće po njemu samo potpuno ozdraviti, nego će ga, kad postane snažan borac, trajno uključiti u naš bojni red.« Čim je bolesnik uzeo onaj lijek, načinjen pronalaskom Duha Svetoga, odmah je ustao zdrav. Od Boga je zadobio toliku snagu duše i tijela da je malo poslije stupio u Red svetoga čovjeka. Oblačio se samo jednom tuničicom ispod koje je dugo

vremena na svome tijelu nosio oklop. Zadovoljavao se samo prijesnom hranom, naime, biljem, povrćem i voćem. Dugi niz godina nije okusio ni kruha ni vina pa je ipak bio i snažan i zdrav.

9. Kako su se u Kristovih malenih[31] povećavale zasluge kreposti, miomiris dobra mišljenja se o njemu svuda naokolo proširio te je vrlo mnoge s različitih strana svijeta privlačio da bi vidjeli svetog oca.

Među tima bijaše i neki radoznali pjesnik svjetovnih popjevaka koga je zbog toga car ovjenčao lovor-vijencem te je prozvan »kraljem stihova«. Taj je odlučio otići k čovjeku Božjem, preziratelju svjetovnih stvari. Kad ga je pronašao u mjestu San Severino kako propovijeda u nekom samostanu, *na nj se spustila ruka Gospodnja.*[a] Vidio je Franju, propovjednika Kristova križa, kako je obilježen znakom križa s dva unakrsna vrlo svijetla mača. Jedan mu je od njih sizao od glave do nogu, a drugi poprijeko preko prsiju od jedne ruke do druge. On Kristova slugu nije poznavao po licu, ali ga je odmah prepoznao po čudu koje mu je zamalo dano.[32]

To ga je viđenje zapanjilo i odmah je počeo stvarati nove odluke. Napokon, pogođen snagom njegovih riječi, kao da je bio proboden mačem duha koji je izlazio iz njegovih usta. Pošto se posvema odrekao svjetovne gizde, svojim se životom priljubio uz blaženog oca. Kad ga je sveti čovjek vidio kako se od svjetovnoga nemira posve priklonio miru Kristovu, nazvao ga je imenom Pacifik.[33] On je poslije napredovao u svoj svetosti, a prije nego što postade provincijalnim ministrom u Francuskoj — on je, naime, ondje prvi vršio tu službu — zavrijedio je da na Franjinu čelu ponovno vidi veliko tau (T)[34] koje bijaše urešeno različitim bojama, a lice mu se na čudesan način poljepšalo.

Sveti je čovjek, naime, uvelike častio taj znak. U razgovoru ga je često preporučivao i vlastoručno ga

stavljao na pisma što ih je slao, kao da će sve njegovo nastojanje prema prorokovoj riječi biti u tome da slovom *tau obilježi čela ljudi koji tuguju i plaču,*[b] koji su se istinski obratili Isusu Kristu.

10. Tijekom vremena, kad su se braća već namnožila, brižni ih je pastir počeo sazivati na Generalni kapitul kod Svete Marije Anđeoske da im *konopom božanskog razumijevanja u zemlji siromaštva*[a] svakom pojedinom dodijeli dio u poslušnosti. Premda je ondje vladala nestašica svega potrebnog, a gdjekada bi se sakupilo mnoštvo braće od preko pet tisuća, ipak je uz pomoć Božje dobrote bilo dovoljno hrane. Pratilo ih je i dobro tjelesno zdravlje, a duhovne radosti je bilo u izobilju. A na provincijskim kapitulima, jer je bilo nemoguće da bude nazočan tjelesno, revnom pastirskom brižljivošću, usrdnošću molitve i učinkovitošću blagoslova bijaše nazočan duhom, a gdjekada se čudesnim djelovanjem Božje moći pokazao i na vidljiv način.

Tako dok je izvrsni propovjednik, sada slavni Kristov poznavalac Antun,[35] braći propovijedao na kapitulu u Arlesu o natpisu na križu *Isus Nazarećanin, Kralj Židovski,*[b] neki je brat prokušane kreposti imenom Monaldo, potaknut Božjom milošću, pogledao prema vratima Kapitula i tjelesnim očima vidio blaženoga Franju uzdignuta u zrak. Ruke mu bijahu raširene kao da je na križu i blagoslivljao je braću. Sva su braća osjetila kako su ispunjena tolikom i tako neobičnom utjehom da im je to bilo sigurno svjedočanstvo Duha za nazočnost svetog oca među njima. To je poslije potvrđeno, ali ne samo očitim znakovima nego i vanjskim priznanjem istoga svetog oca.[36] Zato smijemo vjerovati da je svemoguća Božja snaga, koja je nekoć omogućila svetom biskupu Ambroziju da bude nazočan kod pokopa slavnoga Martina, da bi tako pobožnim sudjelovanjem počastio svetoga biskupa, tako i slugu svoga Franju učinila nazočnim prigodom propo-

vijedi svoga vjernog blagovjesnika Antuna da bi tako odobrio riječi istine, napose one o križu, što ga je nosio i kojem je služio.

11. Kad se Red već proširio i kad je već raspolagao s naputkom za život (forma vitae) što ga je odobrio gospodin Inocent, Bog ga je potaknuo svojom objavom da ga zauvijek dade potvrditi njegovu nasljedniku Honoriju. Pričinilo mu se kao da je sa zemlje pokupio sićušne mrvice i da ih je morao razdijeliti brojnoj gladnoj braći koja su stajala oko njega. Kad se pobojao dijeliti tako sićušne mrvice, da mu ne bi možda ispale iz ruku, glas s neba mu je rekao: »Franjo, od sviju mrvica načini hostiju i podaj onima koji hoće jesti.« Kad je to učinio, koji god toga nisu pobožno primili ili su primljeni dar omalovažili, doskora su bili zaraženi gubom i tako prokazani. Sveti je čovjek sve to ispripovjedio drugovima i potužio se da ne shvaća otajstveni smisao viđenja. No, narednog je dana, kad je ostao budan u molitvi, čuo ovaj glas koji je dolazio s neba: »Franjo, one mrvice prošle noći evanđeoske su riječi, hostija je Pravilo, a guba zloća.«

Kad je, dakle, htio srediti Pravilo sastavljeno iz evanđeoskih riječi, koje se imalo potvrditi, i kad mu je htio dati sažetiji i kraći oblik, vođen Duhom Svetim, s dvojicom se drugova uspeo na neku goru.[37] Tu se zadovoljavao samo kruhom i vodom. Dok je postio, dao je napisati Pravilo, kako mu je u molitvi nadahnjivao Duh Sveti. Kad je sišao s gore, predao ga je svom zamjeniku na opsluživanje, a taj je nakon nekoliko dana tvrdio da je nepažnjom izgubljeno. Sveti se čovjek ponovno vratio u samotno mjesto. Ondje ga je izradio iznova poput prvoga, kao da je riječi slušao iz Božjih usta, i dao je da mu ga već spomenuti gospodin papa Honorije potvrdi u osmoj godini svoga pontifikata kao što je želio.

Kad je gorljivo poticao braću na opsluživanje Pravila, naglašavao je da u nj nije unio ništa po svom nahođenju, nego da je sve dao napisati onako kako mu je objavljeno. A da bi to po Božjem svjedočanstvu bilo još očitije, nakon nekoliko dana su mu prstom Boga živoga utisnute rane Gospodina Isusa da to bude još jača potvrda Pravila i preporuka njegova autora. To će na svome mjestu biti prikazano poslije, kad prikažemo njegove kreposti.

V. POGLAVLJE

Strogost njegova života i kako su ga tješili stvorovi

1. Kad je čovjek Božji Franjo opazio kako se mnogi gorljivim srcem oduševljavaju da po njegovu primjeru nose Kristov križ, i sam se kao dobar vojskovođa Kristove vojske oduševaljavao kako bi došao do pobjedničke palme preko najvišega vrhunca nepobjedive kreposti. Imajući pred očima one Apostolove riječi: *Koji su Kristovi, razapeše tijelo sa strastima i požudama,*[a] da bi naoružanje križa nosio na svome tijelu, tolikom je strogošću stege obuzdavao osjetilne težnje da je jedva uzimao ono najnužnije za uzdržavanje života.

Govorio je, naime, da je teško udovoljavati potrebama tijela, a ne robovati povodljivosti osjetila. Zato, dok bijaše zdrav, jedva je kada ili rijetko uzimao kuhanu hranu, a kad bi je uzeo, ili bi je pomiješao s pepelom, ili bi joj tečnost začina dolijevanjem vode većinom učinio netečnom. A što da reknem o uživanju vina, kad u žestokoj žeđi ni vode nije dosta pio. Pronalazio je načine za sve veću suzdržljivost i danomice je u tome napredovao. Iako je već stigao do vrhunca

savršenstva, uvijek je činio nešto novo kao da počinje i tako je po trapnji tijela na uzdi držao požudu.

Kad bi izlazio da propovijeda evanđelje, s obzirom na kakvoću hrane bi se prilagođivao onima koji su ga primili,[39] a kad bi se vratio natrag, opet bi strogo postio. Dok je bio tako strog prema sebi, a čovječan prema bližnjemu, u svemu se pokazivao podložnim Kristovu evanđelju, ali on nije davao primjer samo kad je postio, nego i kad je jeo. Gola je zemlja najčešće bila ležajem njegovu umornu tijelu, a često je spavao sjedeći ili bi pod glavu stavio kakvo drvo ili kamen. Odjeven u tuničicu, služio je Gospodinu u *studeni i golotinji.*[b]

2. Kad je jednom upitan, kako se tako kukavnom odjećom može zaštititi od oštre zimske studeni, gorljivim je duhom odgovorio: »Kad bismo iznutra bili obuzeti gorljivom željom za nebeskom domovinom, ovu bismo hladnoću podnosili lakše.« Zazirao je od mekušne odjeće i volio oštrinu. Tvrdio je da su upravo zbog toga božanska usta hvalila Ivana Krstitelja. A ako bi kad u tunici koja mu je dana osjetio mekoću, iznutra bi je snabdio konopčićima, jer se prema riječima vječne Istine mekušna odjeća ne smije tražiti u kolibama siromaha, nego u *dvorovima knezova.*[a] Stekao je, naime, sigurno iskustvo da đavli zaziru od oštrine te se većma oduševljavaju za napastovanja raskošnika i mekoputnika.

Kad je jedne noći zbog glavobolje i bolesti očiju preko običaja imao pod glavom jastuk od perja, u jastuk je ušao đavao. Na različite ga je načine uznemirivao sve tamo do jutarnjih sati i smetao ga u molitvi, dok nije dozvao brata i dao jastuk s đavlom odnijeti podalje od ćelijice. Kad je brat s jastukom izišao iz ćelije, svi su mu udovi omlohavili i za upotrebu postali onesposobljeni, dok mu na riječ svetog oca, koji je to spoznao u duhu, nije potpuno vraćena snaga duha i tijela.

3. U strogoj je stezi *stajao na straži*[a] i najveću brigu vodio o čuvanju čistoće i unutarnjega i vanjskog čovjeka. To je bio razlog da je u prvo vrijeme nakon svog obraćenja u zimsko doba posve uranjao u jami punoj ledene vode, da bi tako onoga domaćeg neprijatelja sebi posve podložio i očuvao blistavu odjeću sramežljivosti od požara požude. Tvrdio je da je duhovnom čovjeku lakše podnositi veliku studen na tijelu negoli u srcu posve neznatnu vatru tjelesne požude.

4. Kad je jedne noći molio u ćelijici samotišta Sarthiano, stari mu je neprijatelj triput viknuo: »Franjo, Franjo, Franjo!« Kad ga je upitao što hoće, licemjerno mu je odgovorio: »Nema na svijetu grešnika kojemu, ako se obrati, Bog ne bi oprostio. Ali ako netko samoga sebe ubija okrutnom pokorom, taj neće nikada zadobiti milosrđa!« — Čovjek je Božji odmah prepoznao neprijateljevu varku, kako je pokušao da ga pridobije za popustljivost. To je, naime, dokazao i slijedeći događaj.

Odmah ga je nakon toga pod utjecajem đavla, *čiji dah raspiruje žeravicu,*[a] spopala teška tjelesna napast. Čim ju je ovaj ljubitelj čistoće osjetio, svukao je odijelo i počeo se konopcem oštro bičevati. Govorio je: »Sada, brate magarče, moraš izdržati, sada treba da osjetiš bič. Tunika pripada Redu, ona je znak posvećenja. Požudniku nije slobodno ukrasti je. Ako hoćeš bilo kamo otići, idi!« Osim toga je, ponesen čudesnim žarom duha, otvorio ćeliju te izišao u vrt. Već ogoljeno tjelešce je uronio u duboki snijeg te je punim rukama od njega počeo praviti grude i načinio ih sedam. Stavivši ih preda se, svom je tijelu rekao: »Gle, ova veća je tvoja žena, a ove četiri su tvoja dva sina i dvije kćeri; ostale dvije su ti sluga i sluškinja da te služe. Zato se požuri da ih sve obučeš, jer umiru od studeni. A ako ti je mrska mnogostruka briga za njih, brižljivo služi samo Bogu!« Pobijeđeni je napasnik odmah otišao a sveti se čovjek kao pobjednik vratio u

ćeliju, jer, dok je bičujući se trpio hladnoću izvana, dotle je gasio vatru požude iznutra te otada više nije nešto takvo osjećao.

Jedan je brat, koji je tada bio zabavljen molitvom, kad je mjesec jače zasjao, sve to promatrao. Kad je čovjek Božji doznao da je taj noću sve to vidio, otkrio mu je razvoj napasti i naložio da nikom živom ne otkrije slučaj što ga je vidio, dokle god bude živ.

5. Učio je braću kako treba ne samo mrtviti mane tijela i obuzdavati njegove porive, nego da najbrižljivije treba čuvati i vanjska osjetila kroz koja u dušu *ulazi smrt.*[a] Naredio je da još opreznije treba izbjegavati povjerljivost prema ženskim osobama, razgovore i poglede što je mnogima prigoda da posrnu. Tvrdio je da se po ovakvim stvarima slabi duh slomi, a jaki da često oslabi. Kazivao je da je onome tko se s njime druži, osim ako se radi o vrlo prokušanu čovjeku, jednako teško izbjeći zarazu od njih kao što je prema Sv. pismu nemoguće *hoditi po vatri a ne opržiti tabane.*[b] Budući da je i sam odvraćao svoje oči da ne gledaju ovakvu taštinu, nijednu ženu nije poznavao po licu, kako je jednom priznao nekom subratu. Bio je, naime, mišljenja da se ne mogu bez straha u unutrašnjosti upijati slike njihova izgleda, jer mogu ili raspiriti iskru neukroćena tijela ili okaljati sjaj sramežljiva srca. Također je tvrdio da je razgovor sa ženom bezvrijedan, izuzevši ispovijed ili posve kratku pouku, ukoliko je to korisno za spasenje i ukoliko odgovora uljudnosti. Rekao je :»Kakve razgovore treba da redovnik vodi sa ženom, osim ako traži svetu pokoru ili savjet za vođenje savršenijeg života? Kad je čovjek previše siguran, ne čuva se neprijatelja, i đavao će, uzmogne li od čovjeka za se dobiti vlas, ubrzo učiniti da to preraste u uže.«

6. Naglašavao je kako napose treba izbjegavati besposlicu, jer je ona talog opakih misli. Primjerom je

pokazao kako treba buntovno i lijeno tijelo upokoravati neprestanim i korisnim poslovima. Zato je svoje tijelo nazivao magarcem koga treba opterećivati teškim teretima, često ga treba šibati i uzdržavati ga oskudnom hranom.

Kad bi opazio da je netko besposlen i da naokolo lunja, smatrao je da želi uživati tuđe napore pa da ga zato treba zvati bratom muhom, jer takav ne radi ništa čestito, nego zlorabi dobročinstva i svima postaje beskoristan i nepoželjan. Zbog toga je jednom zgodom rekao: »Hoću da moja braća rade i da se vježbaju kako ne bi, prepustivši se besposlici, srcem i jezikom lutala po onome što je nedopušteno.«

Htio je da braća obdržavaju evanđeosku šutnju kako bi se u svako doba suzdržavala od svake beskorisne riječi, jer će *na sudnji dan o tome polagati račun.*[a] Ako bi se namjerio na kojeg brata koji se navikao na isprazne riječi, oštro bi ga ukorio. Uvjeravao je braću da je čedna šutljivost i čuvarica čista srca i velika krepost zato što se kaže *da će smrt i život biti u vlasti jezika,*[b] ali ne toliko zbog okusa koliko zbog govora.

7. Iako je prema prilikama poticao braću na strog život, ipak mu se nije sviđala prevelika strogost koja nije zaodjevena samilošću[a] niti je začinjena solju razboritosti. Kad se jedne noći jedan između braće, vrlo izmučen glađu zbog pretjerana posta, nije nikako mogao smiriti, samilosni je pastir razabrao da njegovoj ovci prijeti pogibao. Pozvao je braću, donio kruh i, da bi ga ohrabrio, sam je prvi počeo jesti i umiljato ga je poticao da jede. Brat se oslobodio sramežljivosti. Uzeo je hranu i uvelike se obradovao što je po obzirnoj samilosti pastira izbjegao štetu po tijelo i dobio primjer koji saziđuje.

Kad je svanulo, čovjek je Božji sazvao braću, izvijestio ih o onome što se te noći dogodilo i brižljivo ih opomenuo: »Neka vam, braćo, kao primjer posluži

ljubav, a ne hrana.« Osim toga ih je poučio da slijede razboritost koja upravlja kreposti, ali ne onu što nam je preporučuje tijelo, nego onu koju je naučavao Krist čiji je presveti život, bez sumnje, sjajan uzor savršenstva.

8. Budući da čovjeku, opterećenu slabošću tijela, nije moguće propetog Jaganjca bez ljage tako savršeno nasljedovati a da ne počini nikakva prijestupa, zato ih je nastojao utvrditi pouzdanom uputom da se, naime, oni koji nastoje oko savršena života moraju danomice prati potocima suza. Premda je već stekao divnu čistoću duše i tijela, ipak nije prestajao neprestanom kišom suza prati oči duše, a da pri tome nije mario za gubitak tjelesnog vida. Kako je, naime, zbog neprestana plača zadobio vrlo tešku bolest očiju, liječnik mu je savjetovao da se suzdržava od suza, ako želi izbjeći sljepoću tjelesnog vida. Sveti je čovjek na to odgovorio: »Ne smije se, brate liječniče, iz ljubavi prema vidu koji imamo kao što ga imaju i muhe, odnemariti pohod vječnoga svjetla, ili još manje zato što nije duh poradi tijela, nego je tijelo poradi duha dobilo blagodat vida.« Većma je volio izgubiti svjetlo tjelesnoga vida negoli na račun pobožnosti srca potisnuti suze, pomoću kojih se čisti unutrašnje oko da bi moglo gledati Boga.

9. Kad su mu liječnici jednom savjetovali,[39] a braća ga usrdno nagovarala neka bi pristao da mu se pomogne pomoću paljenja, čovjek je Božji ponizno pristao, jer je u tom gledao nešto spasonosno i ujedno mučno. I tako je došao pozvani kirurg i željeznu spravu stavio u vatru da izvede paljenje. Kristov je sluga najprije ohrabrio prestrašeno tijelo pa je zatim počeo govoriti vatri kao prijateljici rekavši: »Sestro moja vatro, među ostalim stvarima zavidne ljepote Svevišnji te je stvorio snažnom, lijepom i korisnom. Budi u ovom času prema meni samilosna, budi pažljiva. Mo-

lim velikoga Gospoda koji te stvorio da bi ublažio tvoju žestinu kako bih je, dok bude palila mogao lako podnijeti.« Dovršivši molitvu, nad razbijeljenom je spravom načinio znak križa i nakon toga bio neustrašiv. Usijano se željezo cvrčeći užeglo u nježno tijelo i izvršeno je paljenje od uha do obrve. Koliku mu je bol ona vatra nanijela, sam je sveti čovjek izjavio: »Hvalite — rekao je braći — Svevišnjega, jer vam govorim istinu; niti sam osjetio žestinu vatre, niti ikakve tjelesne boli.« Zatim se okrenuo prema liječniku i rekao mu: »Ako tijelo nije dobro sprženo, pritisni ponovno!«

Liječnik se, doživjevši u slabašnom tijelu toliku snagu duha, zadivio i izjavio da je to Božje čudo. Rekao je: »Kažem vam, braćo, vidio sam danas *čudesne stvari.*[a] Budući da se uzvinuo do tolike čistoće da je tijelo na čudesan način bilo u skladu s duhom, a duh s Bogom, po Božjoj se odredbi dogodilo da se *stvorenje koje služi svome Stvoritelju*[b] na čudesan način podložilo njegovoj volji i zapovijedi.«

10. Kad je sluga Božji nekom drugom zgodom u samotištu Sant' Urbano bio pritisnut vrlo teškom bolešću, jer je osjećao iscrpljenost tijela, zatražio je čašu vina. Kad mu rekoše da nema vina nimalo koje bi mu se moglo pružiti, naredio je da se donese voda. Kad je donesena, blagoslovio ju je načinivši znak križa. Ono što je prije bilo čista voda, začas je postalo najboljim vinom. Što je bilo nemoguće siromaštvu samotna mjesta, postigla je čistoća svetoga čovjeka. Okusivši to vino, odmah je čudesno ozdravio. Da je potpuno svukao staroga i obukao novoga čovjeka, dokazalo je tada dvostruko svjedočanstvo: Bog je promijenio tek vode i izliječio ga, a ujedno su čudom bili izmijenjeni i napitak i onaj koji ga je pio.

11. Na zahtjev sluge Božjega nisu mu služili samo stvorovi, nego mu je i Stvoriteljeva providnost po že-

lji posvuda izlazila u susret. Kad mu je tako nekom zgodom zbog mnogih bolesti tijelo bilo pritješnjeno, zaželio je čuti kakvu lijepu glazbu da bi mu se razvedrilo srce. Da bi se svetom čovjeku ispunila želja, na raspolaganje mu se staviše anđeli.

Dok je jedne noći bdio i razmatrao o Gospodinu, najednom se začula neka citra divna sklada i vrlo ugodna zvuka. Nitko nije opažen, nego se samo čulo kako citaraš tamo-amo hoda i zamijećeno je njegovo kretanje. Usmjerivši srce prema Bogu, doživio je toliku ugodnost u onoj milozvučnoj skladbi te mu se činilo kao da se preselio na drugi svijet. To je bilo poznato i braći s kojom je napose bio povjerljiv. Često su po sigurnim znacima opažali kako ga Bog pohađa izvanrednim i čestim utjehama koje uopće nije mogao prikrivati.

12. Kad je čovjek Božji nekom drugom zgodom radi propovijedanja s pratiocem putovao od Lombardije prema Mark Trevisu pokraj rijeke Po, spustila se tamna, mrkla noć. Kako je put zbog rijeke, močvara i tame bio izvrgnut velikim i mnogim pogiblima, pratilac je čovjeku Božjem rekao: »Moli se, oče, da budemo pošteđeni od pogibli koje nam prijete!« Božji mu je čovjek odgovorio s velikim pouzdanjem: »*Moćan je Bog,*[a] ako njegova dobrota hoće, može rastjerati tminu i pružiti nam blagodat svjetla.« Jedva što je to izrekao, gle, odmah je oko njih po višnjoj sili počela sjati tolika svjetlost da su u jasnu svjetlu vidjeli ne samo put, nego i mnogo toga naokolo, dok je za druge vladala tamna noć. Pod vodstvom su te svjetlosti, tjelesno usmjeravani i duhovno jačani, pjevajući božanske himne i pohvale, dugim putem do gostinjca stigli nepovrijeđeni.

Pomisli, kako je taj čovjek posjedovao divnu čistoću i koliku krepost, kad je na njegovu riječ vatra ublažila svoju žestinu, voda izmijenila svoj tek, anđeo-

ska mu melodija pružila utjehu, a božansko svjetlo vodstvo. Iz toga se vidi kako je cijeli svijet služio nježnim željama svetoga čovjeka.

VI. POGLAVLJE

Franjina poniznost i poslušnost; Božja predusretljivost prema njemu

1. Poniznost, čuvarica i ures sviju kreposti, u velikoj je mjeri ispunjala čovjeka Božjega. Prema vlastitom sudu nije bio ništa drugo nego samo grešnik, iako je doista bio zrcalo i sjaj svekolike svetosti. Na njoj je nastojao izgraditi samoga sebe. Kao *mudar graditelj* ju je *postavio kao temelj*,[a] a to je naučio od Krista. Govorio je kako je Sin Božji zato sišao iz uzvišenog Očeva krila u našu bijedu kako bi on, Gospodin i Učitelj, i primjerom i riječju naučavao poniznost. Zbog toga je kao Kristov učenik nastojao i u vlastitim i u tuđim očima biti bezvrijedan. Podsjećao je na ono kako je vrhovni Učitelj rekao: »*Što je ljudima uzvišeno, odvratnost je pred Bogom.*[b] A običavao je reći i ovo: »Koliko čovjek vrijedi u očima Božjim, toliko vrijedi i ništa više!« Zato je smatrao ludošću uznositi se zbog ljudske naklonosti. Radovao se porugama, a žalostio se zbog pohvala. O sebi je radije slušao prijekor negoli pohvalu. Znao je da prijekor čovjeka navodi na popravljanje samoga sebe, a pohvala prijeti padom. Zato je često, kad bi narod isticao zasluge njegove svetosti, kojem od braće naredio da, utuvljujući mu u uši, izgovara suprotne riječi koje ga omalovažavaju. I kad bi ga taj brat, iako protiv svoje volje, nazvao prostakom i najamnikom, nesposobnim i beskorisnim, radosna srca i lica je odgo-

varao: »Blagoslovio te Gospodin, predragi sine, jer govoriš najveću istinu i jer priliči da sin Petra Bernardona sluša takve riječi!«

2. Da bi ostalima postao vrijedan prezira, nije se sramio u propovijedi pred svim narodom očitovati svoje slabosti. Jedanput se dogodilo da je, pritisnut bolešću, malo ublažio strogost posta da bi ozdravio. Kad mu se tjelesna snaga donekle povratila, pravi je prezeiratelj samoga sebe, obuzet željom da obruži tijelo, rekao: »Nije zgodno da me narod smatra isposnikom, a ja se, međutim, nasamo tjelesno krijepim.« Zato je, raspaljen duhom svete poniznosti, ustao i na ulici grada Asiza pozvao narod te je s mnogo braće, koju je doveo sa sobom, svečano unišao u veliku crkvu.

Svezavši uže oko vrata, naredio je da ga gola, samo u gaćama, naočigled svima odvuku do kamena na koji su običavali stavljati zločince da ih kazne.[40] Iako bijaše grozničav i isorpljen, uspeo se na taj kamen i s velikim žarom srca propovijedao u vrijeme oštre studeni.

I dok su ga svi slušali, naglašavao je kako ga se ne smije slaviti kao duhovna čovjeka, nego ga, štoviše, treba prezirati kao putena i proždrljiva.

Sakupljeni su se ljudi divili, promatrajući tako neobičan prizor. A budući da im je već bila poznata njegova strogost, skrušeno su se kajali i izjavljivali da se ovakvoj poniznosti većma treba diviti negoli je nasljedovati. Iako se čini da ovaj slučaj ima više značaj proročanskog nagovještaja negoli primjera, ipak on doista pruža pouku o savršenoj poniznosti koja Kristova sljedbenika upućuje kako mora prezirati širenje prolazne slave, potiskivati oholost naduvene taštine i stišavati laž licemjerna pretvaranja.

3. Češće je u tom smislu mnogo toga činio da je izvana izgledao *kao razbijena posuda*[a] a u unutrašnjosti je posjedovao sveto srce. U svetištu je svoga srca

nastojao sakriti Gospodnje darove. Nije htio da pohvali bude pristupačno ono što bi moglo biti uzrokom propasti. Često je, naime, kad bi ga mnogi hvalili, ovako govorio: »Još bih mogao imati sinove i kćeri, nemojte me slaviti kao sigurna. Ne smije se slaviti onoga čiji je svršetak nesiguran.« Te je riječi upravljao onima koji su ga hvalili, a sebi samome bi rekao: »Da je Svevišnji toliko toga dao kojem razbojniku, taj bi bio zahvalniji od tebe, Franjo!« Braći je često govorio: »Nitko ne smije sebi nepravednim odobravanjem laskati zbog svega onoga što može kao grešnik. Grešnik može — govorio je — postiti, moliti, naricati, vlastito tijelo trapiti; a ne može samo to da, naime, svom Gospodinu bude vjeran. Time treba da se hvalimo, ako, naime, Gospodina slavimo, ako mu, vjerno služeći, pripisujemo sve što god nam daje.«

4. A da bi ovaj evanđeoski trgovac na više načina stjecao blago i da bi sve sadašnje vrijeme upotrijebio za zasluge nije toliko htio biti pretpostavljen drugima kao što je htio biti podložan, niti je toliko htio zapovijedati kao što je htio biti poslušan. Zato je, napuštajući službu vrhovnog poglavara, zatražio sebi gvardijana kojemu bi u svemu bio podložan. Tvrdio je da je plod svete poslušnosti tako bogat da onima koji svoju šiju stavljaju u njen jaram, od vremena ništa ne prolazi bez dobitka. Zbog toga je uvijek običavao i bratu s kojim je obično putovao obećati i izvršavati poslušnost. Jednom je prilikom rekao subraći: »Među ostalim, što mi se božanska dobrota udostojala udijeliti, dana mi je milost, da bih se tako brižno pokoravao i novaku jednoga dana, ako bi mi bio postavljen za gvardijana, kao što bih se pokoravao najstarijem i najrazboritijem bratu. Podložnik — rekao je — u svom poglavaru ne smije gledati čovjeka, nego onoga zbog čije se ljubavi podredio. Ukoliko je, naime, starješina neugledniji, utoliko je podložnikova poslušnost Bogu milija.«

Kad su ga tako jednom zgodom pitali koga treba smatrati istinski poslušnim, kao primjer je uzeo usporedbu s mrtvim tijelom. »Uzmi — reče — mrtvo tijelo i stavi ga gdje hoćeš. Vidjet ćeš da se neće protiviti zato što je maknuto, neće mrmljati zbog smještaja, neće prigovarati zato što je ostavljeno. Bude li postavljeno na učiteljsku stolicu, neće uzdići pogleda, nego će ga spustiti. Zaodjene li ga se grimizom, obuzet će ga dvostruko bljedilo. Takav je — reče — uistinu poslušan, jer ne prosuđuje zašto je maknut; ne mari gdje će biti smješten; ne zahtijeva da ga se premjesti; kad je promaknut, sačuva uobičajenu poniznost; što ga se više časti, smatra se još nevrednijim.«

5. Jedanput je svom pratiocu rekao: »Ne smatram se malim bratom, ne budem li u stanju što ću ti ga prikazati. Evo, starješina sam braće, idem na Kapitul, govorim i potičem braću, a na kraju se protiv mene kaže: 'Ne odgovaraš nam, jer si neuk, mutav, neznalica, priprost'; napokon budem uz porugu uklonjen, od svihju prezren. Kažem ti, ne budem li nepromijenjena lica, s jednakom radošću srca i s istom svetom nakanom slušao te riječi, nipošto nisam mali brat.« I nadodao je: »U poglavarskoj se službi nalazi opasnost, u pohvali propast, a u podložničkoj poniznosti je dobitak duše. Zašto, dakle, više gledamo na opasnost negoli na nagrade, kad smo dobili vrijeme zato da steknemo zaslugu?«

Franjo, uzor poniznosti, upravo je zbog toga htio da se braća zovu *mala braća,* a poglavari njegova Reda *poslužnici (ministri).* Htio se poslužiti riječima Evanđelja koje je obećao obdržavati, pa da bi njegovi učenici već iz samog imena učili kako su došli u Kristovu školu da bi naučili poniznost. Ta učitelj je poniznosti Isus Krist, da bi učenike uputio u savršenu poniznost, rekao: *Tko hoće da među vama bude najveći, neka vam bude poslužitelj. I tko god hoće među vama biti prvi, neka vam bude sluga.*[a]

VI

Kad je gospodin Ostijski, zaštitnik i promicatelj Reda male braće,[41] koji je poslije, prema proročanstvu svetoga čovjeka, bio uzdignut na dostojanstvo vrhovnog svećeništva i prozvan Grgur Deveti, pitao da li je sporazuman s tim da njegova braća budu uzdizana na crkvena dostojanstva, Franjo je odgovorio: »Gospodine, moja su braća zato nazvana *mala braća* da se ne bi drznula postati veliki. Ako hoćete — rekao je — da u Crkvi Božjoj donose rod, držite ih i čuvajte u položaju njihova zvanja i nemojte nipošto dopustiti da budu uzdizana na crkvena dostojanstva.«

6. Jer je i u sebi i u svim svojim podložnicima poniznost pretpostavljao častima, Bog, ljubitelj poniznih, smatrao ga je vrijednim viših položaja, a o tome je jednom bratu, čovjeku izvanredne kreposti i pobožnosti,[42] dano da vidi u jednom viđenju. Kad se, naime, taj jednom zgodom nalazio u pratnji čovjeka Božjega i zajedno s njim žarkim osjećajem molio u nekoj zapuštenoj crkvi, pao je u zanos te je među mnogim sjedištima u nebu vidio jedno koje bijaše uzvišenije od ostalih. To je prijestolje bilo urešeno dragim kamenjem i odsijevao je najvećim sjajem. Zadivljen sjajem toga uzvišenog prijestolja, pomno je počeo razmišljati, tko bi imao na nj sjesti. Uto je začuo glas koji mu je rekao: »To bijaše prijestolje jednoga od palih (anđela) a sada se čuva za poniznoga Franju.« Kad je brat napokon iz molitvena zanosa došao k sebi, kao obično je slijedio blaženoga čovjeka koji je išao ispred njega. Dok su tako išli i putem razgovarali o Bogu, onaj ga je brat, imajući na pameti svoje viđenje, na zgodan način upitao što misli o sebi. Ponizni mu je Kristov sluga rekao: »Smatram se najvećim grešnikom.« A kad mu je brat uzvratio protivno, da to ne može po zdravoj savjesti ni reći ni osjećati, nadodao je: »Da je Krist bilo kome iskazao toliko milorđe, uvjeren sam da bi taj Bogu bio mnogo zahvalniji nego što sam ja.« Brat je, doživjevši tako divnu

poniznost, bio utvrđen s obzirom na istinitost doživljenog viđenja. Na temelju svjedočanstva sv. evanđelja je spoznao da Bog na uzvišeno dostojanstvo, s kojeg je svrgnut oholica, uzdiže onoga koji je istinski ponizan.

7. Nekom je drugom zgodom, kad je molio u nekoj zapuštenoj crkvi, u pokrajini Masa kod Monte Casale, primio objavu da su ondje ostale svete moći. Kad ih bez bola nije mogao gledati kako su već dugo vremena lišene dužna štovanja, naredio je braći da ih s dužnim štovanjem odnesu u svoje boravište. No, kad je zbog važnih razloga od njih otišao, sinovi zaboraviše očev nalog i zanemariše zasluge poslušnosti.

Kad su jednoga dana htjeli slaviti sveta euharistijska otajstva te su uklonili gornje oltarno pokrivalo, s divljenjem ugledaše lijepe kosti koje su divno mirisale. Promatrali su moći koje onamo nije donijela ljudska ruka nego Božja snaga. Kad se bogoljubni čovjek malo poslije vratio, počeo je pomno ispitivati da li je izvršeno ono što je naredio s obzirom na moći. Braća su zbog zanemarena naloga ponizno priznala krivnju, a on im je naložio pokoru i oprostio. Sveti je čovjek rekao: »Blagoslovljen neka je Gospodin, moj Bog, koji je sam izvršio ono što ste trebali učiniti vi!«

Pomno promotri skrb Božje providnosti kojom se brine za nas koji smo prah i ocijeni kako je u Božjim očima bila uzvišena krepost poniznoga Franje. Kad se, naime, njegovu nalogu nije odazvao čovjek, želju mu je ispunio Bog.

8. Kad je jednom zgodom prispio u Imolu, otišao je gradskom biskupu i ponizno ga zamolio da bi uz njegov pristanak mogao pozvati narod na propovijed. Biskup mu je grubo odgovorio: »Dosta je, brate, što ja propovijedam svome narodu.«.

Istiniti je poniznik oborio glavu i izišao napolje, ali se za kratko vrijeme vratio. Kad ga je biskup smeteno upitao što opet kani tražiti, Franjo je poniznim i srcem i glasom odgovorio: »Gospodine, ako otac sina istjera na jedna vrata, on treba da uđe na druga.« Biskup ga je, pobijeđen poniznošću, radosna lica zagrlio i rekao: »Ubuduće dajem tebi i svoj tvojoj braći dopuštenje da propovijedate u mojoj biskupiji, jer je to zavrijedila sveta poniznost.«

9. Desilo se da je jednom zgodom došao u Arezzo, kad je cijelom gradu, razdiranom unutrašnjim ratom, prijetila opasnost. Sklonivši se u podgrađu, iznad grada je vidio kako đavli zanosno kliču i kako razjarene građane potpiruju na međusobno istrebljenje.

Da bi protjerao one buntovne zračne sile, kao glasnika je poslao brata Silvestra, čovjeka golubinje poslušnosti, i rekao mu: »Otiđi pred gradska vrata te u ime svemogućega Boga snagom poslušnosti zapovjedi đavlima da smjesta otiđu!«

Pravi se podložnik požurio izvršiti očev nalog i, stupivši s hvalama pred lice Gospodnje, pred vratima je počeo snažno vikati: »U ime svemogućega Boga i na zapovijed njegova sluge Franje nosite se odavle, svikoliki đavli!«

Grad se odmah umirio i svi su građani s velikom pomirljivošću sredili gradsko zakonodavstvo. Kad je tako protjerana bjesomučna đavolska oholost, koja je na neki način opkolila onaj grad, pridošla je mudrost siromaha; Franjina je, naime, poniznost vratila mir i spasila grad. Ponizna je, naime, poslušnost herojskog stupnja zavrijedila da nad onim buntovnim i drskim dusima zadobije tako neodoljivu moć da je potisnula i njihovu divlju drskost i razbila silovitu žestinu.

10. Oholi đavli, doduše, bježe od silne snage poniznih, osim u nekim slučajevima, kad dobri Bog gdjekada dopusti da radi očuvanja poniznosti budu zlosta-

vljeni, kao što o sebi piše sveti apostol Pavao. I Franjo je to stvarno iskusio. Jednoć ga je zamolio gospodin kardinal Leon od sv. Križa da bi s njim neko vrijeme proveo u Rimu. Iz ljubavi i poštovanja prema njemu je na to pristao. Kad je prve noći nakon molitve htio počivati, dođoše đavli i žestoko navališe na Kristova viteza. Pošto su ga dosta dugo i okrutno mučili, napokon ga polumrtva ostaviše. Kad su đavli otišli, na Franjin je poziv došao pratilac. Čovjek mu je Božji ispripovijedao doživljaj i nadodao rekavši: »Uvjeren sam, brate, da su đavli, koji ne mogu ništa više od onoga što im dopušta Božja providnost, na mene sada tako žestoko nasrtali, jer moj boravak u dvoru mogućnika ne pruža dobar primjer. Kad moja braća koja borave u siromašnim mjestima dočuju da sam bio s kardinalima, možda će posumnjati da se uplićem u svjetovne stvari, da mi se iskazuju časti i da obilno uživam. Zato mislim da je bolje, ako onaj, koji se stavlja kao uzor, izbjegava dvorove i da ponizno boravi među malenima u skromnim mjestima kako bi oni koji trpe neimaštinu, podnoseći slične teškoće, postali jači.« Zato ujutro dođoše kardinalu, ponizno se ispričaše i od njega se oprostiše.

11. Sveti je čovjek strahovao pred ohološću, izvorom sviju zala, i pred neposlušnošću, njezinim najopakijim izdankom, ali je zato radije prihvaćao poniznu pokoru.

Desilo se jedanput da mu je doveden jedan brat koji je nešto učinio protiv poslušnosti da bi ga pravedno kaznio. Kad je, međutim, čovjek Božji opazio kako se taj brat prema očitim znakovima istinski skrušio, ljubav prema poniznosti ga je potakla da mu oprosti. A da ipak tako olako dano oproštenje ne bi drugima bilo povodom da griješe, naredio je da se bratu oduzeta kapuca baci usred vatre da bi svi vidjeli kolikom i kakvom kaznom treba udariti neposlušnost. I kad je kapuca jedan časak bila usred vatre, naredio

je da se izvuče iz plamena i vrati bratu koji se ponizno pokajao. I gle čuda! Kapuca je izvučena isred plamena, ali na njoj nije bilo paljevini ni traga. Tako se eto dogodilo da je Bog ovim jednim čudom preporučio i krepost svetoga čovjeka i poniznu pokoru.

Zato Franjina poniznost, koja je na zemlji tako čudesno počašćena, zavređuje da je nasljedujemo. Boga je priklonila želji a čovjeku je promijenila osjećanje, svojom je zapoviješću protjerala đavolsku drskost, a svojim migom obuzdala proždrljivost plamena. Ona doista uzvisuje one koji je posjeduju, a dok svima iskazuje poštovanje, zaslužuje da je svi časte.

VII. POGLAVLJE

Ljubav prema siromaštini i čudesno podmirivanje potreba

1. Među ostalim karizmatičnim darovima što ih je Franjo primio od darežljivoga Djelitelja obdaren je posebnom odlikom da se po ljubavi prema najvećem siromaštvu prelio u *bogatstvo darežljivosti.*[a]

Čovjek je Božji dobro uočio da je siromaština bila draga Sinu Božjem i da ju je sada već cijeli svijet na neki način odbacio. Tako se *vječnom ljubavlju*[b] nastojao s njom zaručiti te zbog nje nije ostavio samo oca i majku, nego je razdijelio i sve što je imao. Nitko nije bio tako pohlepan za zlatom,niti je itko brižljivije čuvao blago kao što je on čuvao svoj evanđeoski biser. Naročito bi mu bio povrijeđen pogled, kad bi nešto vidio u braće što po svemu ne bi bilo u skladu sa siromaštvom. Od početka se redovničkoga života do smrti smatrao bogatim i zadovoljnim već zato što je imao tuniku, pojas i hlače.

VII

Često je sebi sa suzama u očima dozivao u pamet siromaštvo Isusa Krista i njegove Majke. Zbog toga je za siromaštinu govorio da je kraljica kreposti, jer je ona tako izvrsno odsijevala na *Kralju kraljeva*[c] i na kraljici Majci. I braći je, kad su ga u zatvorenu krugu pitala koja krepost čovjeka čini Kristu većma dragim, kao da je otkrio tajnu svoga srca, odgovorio: »Znajte, braćo, da je siromaština kao zaštitnica poniznosti i korijen savršenstva poseban put spasenja. Njezin je plod mnogostruk, ali skriven. To je, naime, ono evanđeosko, *na njivi sakriveno blago*[d] za koje valja prodati sve da bi ga se kupilo. A što se prodati ne može, kad se usporedi s njim, treba odbaciti.«

2. »Tko želi doseći njezin najviši vrhunac — rekao je — mora se na neki način odreći ne samo svjetovne mudrosti nego i obrazovanja da bi tako lišen takva posjeda *unišao u silu Gospodnju*[a] da se gol preda u ruke Propetoga. Nipošto se svijeta posvema ne odriče onaj koji u tajnosti srca čuva pretince vlastitoga mišljenja.« Često je, govoreći o siromaštvu, podsjećao braću na onu evanđeosku: »*Lisice imaju jazbine i ptice nebeska gnijezda, a Sin čovječji nema gdje bi glavu naslonio.*[b] Zato je upućivao braću da poput siromaha podižu siromašne kuće. U njima neka ne stanuju kao u svojima, nego neka poput putnika i pridošlica u njima borave kao u tuđima.

Kazivao je da je to zakon putnika, da se skupljaju pod tuđim krovom, da čeznu za domovinom, da miroljubivo prolaze. Naređivao je da se gdjekada poruše već sagrađene kuće ili da se braća iz njih isele, ako bi u njima nešto opazio što bi s obzirom na vlasništvo ili raskošnost bilo u suprotnosti s evanđeoskim siromaštvom. Govorio je da je siromaštvo temelj njegova Reda: kad se najprije taj temelj položi, onda na njemu čvrsto počiva cjelokupno zdanje Reda. Njegova ga postojanost učvršćuje, a kad on popusti, zgrada se ruši.

3. Zato je kazivao, kako je naučio u Objavi, da u sveti redovnički stalež treba ući i započeti ga riječima: *Hoćeš li savršen biti, idi, prodaj što imaš i podaj siromasima pa ćeš imati blago na nebu.*[a] Zato je primao u Red samo one koji su se posve izvlastili i koji nisu za sebe zadržali baš ništa. Htio je da se tako ispune riječi sv. Evanđelja i da se spriječi sablazan, ako bi netko od svog imanja nešto zadržao. Zato je pravi patrijarha siromaha u Mark Anconi nekom, koji je molio da bude primljen u Red, odgovorio: »Ako se želiš pridružiti Kristovim siromasima, sve svoje razdijeli siromasima svijeta.« Čuvši to, čovjek je otišao i, vođen tjelesnom ljubavlju, sve svoje ostavio svojima, a siromasima ništa. Kad je sveti čovjek saslušao njegov izvještaj, nemilo ga je ukorio rekavši: »Idi svojim putem, brate muho, jer *još nisi izišao iz svoje zemlje, iz zavičaja i doma očinskoga.*[b] Svoje si dao svojim rođacima i prikratio siromahe, zato nisi vrijedan svetoga siromaštva. Počeo si s tijelom i duhovnoj zgradi postavio nesiguran temelj.«

Tjelesni se čovjek vratio svojima i natrag zatražio svoje. Budući da to nije htio ostaviti siromasima, brzo je napustio odluku da pođe za krepošću.

4. Kad je u boravištu kod svete Marije u Porcijunkuli neko vrijeme vladala velika neimaština te nije bilo moguće izići u susret potrebama braće gostiju koja su pridolazila, k čovjeku je Božjem došao njegov zamjenik i prikazao mu neimaštinu braće. Zatražio je da bi mu dopustio zadržati neke stvari novaka koji ulaze u Red da bi im braća u zgodno vrijeme mogla pribjeći i potrošiti ih.

Nato mu je čovjek Božji koji je dobro poznavao Božju misao rekao: »Daleko bilo to od nas, predragi brate, da bismo poradi bilo kojeg čovjeka učinili nešto nedopušteno protiv Pravila. Više volim da ogoliš oltar slavne Djevice, kad to zatraži potreba, nego da bilo što, makar i posve neznatno, učiniš protiv za-

vjeta siromaštva i protiv opsluživanja evanđelja. Blaženoj će, naime, Djevici biti milije, budemo li sveto evanđelje savršeno opsluživali i ogolili njezin oltar, nego da oltar bude urešen, a da se savjet njezina Sina ne uvaži.«

5. Kad je čovjek Božji nekom zgodom s pratiocem prolazio Apulijom nedaleko Barija, na putu je našao veliku kesu koja bijaše malne puna novca, a pučki su je zvali »funda«. Pratilac je upozorio Kristova siromaha i uporno ga nagovarao da bi podigao kesu sa zemlje, a novac da razdijeli siromasima. Čovjek je Božji to otklonio. Tvrdio je da je u nađenoj kesi đavlova lukavština i da brat ne preporučuje nešto zaslužno nego grijeh, jer se radi o prisvajanju i darivanju tuđega. Udaljiše se s toga mjesta i požuriše da završe započeto putovanje. No, brat je, zaveden ispraznom pobožnošću, čovjeku Božjem dosađivao kao da mu nije stalo do nevolje siromaha. Blagi je čovjek pristao da se vrate na ono mjesto, ali ne zato da ispuni bratovu volju, nego da otkrije đavolsku varku. Vratio se, dakle, s bratom i s još nekim mladićem, koji je onuda putovao, do »funde«. Pošto su se najprije pomolili, naredio je pratiocu da je digne. Prestrašeni se brat zaprepastio, jer je već osjetio đavolsku rugobu. Ipak je zbog svete poslušnosti potisnuo sumnju srca i rukom posegao za kesom. I gle, iz kese iskoči silna zmijurina i zajedno s njom iščezne.

Tako se razotkrila đavolska prijevara. Kad je tako raskrinkana lukavština neprijateljske varke, sveti je čovjek rekao pratiocu: »Novac, brate, nije za sluge Božje ništa drugo nego đavao i zmija otrovnica.«

6. Nakon toga je sveti čovjek, putujući po potrebi u Sienu, doživio nešto čudesno. Između mjesta Campilia i San Quirico na jednoj prostranoj ravnici mu dođoše u susret tri siromašne žene koje bijahu u svemu slične: po stasu, po dobi, po obličju. Počastiše ga

neobičnim pozdravom: »Dobro nam došla, gospođo Siromaštino!« Kad je istiniti ljubitelj siromaštine to čuo, silno se obradovao, jer na sebi nije imao ništa tako dražesno, osim onoga što su one opazile. Nakon toga ih je odmah nestalo.

Kad su braća pratioci vidjeli kako su jedna drugoj neobično slične i kad su razmišljali o pozdravu, susretu i tajanstvenom nestanku, nisu bez razloga zaključili da to u vezi sa svetim čovjekom ima neko značenje.

One tri siromašne, posve slične žene koje im dođoše u susret, tako neobično pozdraviše i najednom iščeznuše, očito su predstavljale ljepotu evanđeoskog savršenstva, naime, ljepotu čistoće, poslušnosti i siromaštva.

Iako je odlučio proslaviti se po povlastici siromaštine koju običavaše nazivati: sad majkom, sad zaručnicom, sad gospodaricom. Siromaštinom je želio nadmašiti sve ostale, jer je od nje naučio da se od svoju smatra najnižim. Ako bi kad opazio nekoga tko je po svom vanjskom izgledu bio od njega siromašniji, odmah bi sebe prekorio i potaknuo da ostvari nešto slično, kao da se natjecao sa suparnicom siromaštinom, bojeći se da će ga u onome drugom pobijediti.

Desilo se da je idući putem sreo nekog siromaška. Kad je ugledao njegovu golotinju, skrušenim je srcem i plačnim glasom rekao pratiocu: »Uvelike nas postiđuje bijeda ovoga čovjeka, jer mi kao veliko bogatstvo izabrasmo siromaštinu, a gle, ona većma odsijeva na ovome.«

7. Sluga je svemogućega Boga iz ljubavi prema svetom siromaštvu radije upotrebljavao milostinju koja je isprošena od vrata do vrata, negoli onu koja im je donesena. Kad bi ga gdjekada pozvale odlične osobe da ga počaste obilnim stolom, on bi najprije po

obližnjim susjednim kućama prosio komadiće kruha, a zatim bi, obogaćen bijedom, sio za obilan stol.

I kad je jednoć, pozvan od gospodina Ostijskoga, koji je Kristova siromaha izvanredno volio, učinio to isto, pa kad se biskup potužio da mu je umanjio čast, jer je, naime, kao pozvani gost pošao prositi milostinju, sluga je Božji odgovorio: »Veliku sam vam, gospodine, iskazao čast, kad sam počastio većega Gospodina. Gospodinu se, naime, sviđa siromaštvo, a napose ono koje je dragovoljno prihvaćeno radi Krista. To kraljevsko dostojanstvo, što ga je prigrlio gospodin Isus *postavši siromašan* da bi nas obogatio svojim siromaštvom[a] i da bi nas kao istinite siromahe po duhu učinio kraljevima nebeskoga kraljevstva i baštinicima, ne želim ostaviti poradi »feuda« lažna bogatstva što vam je dano samo privremeno.«

8. Kad je gdjekada poticao braću na prošnju milostinje, poslužio bi se ovim riječima: »Pođite — rekao bi — jer su mala braća u ovo posljednje vrijeme svijetu posuđena da bi izabrani među njima ispunili ono zbog čega će ih Sudac pohvaliti, kad budu čuli onu nadasve slatku riječ: »*Što god ste učinili jednome od moje najmanje braće, meni ste učinili.*[a] Govorio je kako je ugodno prositi pod imenom male braće koju je Učitelj evanđeoske istine u nagradi pravednika tako značajno istaknuo.

Na najveće je blagdane, kad bi bilo zgodno, običavao prositi govoreći, kako se na svetim siromasima ispunja ona proročanska riječ koja glasi: *Kruh je anđeoski blagovao čovjek.*[b] Rekao bi da je ono doista kruh anđeoski koji je isprošen za ljubav Božju i na poticaj anđela; udijeljen im je iz ljubavi, sveta siromaština im ga skuplja od vrata do vrata.

9. Kad je jednom na sam sveti Uskrs boravio u nekom samotištu koje bijaše toliko udaljeno od ljudskog naselja da mu nije bilo zgodno prositi, sjetio se

Onoga koji se toga dana ukazao na putu za Emaus te je poput stranca i siromaha[a] od same braće prosio milostinju. A kad je na taj način ponizno dobio milostinju, upravio im je svetu pouku da bi, prolazeći pustinjom ovoga svijeta, poput stranaca i pridošlica, kao pravi Hebreji, u duhu siromaštva neprestano slavili Gospodinovu Pashu, tj. prijelaz *s ovoga svijeta k Ocu*.[b] Budući da se u prošnju milostinje nije išlo iz želje za dobitkom nego za slobodom duha, bilo je očito kako se Bog, Otac siromaha, o njemu posebno brine.

10. Dogodilo se jednom u Noceri. Sluga se Božji, pritisnut bolešću, sa svečanom pratnjom, koju mu je zbog posebna štovanja poslao asiški narod, vraćao u Asiz. Kad su, vozeći slugu Božjega, stigli do zaseoka koji se zove Sarthiano, glad i vrijeme su zahtijevali svoje. Zato otiđoše u mjesto. A kad ne mogoše ništa nabaviti, vratiše se praznih ruku. Nato će im sveti čovjek: »Niste ništa dobili zato što ste se većma pouzdavali u svoje muhe negoli u Boga.« Novac je nazvao muhama. »Dajte se vratite — rekao im je — te po kućama koje obiđoste, umjesto naplate ponudite ljubav Božju i ponizno zaprosite milostinju. I nemojte u lažnom uvjerenju misliti da je to ružno i bijedno, jer je onaj veliki Milostinjar[43] nakon grijeha darežljivom blagošću sve udijelio kao milostinju.«

Vitezovi potisnuše sram i dragovoljno pođoše u prošnju. Više su toga »kupili« za ljubav Božju negoli za novac. Siromašni stanovnici toga mjesta, kad im je Bog ganuo srca, nisu im darežljivo pružili samo svoje nego i same sebe. I tako se dogodilo da je neimaštinu, koju novac nije mogao ukloniti, uklonilo Franjino bogato siromaštvo.

11. U ono vrijeme, dok je Franjo ležao bolestan u samostanu nedaleko od grada Rieti, po svojoj ga je službi posjećivao neki liječnik. Kad mu se Kristov si-

romašak za obavljeni posao nije mogao primjereno odužiti, darežljivi je Bog, da ne bi sada liječnika otpustio bez nagrade umjesto njega nagradio jednim dobročinstvom.

Kuća je toga liječnika, koju je upravo sagradio, uloživši u nju svukoliku svoju ušteđevinu širokom pukotinom zida odozgor dodolje prijetila da će se doskora srušiti. Činilo se da ljudska vještina nije kadra spriječiti da se ne poruši. Liječnik se, međutim, potpuno pouzdao u zasluge svetoga čovjeka. S velikom je vjerom zamolio njegove drugove da bi mu dali nešto čega se čovjek Božji doticao svojim rukama.

Kad je na mnoge molbe dobio nešto od njegovih vlasi, stavio ih je te večeri u pukotinu svoje kuće. Kad je sutradan ustao, opazio je da se ona pukotina tako čvrsto stisla da nije mogao ni ondje stavljene vlasi izvući, niti je mogao naći trag prvotne pukotine. Dogodilo se da je taj liječnik, koji je marljivo služio ruševnom tijelu sluge Božjega, time otklonio opasnost rušenja vlastite kuće.[44]

12. Kad se čovjek Božji nekom drugom zgodom htio preseliti u jedno samotište da bi se ondje slobodnije prepustio kontemplaciji, jer bijaše nemoćan, putovao je jahajući na magaretu nekoga siromašnog čovjeka. Kad se taj čovjek, prateći u ljetnim danima Kristova slugu, zbog naporna i duga puta umorio i iznemogao od užasne žeđi, usrdno je počeo vikati za svecem: »Evo, umrijet ću od žeđi, ako se odmah ne osvježim čašom hladne vode!«

Čovjek je Božji bez oklijevanja sjahao s magareta. Kleknuo je na zemlju, podigao ruke prema nebu i nije prestajao moliti dok nije spoznao da je uslišan. Kad je napokon dovršio molitvu, rekao je čovjeku: »Požuri k onoj stijeni i ondje ćeš naći živu vodu koju ti je ovoga časa Krist izveo iz kamena da se napiješ.«

O, kako zapanjuje Božje dostojanstvo koje se tako spremno priklanja svojim slugama! Žedni čovjek

pije vodu koja je zbog kreposti molitelja izvedena iz stijene. I napio se *iz najtvrđe stijene.*[a] Ondje prije toga nije bilo vodenoga izvora niti ga se, kao što je pomno ispitano, poslije toga moglo naći.

13. Kako je Krist poradi zasluga svoga siromaška umnožio hranu na moru — o čemu će se govoriti poslije — dovoljno je da se samo spomene kako je neznatnom milostinjom, koja mu je pružena, kroz više dana od smrtne opasnosti sačuvao mnoge. Iz toga se može jasno vidjeti: kao što je sluga svemogućega Boga po izvođenju vode iz stijene bio sličan Mojsiju, da je tako po umnoženju hrane bio sličan Elizeju.[a]

Neka, dakle, od Kristovih siromaha bude daleko svako nepouzdanje. Ako je, naime, Franjino siromaštvo pružilo toliko obilje svega da je čudesnom snagom izilazio u susret potrebama onih svojih dobročinitelja koji su mu pomagali, te nije bila u pitanju ni hrana, ni piće, ni kuća, kad je zatajila snaga i novca, i vještine i naravi. Daleko će se lakše doći do onoga što božanska providnost po uobičajenom redu pruža općenito. Ponavljam: Ako je suha stijena na siromaškove riječi žednomu pružila obilan napitak, sigurno neće svoju poslušnost uskratiti ni onima koji su zbog Početnika svega stvorenoga sve ostavili.

VIII. POGLAVLJE

Franjina unutrašnja pobožnost i kako su mu bili privrženi nerazumni stvorovi

1. Prava *pobožnost*, koja je prema sv. Pavlu, *za sve korisna,*[a] Franjino je srce toliko ispunila i zahvatila mu unutrašnjost te se činilo da je cijeloga čovjeka Božjeg osvojila. Ona ga je po molitvi uzdi-

zala k Bogu, po suosjećanju preoblikovala u Krista, po predusretljivosti priklanjala čovjeku, a po sveopćem povezivanju s pojedincima povraćala ga u stanje prvotne nedužnosti. Premda ga je nježno poticala na sve, ipak, kad je gledao kako se duše otkupljene dragocjenom krvlju Isusa Krista kaljaju prljavštinom grijeha, oplakivao ih je s toliko nježne samilosti da ih je poput majke danomice rađao u Kristu. I to je bio glavni razlog da je toliko štovao službenike riječi Božje, jer oni *svom pokojnom bratu podižu potomstvo,*[b] naime, Kristu koji je propet za grešnike, po njihovu obraćenju i nježnom brigom podižu i brižljivom ljubavlju upravljaju.[45] Ovakva je služba samilosti, tvrdio je on, *Ocu milosrđa*[c] draža od svake žrtve, napose, ako se to čini iz savršene ljubavi te se na tome većma radi primjerom negoli riječju, većma suznom molitvom negoli rječitim govorom.

2. Zato je govorio da treba žaliti propovjednika koji nema prave pobožnosti, bilo da u propovijedi ne ide za spasom duša nego za vlastitom slavom, bilo da grešnim životom ruši ono što istinskom naukom izgrađuje. Kazao je da ovakvom treba pretpostaviti brata jednostavna i nerječita koji dobrim primjerom potiče druge na dobro. One je riječi: *Nerotkinja rađa sedam puta*[a] tumačio ovako: »*Nerotkinja* — rekao je — siromašni je brat koji u Crkvi nema dužnost da rađa djecu. Taj će na sudu *roditi* mnoge, jer će Sudac njegovoj slavi pribrojiti one koje sada svojim privatnim molitvama obraća Kristu. *Koja ima mnogu djecu, gubi svježinu,* jer će tašt i brbljav propovijednik, koji se sada raduje mnogima kao da su njegovom snagom rođeni, tada spoznati da on u njima nema ništa svoje.«

3. Budući da je pobožnim srcem čeznuo i plamenim žarom izgarao za spasom duša, kazivao je da ga ispunjaju najugodniji miomirisi i kao da biva pomazan najskupocjenijom pomašću, kada dočuje kako miomi-

risni dobar glas svete braće koja su raspršena po svijetu privlači mnoge na put istine. Slušajući takve vijesti, u duhu je kliktao, najpoželjnijim je blagoslovima obasipao onu braću koja riječju ili djelom Kristovoj ljubavi privode grešnike.

A oni koji su sveti Red okaljali grešnim djelima, pogođeni su najtežom osudom njegova prokletstva: »Presveti Gospodine — rekao je — neka od tebe, od cijeloga nebeskog dvora i od mene neznatnoga budu prokleti oni koji svojim zlim primjerom kvare i ruše ono što si po svetoj braći ovoga Reda sagradio i graditi ne prestaješ!«

Često ga je snalazila tolika žalost zbog sablazni malenih te je mislio da će podleći da ga nije podržavala utjeha božanske blagosti. Kad je jednoć tako bio uznemiren zbog zlih primjera, tjeskobnim je srcem molio milosrdnog Oca za sinove, i od Gospodina je primio ovaj odgovor: »Zašto se, siromašni čovječe, uznemiruješ? Zar sam te postavio pastirom nad svojim Redom zato da smetneš s uma da sam mu ja glavni zaštitnik? Zato sam postavio tebe, čovjeka jednostavna da se ono što ću učiniti po tebi, ne bi pripisivalo tebi, nego mojoj milosti. Ja sam Red podigao, ja ću ga čuvati i pasti, a mjesto onih koji otpadnu, poslat ću druge i to tako da ću, ako ne bi bilo rođenih, učiniti da budu rođeni; i kakvim god udarcima ovaj siromašni Red bude pogođen, ipak će ostati pošteđen.«[46]

4. Pred porokom ogovaranja koji je štetan po izvor ljubavi i milosti strahovao je kao pred zmijskim ujedom. Tvrdio je da je to najzatornija kuga i da je predobrom Bogu ogavno zbog toga što opadač mačem svoga jezika ubija duše a zatim se hrani njihovom krvlju. Kad je jednom čuo da je neki brat ocrnjivao dobar glas drugoga, okrenuo se svom zamjeniku i rekao mu: »Ustani, ustani, pomno ispitaj, i ustanoviš li

da je optuženi brat nedužan, tužitelja oštro kazni i prokaži ga svima.«

Gdjekad je odredio da se onaj, koji je svoga brata lišio dobra glasa, liši redovničke haljine; i taj ne smije k Bogu dići svoje oči, ako se prije toga ne pobrine da po mogućnosti povrati ono što je oduzeo svom bratu. Rekao je: »Opadačeva je zloća utoliko veća od razbojničke ukoliko nas Kristov zakon, koji se sastoji u opsluživanju ljubavi, obvezuje da većma želimo spas duše negoli tijela.«

5. Posebnom je nježnošću prilazio onima koji su pogođeni bilo kakvom tjelesnom nedaćom. Ako je kod nekoga opazio neimaštinu, nestašicu nečega, nježnošću je svoga ljubaznog srca svraćao pažnju na Krista. Blagost mu bijaše urođena, a nadodana ljubav Kristova ju je podvostručila. Zato mu se srce upravo rastapalo prema siromašnima i bolesnima. Kojima nije mogao pružiti ruku, pružio bi im osjećaj.

Jedanput se dogodilo da je neki brat grublje odgovorio siromahu koji je u nezgodan čas zatražio milostinju. Kad je samilosni ljubitelj siromaha to dočuo, naredio je tom bratu da se gol ničice prostre do siromahovih nogu, da se prizna krivim i zatraži da mu pomogne molitvom i oproštenjem. Kad je dotični to učinio, otac je blago rekao: »Dok, brate, gledaš siromaha, preda te je on postavljen kao zrcalo da u njemu gledaš Gospodina i njegovu siromašnu Majku. Na sličan način promatraj na bolesnicima slabosti što ih je na se preuzeo Gospodin. Budući da je i on sam, najkršćanskiji siromah, u svim siromasima gledao lik Kristov, zato, ako bi mu nešto bilo dano što je nužno za život, kad bi se s njima sreo, ne bi im to samo darežljivo ustupio, nego je bio mišljenja da im se to mora vratiti kao da je njihovo vlastito.

Desilo se jednoć da mu je, kad se vraćao iz Siene, u susret došao neki siromah, a Franjo je zbog bolesti preko habita bio zaogrnut nekim ogrtačićem. Kad je

samilosnim okom ugledao bijedu spomenutoga siromaha, rekao je svom pratiocu: »Ogrtač moram vratiti ovome siromašku, jer je njegov. Samo smo ga posudili, dok se ne namjerimo na nekoga siromašnijeg.« A subrat se, imajući na pameti potrebu ljubaznog oca, odlučno suprotstavio da ne bi izišao u susret drugom, a sebe zanemario. On nato reče: »Mišljenja sam da bi mi veliki Milostinjar to uračunao kao krađu, ako ovo što nosim ne bih dao onome kome je potrebnije. Zato je za sve što mu se davalo za njegove tjelesne potrebe od darovatelja običavao zatražiti dopuštenje da to slobodno smije ustupiti onome na koga se namjeri i procijeni da je u većoj potrebi. Nije štedio baš nijedne stvari: ni ogratače, ni tunike, ni knjige, ni ures oltara, a da sve to ne bi, kad bi mu se pružila prilika da izvrši obvezu ljubavi, udijelio potrebnicima. Više je puta, kad bi putujući sreo siromahe koji su nosili kakav teret, njihovu teretu podmiještao svoja slabašna ramena.

6. Promatrajući Boga kao prvi početak svega, ispunjen silnom ljubavlju, i najneznatnije bi stvorove nazivao imenima *brata* i *sestre*. To je činio zato što je znao da kao i oni ima istoga zajedničkog početnika — Boga. Ipak je srdačnije i nježnije volio one stvorove koji nas svojom naravnom sličnošću podsjećaju na Kristovu ljubaznu blagost i predstavljaju ga znakovitošću Sv. pisma. Često bi otkupio jaganjce koje su vodili na klanje, sjećajući se onoga najkrotkijega Jaganjca koji je htio biti odveden u smrt da bi otkupio grešnike.[a]

Kad je sluga Božji jednom zgodom bio gostom samostana San Verecondo u Gubijskoj biskupiji, te se noći ojanjila jedna ovca. Našla se tu i vrlo goropadna svinja koja nije poštedjela nedužna života, nego je janje okrutnim ujedom udavila.

Kad je to čuo blagi otac, bio je ganut divnim suosjećanjem. Imajući na pameti Jaganjca bez ljage,

pred svima je počeo naricati zbog smrti janješca govoreći: »Jao meni, brate jaganjčiću, nedužna životinjice, bila prokleta ona okrutnica koja te usmrtila i neka od nje ne pojede ništa ni čovjek ni životinja!« — I gle čuda! Opaka je krmača odmah počela slabiti i tri je dana tjelesno ispaštavala kaznu, dok napokon nije podlegla i uginula.

Ta krmača bi bačena u samostanski opkop i ondje je ležala dugo vremena. Sasušila se poput daske te tako nije postala hranom ni jednom gladnom stvoru. — Neka zato ljudska opakost vidi kakvom će kaznom konačno biti udarena, ako je tako strašnom smrću pogođena životinjska okrutnost. Neka promisli i pobožni vjernik, kako je ljubav sluge Božjega imala čudesnu snagu i veliku milinu da mu se na svoj način pokoravala i životinjska narav.

7. Putujući nedaleko grada Siene, namjerio se na veliko stado ovaca koje su pasle. Kad ih je po svom običaju pozdravio, prestadoše pasti i dotrčaše k njemu. Podigoše svoje glave, usmjeriše u nj svoje poglede pa su ga promatrale. Toliko su mu se radovale da su se i pastiri i braća divili, gledajući kako mu se neobično raduju i jaganjci pa i sami ovnovi.

Nekom je drugom zgodom kod sv. Marije u Porcijunkuli netko čovjeku Božjem poklonio ovcu. Iz ljubavi prema nedužnosti i jednostavnosti, a ovca to posjeduje po svojoj naravi, primio ju je sa zahvalnošću. Bogoljubni je čovjek poticao ovčicu da slavi Gospodina i da ne dosađuje braći. Ovca je, kao da shvaća pobožnost čovjeka Božjega, njegovu opomenu brižno obdržavala. Dok je, naime, slušala kako braća u koru pjevaju, i ona je, ulazeći u crkvu, bez ičijeg poticaja pokleknula, a pred oltarom bi Djevice, Jaganjčeve Majke, zablejala, kao da ju je željela pozdraviti. Osim toga je, kad bi se podizalo presveto Tijelo Kristovo unutar misnog slavlja, klecala na koljena kao da

je htjela nepobožne prekoriti, a Kristu odane pozvati na čašćenje Sakramenta.

U Rimu je neko vrijeme iz poštovanja prema onom najkrotkijem Jaganjcu uza se imao neko janješce koje je prigodom svog odlaska povjerio na čuvanje plemenitoj gospođi Jakobi de Septem Soliis. Janje je, kao da ga je svetac uputio u duhovne stvari, kad bi gospođa išla u crkvu, dok je ondje boravila i kad se vraćala, nerazdruživo bilo uz nju. Ako bi gospođa u jutarnjim satima oklijevala ustati, janje bi je, ustavši, tjeralo roščićima i poticalo blejanjem, pokretima i znakovima da požuri u crkvu. Zbog toga je gospođa tog jaganjca, Franjina učenika koji je već postao učiteljem pobožnosti, čuvala kao nešto čudesno i drago.

8. Nekom drugom zgodom je u Grecciu čovjeku Božjem poklonjen živ zečić. Kad ga slobodna staviše na zemlju, mogao je pobjeći kamo god je htio. Na poziv je dobrog oca trkom požurio u njegovo krilo. Franjo ga je toplim osjećajem srca zagrlio te se činilo da s njim suosjeća i poput majke ga je nježnim riječima opomenuo neka ne dopusti da ga ponovno uhvate. Pustio ga je da slobodno ode. Pa kad ga je i više puta stavio na zemlju i potaknuo da ode, zečić se svaki puta vratio u očevo krilo, kao da je nekim tajnim osjetilom srca osjećao njegovu ljubav; braća su ga napokon na očevu zapovijed odnijela na samotno, sigurnije mjesto.

Na sličan je način na otoku Peruđinskog jezera (Lago Trasimeno) ulovljen kunić i darovan čovjeku Božjem. Dok je od drugih bježao, s povjerljivom se sigurnošću prepuštao njegovim rukama i krilu.

Kad se Rijetskim jezerom vozio prema samotištu Greccio, neki mu je ribar iz poštovanja poklonio jednu riječnu pticu. Kad ju je Franjo radosno primio i raširenih ruku poticao da odleti, ona nije htjela otići. Nato je otac uzdignutim pogledom prema nebu ostao dugo u molitvi i nakon dobar sat vremena kao da se

odnekle povratio k sebi, ponovno je ptici umiljato naredio da zahvali Gospodinu i odleti. Primivši blagoslov i dopuštenje, nekim je kretnjama krila izrazila svoju radost i odletjela.

Na sličan mu je način na istom jezeru darovana velika, živa riba. Po svom ju je običaju nazvao sestrom i stavio u vodu pokraj čamca. Riba se pred čovjekom Božjim igrala i, kao da je bila privezana njegovom ljubavlju, od čamca se nije udaljivala, dok je nije najprije blagoslovio i dopustio da otpliva.

9. Kad je jednom drugom zgodom s nekim bratom putovao preko mletačkih močvara, namjerio se na vrlo veliko mnoštvo ptica koje su sjedjele na grmlju i pjevale. Kad ih je spazio, rekao je pratiocu: »Sestre ptice hvale svoga Stvoritelja. Dok posred njih prolazimo, pjevajmo hvale Gospodinu i kanonske časove.« Kad stigoše među ptice, one se ne maknuše s mjesta. A kada zbog njihova cvrkutanja, dok su molili časoslov, nisu jedan drugoga mogli čuti, sveti se čovjek okrenuo prema pticama i rekao im: »Sestre ptice, prestanite pjevati, dok mi Bogu ne izgovorimo dužne pohvale!« I one odmah utihnuše. Tako su dugo ustrajale u šutnji, dok od Božjega sveca, nakon dugih časova i pohvala, ne dobiše dopuštenje da pjevaju. Kad im je čovjek Božji dopustio, nastaviše svoje pjevanje kao obično.

Kod svete Marije Porcijunkulske je pokraj ćelije čovjeka Božjega na smokvi sjedio cvrčak i pjevao. Budući da je Gospodinova slugu, koji bijaše vičan diviti se Stvoriteljevoj veličini i u malim stvarima, svojim pjevanjem češće poticao da slavi Boga, jednog dana ga je pozvao, a cvrčak, kao da je poučen s neba, doleti na Svečevu ruku. I kad mu je otac rekao: »Pjevaj, brate moj cvrčku, svojom pjesmom slavi Gospodina, Stvoritelja!« Cvrčak je bez oklijevanja počeo pjevati i nije prestao, dok na očevu zapovijed nije odletio na svoje mjesto. Ondje je ostao osam dana. Svakog bi

dana na očevu zapovijed dolazio, pjevao i odlazio. Napokon je čovjek Božji rekao subraći: »Podajmo već slobodu svom bratu cvrčku. Svojom nas je pjesmom dosta razveseljavao i osam nas dana poticao da slavimo Boga.« I čim je cvrčak dobio dopuštenje, odmah se udaljio i više se ondje nije pokazivao, kao da se na neki način nije usuđivao prestupiti Svečev nalog.

10. Dok je bolovao u Sieni, neki mu je plemić poslao netom ulovljena, živa fazana. Kad je fazan ugledao i čuo svetoga čovjeka, odmah se uza nj toliko prijateljski priljubio da se ni na jedan način nije dao od njega odvojiti. Više je, naime, puta bio ostavljen u vinogradu, izvan boravišta braće, da, ako hoće, odleti, ali se svaki puta brzim trkom vratio k ocu, kao da ga je on cijelo vrijeme uzgajao i timario.

Nakon toga su ga darovali nekom čovjeku koji je iz poštovanja običavao posjećivati slugu Božjega. Fazanu kao da je bilo mrsko što je udaljen od dobrog oca pa zato nije htio nimalo jesti. Kad je napokon vraćen sluzi Božjem, čim ga je ugledao, različitim je pokretima tijela očitovao svoju radost i odmah je počeo pohlepno jesti.

Kad je Franjo stigao u samotište Alvernu da proposti četrdesetnicu na čast sv. Mihaela Arkanđela, oko njegove ćelijice su lijetale svakovrsne ptice, kao da su se radovale njegovu dolasku. Umiljatim pjevavanjem i radosnim kretnjama kao da su htjele dobrog oca pozvati i nagovoriti da bi se ondje trajno nastanio. Kad je Svetac to opazio, rekao je svom subratu: »Vidim, brate, volja je Božja da ovdje proboravimo neko vrijeme. Čini se da su sestre ptice toliko radosne zbog naše nazočnosti.« Dok je tako ondje boravio, uvelike se s njim sprijateljio sokol, s njim se tijesno povezao i ondje se ugnijezdio. Noću ga je, naime, uvijek pretjecao svojim pjevanjem i glasanjem u onaj sat, kad je sveti čovjek običavao moliti božanski časoslov. To sluzi Božjem bijaše vrlo drago na-

pose zato što je tolika briga koju je sokol o njemu vodio, otklanjala od njega svaku tromost. Kad je Kristova slugu mučila bolest više nego obično, sokol ga je štedio i nije tako točno upozoravao na bdjenje. U osvit bi dana, kao da ga je sam Bog poučio, zvoncem svoga glasa tiho pozvonio.

Očito je, naime, kako je i ona radost svakovrsnih ptica i ono sokolovo pjevanje bilo božansko pretkazivanje, kako je božanski proslavitelj i pobožnik, uzdignut na krilima kontemplacije, imao tom zgodom biti počašćen Serafovim ukazanjem.

11. Dok je neko vrijeme boravio u samotištu kod Greccia, ono su mjesto snašle mnoge nedaće. Mnoštvo je, naime, grabežljivih vukova odnosilo ne samo stoku nego je ugrožavalo i ljude, a tuča bi svake godine opustošila usjeve i vinograde.

Kad je blagovjesnik svetog evanđelja jednom propovijedao, rekao im je: »Na čast i slavu svemogućega Boga vam se kunem da će vas sva ova pokaranja ostaviti, Bog će vas milosrdno pogledati i umnožit će vam vremenita dobra, ako mi povjerujete i sebi se smilujete, ako obavite iskrenu ispovijed i *budete donosili plodove dostojne obraćenja.*[a] Ponovno vas upozoravam da će se Božja kazna ponoviti, ako se za dobročinstva pokažete nezahvalnima i ako se *vratite natrag bljuvotini;*[b] kazna će se podvostručiti i još će se veći *gnjev izliti na vas.*«[c]

I tako od onoga časa, jer se obratiše i poslušaše njegovu opomenu, presta uništavanje, iščeznuše opasnosti, vukovi više nisu nanosili nikakve štete, a ni tuča. Štoviše, ako je kada tuča zahvatila susjedna polja kad bi se približila njihovim međama ondje bi se zaustavila ili bi skrenula na drugi kraj. I tuča i vukovi su obdržavali obećanje dano čovjeku Božjem te više nisu ni pokušavali protiv zakona ljubavi bješnjeti na ljude koji se obratiše, dokle god prema ugovoru nisu učinili ništa zlo protiv svetim Božjim zapovijedima.

Treba, dakle, smjerno častiti pobožnost blaženoga čovjeka koja bijaše tako neobično privlačiva i snažna da je krotila divljinu, pripitomljavala šumsku zvjerad, a pitome životinje su bivale poučljive. Zapovijedi je paloga čovjeka podvrgavala životinjsku narav. To je ona pobožnost koja je, pošto je sklopila savez sa stvorovima, *korisna za sve, njoj je obećan sadašnji i budući život.*[d]

IX. POGLAVLJE

Žar ljubavi i želja za mučeništvom

1. Tko je kadar prikazati žarku ljubav kojom je plamtio Zaručnikov prijatelj Franjo? Sav je, naime, obuzet plamenom Božje ljubavi, izgledao kao neki *užareni ugalj.*[a] Čim bi čuo za »Božju ljubav«, odmah bi živnuo, ustitrao, rasplamtio se kao da mu je vanjskim glasom taknuta unutrašnja struna srca. Pružanje takva uzdarja za milostinju smatrao je plemenitom rastrošnošću, a one koji su je manje cijenili od novaca smatrao je neljudima. Već je sama neprocjenjiva vrijednost ljubavi Božje dovoljna da sebi pribavimo nebesko kraljevstvo, pa zato moramo mnogo ljubiti ljubav Onoga koji je nas mnogo ljubio.

A da bi ga sve poticalo na Božju ljubav, *radovao se svim djelima Gospodinovih ruku*[b] i po promatranju se divnih prizora uzdizao do smisla i uzroka sviju stvari. Među lijepim je stvarima motrio Najljepšega i po stopama, utisnutim u stvari, posvuda je slijedio *Ljubljenoga.* Od svega je sebi pravio ljestve po kojima se uspinjao da zagrli onoga koji je *sav poželjan.*[c] Žarom je nečuvene pobožnosti u pojedinim stvorovima kao u potočićima kušao onu izvornu dobrotu i slušao kao neku rajsku pjesmu u suglasju snaga i

čina koji su im dani od Boga. Po uzoru kralja Davida ih je umiljato poticao da hvale Gospodina.

2. Isus Krist propeti je neprestano *poput stručka smirne boravio na njegovu srcu*.[a] Po izvanrednom se žaru ljubavi želio u njega posvema preoblikovati.

Po daru se posebne pobožnosti prema njemu od svetkovine Bogojavljenja kroz četrdeset neprekidnih dana — u ono, naime, vrijeme kad je Gospodin skrovito boravio u pustinji — povlačio na samotna mjesta i zatvarao u ćeliju. Neprekidno se, koliko je mogao, uzimajući neznatnu količinu hrane i pića, prepuštao postu, molitvi i Božjim pohvalama. Silan ga je osjećaj tako unosio u Krista, ali je i Ljubljeni isto tako uzvraćao njemu povjerljivom ljubavlju te se činilo kao da je sluga Božji pred sobom neprestano osjećao nazočnost samog Spasitelja, kao što je to jednom zgodom u povjerenju otkrio braći.

Prema sakramentu Gospodinova Tijela je plamtio žarom sviju srdaca. Zanosno se divio onom uzvišenom dostojanstvu i neshvatljivoj ljubavi. Često se tako pobožno pričešćivao da je i druge poticao na pobožnost. Kad bi pristupio slatkom blagovanju neokaljanog Jaganjca, činilo se kao da je duhom pijan i mnogo je puta upadao u zanos.

3. Majku Gospodina Isusa Krista ljubio je neizrecivom ljubavlju zato što je Gospodina veličanstva učinila našim bratom i što smo po njoj postigli milosrđe. Nakon Krista se najviše pouzdavao u nju. Nju je izabrao da bude zagovornicom njemu i njegovima. Njoj je na čast pobožno postio od svetkovine apostola Petra i Pavla do svetkovine Uznesenja. S anđelima je, koji plamte divnim žarom i uzdižu se k Bogu raspaljujući duše izabranih, bio povezan neraskidljivom vezom ljubavi te je iz pobožnosti prema njima počevši od Uznesenja slavne Djevice četrdeset dana postio i neprestano se bavio molitvom. Zbog žarka revnovanja za

spasenje sviju bio je posebnom ljubavlju privržen blaženom Mihaelu Arkanđelu, jer on vrši službu predvoditelja duša (k Bogu). Sjećajući se sviju svetih koji kao *ognjeno kamenje*[a] u dušama ponovno raspaljuju božansku vatru, sve je apostole, a napose Petra i Pavla, štovao s najvećom pobožnošću zbog žarke ljubavi kojom su ljubili Krista. Iz poštovanja i ljubavi prema njima posvećivao je Gospodinu post posebne četrdesetnice. Kristov siromašak ne imađaše ništa više nego samo *dva novčića*,[b] tijelo, naime, i dušu; i samo je to mogao pružiti darežljivom ljubavlju.[47] Po Kristovoj je ljubavi, tako reći, sve vrijeme po strogom postu neprestano prinosio svoje tijelo, a po žarkoj ljubavi svoj duh. Tako je vani, u predvorju, prinosio potpunu žrtvu, a iznutra, u hramu, žrtvu tamjana.

4. Izvanredno predanje i ljubav su ga neprestano uzdizale k božanskim stvarima te je njegova osjećajna naklonost sve više rasla prema predstavnicima prirode i milosti. Kakvo onda čudo, ako je njega, koga je ljubav srca pobratila s ostalim stvorovima, ljubav Kristova učinila bratskijim prema onima koji su obilježeni slikom Stvoriteljevom i otkupljeni krvlju Spasiteljevom. Nije se smatrao prijateljem Kristovim, ako se ne bi brinuo za duše što ih je Krist otkupio. Naglašavao je da se ništa ne smije pretpostavljati spasu duša. To je napose dokazivao time što se Božji Jedinorođenac udostojao za duše visjeti na križu. Odatle mu ona izdržljivost u molitvi, dosjetljivost u propovijedi i zanos u pružanju primjera. Zato, kad god bi mu se predbacivalo da je prestrog, tada bi rekao da je drugima dan za uzor. Premda mu je tijelo bilo nedužno, jer se već svojevoljno podvrgavalo duhu i nije ga zbog grijeha trebalo bičevati, ipak ga je, da bi pružio dobar primjer, uvijek nanovo kažnjavao i opterećivao te je radi drugih išao mučnim putovima. Rekao je: »*Kad bih govorio ljudske i anđeoske jezike, a ljubavi ne bih imao*[a] i kad bližnjima ne bih pružao

primjere kreposti, drugima bih koristio malo, a sebi ništa.«

5. Žarkim je plamenom ljubavi zaviđao svetim mučenicima na njihovu trijumfu. U njima nije bilo moguće ugasiti ni plamena ljubavi niti im se mogla umanjiti srčanost. Zato je i sam, raspaljen onom savršenom ljubavlju *koja izgoni strah*,[a] po čežnji za mučeništvom sebe prikazivao Gospodinu kao živu žrtvu da bi se odužio Kristu koji je umjesto nas umro, ali i da ostale potakne na ljubav prema Bogu. Šeste je, naime, godine nakon svog obraćenja, izgarajući od želje za mučeništvom, odlučio otploviti u Siriju da propovijeda kršćansku vjeru i obraćenje Saracenima i drugim nevjernicima. Kad se ukrcao na lađu da bi onamo otplovio, nepovoljni vjetrovi su ga prisilili da se iskrca na obali Sklavonije.[48]

Kad se tako ondje zadržao neko vrijeme i nije se mogao namjeriti na lađu koja bi u to vrijeme onamo plovila, smatrao je da mu se želja izjalovila pa je zamolio neke mornare, koji su plovili u Anconu, da bi ga Bogu za ljubav povezli sa sobom. Budući da nije imao čime platiti, odlučno su ga odbili. Čovjek se Božji, međutim, silno pouzdao u Božju dobrotu pa se s pratiocem kriomice ukrcao u lađu. Tu se našao i neki čovjek koga je, kako se s pravom vjeruje, poslao Bog radi svoga siromaška. Taj je sa sobom donio potrebne hrane i s lađe pozvao nekog bogobojaznika i rekao mu: »Sve ovo brižno pričuvaj za siromašnu braću koja se skrivaju u lađi te im onda, kad ustreba, ljubazno pruži.«

Tako se i dogodilo. Zbog jakih vjetrova nisu mornari mogli nigdje pristati. Potrošili su svu zalihu hrane, a preostala je samo milostinja koju je siromašni Franjo primio odozgora. No, jer je toga bilo vrlo malo, božanska je moć to umnožila te je potpuno doteklo potrebama sviju koji su zbog neprestana nevremena više dana proveli na moru sve tamo do an-

konske luke. — Kad su mornari uvidjeli da su po sluzi Božjem izbjegli mnogim opasnostima, a poznate su im bile strahovite pogibelji, jer *vidješe djela Jahvina, čudesa njegova na pučini,*[b] zahvališe svemogućem Bogu koji se u svojim prijateljima i slugama pokazuje tako divan, i ljubežljiv.

6. Kad je, napustivši more, počeo obilaziti zemljom da po njoj sije sjeme spasenja, u svoje vrijeme je počelo donositi rodne snopove. Budući da mu je veličina mučeništva toliko obuzela srce da je dragocjenu smrt za Krista većma želio negoli sve zasluge kreposti, zaputio se prema Maroku[49] da Miramolinu[50] i njegovu narodu propovijeda evanđelje, ne bi li nekako zavrijedio domoći se željene palme.

Ta ga je želja toliko tjerala naprijed da je, iako slabašan tijelom, pretjecao pratioce na svom putovanju. Žurio se, kao da mu je duh bio opijen, kako bi što prije ostvario svoj naum.

No, kad je već stigao u Španjolsku, prema Božjem je planu vrlo teško obolio. Spriječen bolešću nije mogao ostvariti ono što je toliko želio, jer bijaše predviđen za druge zadatke. Čovjek je Božji to shvatio tako da je njegov život u tijelu još bio potreban potomstvu što ga je podigao. Premda bijaše uvjeren da bi mu smrt bila dobitkom,[a] ipak se vratio da pase ovce koje bijahu povjerene njegovoj brizi.

7. Kako mu je žar ljubavi poticao srce na mučeništvo, još je i treći puta pokušao otputovati među nevjernike, ne bi li za proširenje vjere u trojednoga Boga prolio svoju krv.

Tako je trinaeste godine nakon svog obraćenja ponovno krenuo prema Siriji. Hrabro se izlagao opasnostima da bi došao do babilonskog sultana.[51] Tada se između kršćana i Saracena vodio nepomirljiv rat. Budući da su tabori jedne i druge vojske bili na polju smješteni jedan nasuprot drugome, bez smrtne pogi-

belji nije bilo moguće prijeći s jedne strane na drugu. Sultan je izdao okrutnu zapovijed da će, naime, svatko tko donese glavu kojega kršćanina uime nagrade primiti bizantski zlatnik. Franjo, neustrašivi vitez Kristov, jer se nadao da će uskoro moći ostvariti svoju želju, odlučio je dati se na put. Nije se plašio okrutne smrti, jer ga je na to poticala želja. Pošto se najprije pomolio, Gospodin ga je ohrabrio[a] te je s pouzdanjem zapjevao onu Prorokovu: *Pa da mi je i dolinom smrti proći, zla se ne bojim, jer si ti sa mnom.*[b]

8. Uzevši sa sobom kao pratioca brata Iluminata,[52] čovjeka puna svjetla i kreposti, krenuo je na put i namjerio se na dvije ovčice. Kad ih je sveti čovjek ugledao, razveselio se i rekao pratiocu: »Pouzdaj se, brate, u Gospodina, jer se na nama ispunja ona evanđeoska: *Evo ja vas šaljem kao ovce među vukove.*«[a]

Kad pođoše malo dalje, dođoše im u susret saracenski strijelci koji na njih nasrnuše kao vukovi na ovce. Surovo pograbiše sluge Božje. Nemilo su ih navlačili, rugali im se, batinali ih i sapeli u lance. Napokon ih, nemilice isprebijane, prema odredbi Božje providnosti i prema želji čovjeka Božjega odvedoše pred sultana.

Kad ih je taj vladar ispitivao tko ih je, zašto i kako poslao te kako su prispjeli, sluga je Kristov Franjo odgovorio da ga nije poslao nijedan čovjek nego da ga je poslao sam svevišnji Bog da njemu i njegovu narodu pokaže put spasenja i da navješta evanđelje istine. S tolikom je odvažnošću, s tolikom snagom duha i s tolikim žarom srca propovijedao spomenutom sultanu o trojednom Bogu i o Isusu Kristu, Spasitelju sviju, da se na njemu očito ispunilo ono: *Ja ću vam dati usta i mudrost kojoj se neće moći suprotstaviti niti oduprijeti nijedan vaš protivnik.*[b]

Kad je, naime, sultan u čovjeku Božjem opazio čudesnu gorljivost i snagu duha, rado ga je slušao i pozivao da s njim provodi vrijeme. Sluga mu je

Kristov, prosvijetljen od Boga, rekao: »Ako se sa svojim narodom hoćeš obratiti Kristu, iz ljubavi prema njemu ću rado boraviti među vama. Ako si neodlučan da radi vjere u Krista napustiš zakon Muhamedov, zapovjedi da se naloži vrlo jaka vatra pa ću ja s tvojim svećenicima ući u vatru da bar tako spoznaš koju vjeru, kao sigurniju i svetiju, treba nepokolebljivo držati.« Njemu će nato sultan: »Ne vjerujem da bi se koji od mojih svećenika radi obrane svoje vjere htio izložiti vatri ili se predati na bilo koju vrst mučenja.« — Odmah je, naime, opazio kako je neki od njegovih svećenika, čovjek pravovjeran i dugovjek, kad je to čuo, pobjegao ispred njihovih očiju.

Njemu će na to sveti čovjek: »Ako mi u svoje ime i u ime svoga naroda obećaš da ćete prijeći na štovanje Krista, izići ću iz vatre neozlijeđen, sam ću ući u vatru. Budem li spaljen, neka se to pripiše mojim grijesima; a ako me Božja snaga zaštiti, priznajte *Krista, Božju silu i Božju mudrost,*[c] pravim Bogom i Gospodinom Spasiteljem svìju.«

Sultan je, međutim, odgovorio da se ne usuđuje prihvatiti ovaj izbor, jer se bojao da će se narod pobuniti. Napokon mu je ponudio mnogo skupocjenih darova koje je čovjek Božji, jer nije žudio za zemaljskim stvarima nego samo za spasom duša, sve prezreo kao smeće.

Kad je sultan vidio kako sveti čovjek savršeno prezire zemaljske stvari, zadivio se i prema njemu zauzeo stav još većega poštovanja. Premda ne htjede prijeći na kršćansku vjeru, ili se možda nije usuđivao, ipak je slugu Kristova smjerno zamolio da spomenuto primi i da poradi njegova spasenja razdijeli siromašnim kršćanima ili crkvama. Budući da se nije htio opteretiti novcem i jer u sultanovoj duši nije opažao korijena prave pobožnosti, nije na to pristao.

9. Kad je tako uvidio da ne uspijeva u obraćanju onoga naroda i da ne može ostvariti svoj naum, potak-

nut Božjim nadahnućem, vratio se u pravovjerne krajeve. I tako se po odredbi Božje dobrote i po zaslugama kreposti svetoga čovjeka milosrdno i čudesno dogodilo da taj Kristov prijatelj, koji je pod svaku cijenu tražio mučeničku smrt, ipak je nije našao; ali zato nije ostao bez zasluge željenoga mučeništva. Sačuvan je da u budućnosti bude odlikovan posebnom povlasticom.[53] Tako se dogodilo da se onaj božanski oganj u njegovu srcu još većma rasplamsao da bi se poslije još očitije razbuktao u njegovu tijelu. — O, sretna li čovjeka čije tijelo, iako nije smaknuto tiranskim mačem, ipak nije lišeno sličnosti sa *zaklanim Jaganjcem!*[a] A zar nije doista i u potpunom smislu blažen onaj čiji život iako nije oduzeo mač progonitelja, ipak nije lišen palme mučeništva.[54]

X. POGLAVLJE

Franjin molitveni život i snaga njegove molitve

1. Kristov je sluga Franjo osjećao kako je tijelom daleko od Gospodina,[a] premda je po ljubavi Kristovoj već sasvim postao neosjetljiv za vanjske svjetovne želje. Da ne bi bio bez utjehe Ljubljenoga *neprekidno je molio*[b] i trudio se da mu duh bude u Božjoj nazočnosti.

Molitva mu je, kad se prepuštao kontemplaciji, bila utjehom, a kad je već, okružen anđelima, postao građaninom nebeskih prebivališta, žarkom je željom tražio Ljubljenoga, od koga je bio odvojen samo zidom tijela. Molitva mu je bila zaštitom i kad je radio, nije se pouzdavao u svoju marljivost, nego se pouzdavao u Božju milost i po usrdnoj molitvi *Gospodinu povjeravao svoju brigu.*[c]

Mnogo je naglašavao kako redovnik treba da iznad svega čezne za milošću molitve. Bio je uvjeren da bez nje ne može nitko napredovati u službi Božjoj, pa je zato na sve moguće načine poticao svoju braću da je njeguju. Bilo da je hodao ili sjedio, boravio u kući ili vani, radio ili počivao, toliko je bio predan molitvi te se činilo da je njoj posvećivao ne samo svoje srce, nego i tijelo, i rad, i vrijeme.

2. Pazio je da ne zanemari nijedan pohod Duha. Dok je taj pohod trajao, posvećivao mu je najveću pažnju, i dokle god mu ga je Gospodin pružao, uživao je u darovanoj mu nasladi.

A kad bi u vrijeme putovanja osjetio kakva nadahnuća božanskoga Duha, dok su pratioci išli naprijed, on bi zastao te bi uživao u novom nadahnuću, jer *milost nije primao uzalud.*[a]

Mnogo je puta tolikom snagom kontemplacije bio uzdignut da je bio kao izvan sebe i nešto je doživljavao što nadmašuje ljudska iskustva. I nije znao što se s njim zbiva izvana.

Kad je jedanput prolazio kroz Borgo San Sepolcro, vrlo napučeno mjesto, zbog slabosti je tijela jahao na magarcu, a prema njemu je iz poštovanja nahrupilo veliko mnoštvo svijeta. Navlačili su ga i upravo zaustavljali, stiskali ga i doticali. Činilo se kao da od svega ne osjeća ništa i kao da mu je tijelo bilo mrtvo za sve što se zbivalo oko njega. Nije opažao baš ništa. A kad stigoše u neko sklonište gubavaca, pošto su već davno prošli kroz mjesto i ostavili mnoštvo, promatrač je nebeskih stvari, kao da se odnekale povratio, zabrinuto ispitivao kada će stići u Borgo.

Duh mu, zaokupljen nebeskim sjajem, nije osjećao ni izmjene mjesta ni vremena, ni osoba koje su sretali. Opetovani doživljaji njegovih drugova potvrđuju da mu se to dešavalo češće.

3. Budući da je u molitvi spoznao kako se željena nazočnost Duha Svetoga toliko više pruža onima koji mole koliko ih više zateče daleko od buke svjetovnih poslova, zato je tražio samotna mjesta, noću se povlačio u samoću i u napuštene crkve da moli. Tu bi često morao izdržati strahovite navale zloduha koji su se s njim i osjetilno sukobljavali; nastojali su ga pomutiti u njegovoj žarkoj molitvi. On je, međutim, oboružan nebeskim oružjem, u kreposti postajao toliko jači, a u molitvi gorljiviji da je Kristu pouzdano rekao: *Sakrij me u sjeni krila svojih od zlotvora što na me nasrću.*[a] A đavlima je rekao: »Učinite mi što god možete, vi opaki i lažni dusi. Više ne možete, nego samo onoliko koliko vam dopusti Bog. Sa svom radošću sam spreman podnijeti sve što je on odredio da mi se nažao učini.« Oholi dusi nisu mogli podnijeti te postojanosti duha, zato su odlazili smućeni.

4. Kad je čovjek Božji boravio sam i bio nesmetan, šumarke je ispunjao uzdisajima, zemlju je natapao suzama, šakom se udarao u prsa, a kad bi pronašao kakvo skrovitije mjesto, razgovarao bi sa svojim Gospodinom. Tu je odgovarao pred Sucem, tu se usrdno molio Ocu, tu je razgovarao s Prijateljem. Kad su ga braća u takvim zgodama pobožno promatrala, nekoliko im je puta došlo do ušiju kako se glasnim vapajima pred Božjim milosrđem zauzima za grešnike, kako također povišenim glasom oplakuje Gospodinovu muku kao da je očima promatra. Tu su ga noću viđali kako raširenih ruku u obliku križa moli, kako je cijelim tijelom uzdignut sa zemlje i okružen kao nekim sjajnim oblačićem da bi čudesna svjetlost oko tijela bila svjedokom divna prosvjetljenja duše.

Kao što je sigurnim znakovima utvrđeno, ondje su mu također objavljene nepoznate i *sakrivene stvari Božje mudrosti,*[a] premda to nije očitovao izvana, osim ukoliko je to iziskivala ljubav prema Kristu i korist bližnjih. Jednom je zgodom rekao: »Dešava se da se

stvar neprocjenjive vrijednosti izgubi za malu vrijednost i da se onaj koji ju je dao ne može lako potaknuti da je dade ponovno.«

Kad se vraćao od privatnih molitava, po kojima je malne postajao drugim čovjekom, svim je silama nastojao prilagoditi se ostalima da ne bi možda ono što je izvana pokazivalo sjaj milosti, bilo lišeno unutarnje nagrade. Kad bi u javnosti bio počašćen iznenada Gospodinovim pohodom, uvijek bi nazočnima nešto naredio da se povjerljivi Zaručnikovi dodiri ne bi vani razglašavali. Kad je molio s braćom, posve je izbjegavao kašljanje, stenjanje, uzdisanje, izobličavanje lica, ili zato što je volio tajnu ili što je ponovno ušao u svoju unutrašnjost i sasvim uronio u Boga.

Povjerljivima je često znao reći: »Kad sluga Božji u vrijeme molitve doživi Božji pohod, treba da rekne: 'Gospodine, ovu si utjehu poslao s neba meni grešniku i nevjerniku, a ja je povjeravam na čuvanje tebi, jer se smatram kradljivcem tvoga blaga.' A kad se vraća od molitve, treba da se tako pokazuje siromašnim i grešnim kao da nije stekao nikakve milosti.«

5. Dok je čovjek Božji jedanput molio u Porcijunkuli, došao je k njemu asiški biskup da ga po običaju posjeti. Kad je ušao u boravište, previše je prijateljski, a ne kao obično, pošao k ćeliji u kojoj je sluga Božji molio. Pokucao je na vrata i nagnuo se da uđe. Kad je glavom provirio unutra i vidio Sveca kako moli, najednom ga je obuzeo neki strah te mu se ukočiše udovi, štoviše, izgubio je i govor. Uz Božju se pomoć odmah teškom mukom izvukao napolje i udaljio, idući natraške. Prestrašeni je biskup požurio k braći te je najprije, pošto mu je Bog vratio govor, riječima priznao svoju krivnju.

Nekom drugom zgodom je opat samostana San Giustino u Perušinskoj biskupiji sreo Kristova slugu. Kad ga je pobožni opat ugledao, brzo je sjahao s konja da počasti čovjeka Božjega i da se s njime malo po-

razgovori o spasu svoje duše. Kad su se ugodno porazgovorili, opat ga je na odlasku ponizno zamolio da se za nj pomoli. Bogu dragi čovjek mu je nato odgovorio: »Rado ću se pomoliti.« — Kad se opat malo udaljio, savjesni je Franjo rekao pratiocu: »Počekaj malo, brate, jer želim izvršiti zadano obećanje.«

I dok se Franjo molio, opat je odmah u duši osjetio dotada nepoznatu toplinu i ugodnost tako da je pao u zanos i sav uronio u Boga. To je potrajalo nekoliko časaka. Došavši k sebi, spoznao je snagu Franjine molitve. Zato je prema Redu gajio sve veću ljubav, a mnogima je o tom događaju pripovijedao kao o čudu.

6. Sveti je čovjek dugovanje kanonskih časova prinosio Bogu s jednakim strahopočitanjem kao što mu je bila i pobožnost. Premda su mu bile bolesne oči, želudac, slezena i jetra, ipak se nije htio naslanjati na zid ili stijenu dok je molio psalme, nego je časoslov obavljao uvijek stojeći uspravno i bez kapuce na glavi. Očima nije kružio naokolo, riječi nije izgovarao površno. Kad je putovao, zaustavio bi se da moli.

Taj časni i sveti običaj obdržao je i onda kad bi navalila jaka kiša. Kazivao je: »Ako tijelo s mirom jede svoju hranu, koja će s njim postati hranom crvima, s kolikim istom mirom i spokojem mora duša uzimati kruh života?« — Mislio je čak da griješi, ako bi ga kada za vrijeme molitve iznutra smetala isprazna maštanja. Kad bi se nešto takvo dogodilo, ispovjedio bi se da to odmah i okaje. Taj mu je postupak tako prešao u običaj da je vrlo rijetko podnosio ovovrsne muhe.

U vrijeme korizme je izrađivao neku posudu da bi iskoristio komadiće vremena kako mu ne bi posve propali. A kad mu je to, dok je molio Treći čas, palo na pamet te ga malo rastreslo, zahvaćen žarom srca, posudu jer spalio u vatri: »Žrtvovat ću je Gospodinu, čiju je žrtvu ona ometala.« — Psalme je molio s to-

likom pažnjom duše i srca kao da je Boga gledao pred sobom, a kad bi u njima došlo ime Božje, činilo se kao da od ugodne slatkoće oblizuje usne.

Htio je da se i ime Gospodinovo, ne samo pomišljeno nego također izgovoreno i napisano, časti s posebnim poštovanjem. Zato je jednom zgodom braći preporučio bi sve ispisane listiće, gdje god ih nađu, sakupili i stavili na pristojno mjesto da se ne bi možda desilo da to sveto ime bude na njima napisano i pogaženo. A kad bi izgovarao ili čuo ime Isusovo, iznutra bi ga obuzelo neko zanosno raspoloženje, a izvana bi se činilo kao da poigrava, ili kao da je okusio nešto slatko, ili kao da mu uho ispunja milozvučna glazba.

7. Dogodilo se tri godine prije njegove smrti. Da bi što je moguće svečanije proslavio uspomenu rođenja Djeteta Isusa kod gradine Greccio i razbudio pobožnost, od Vrhovnog je Svećenika zamolio i dobio dopuštenje da se to ne bi shvatilo kao neka novotarija. Dao je pripraviti jasle, donijeti slame, dovesti vola i magarca. Pozvana su braća, zgrnuo se narod, šuma je odjekivala klicanjem. Ta je sveta noć po mnogobrojnim zubljama, po glasnim i gromkim pjesmama i sjaju postala vrlo svečana. Čovjek je Božji, obuzet pobožnošću stajao pred jaslama. Bio je obliven suzama i ispunjen radošću. Ispred jasala se slavila svečana misa, a Kristov đakon Franjo pjevao je evanđelje. Nakon toga je nazočnom puku propovijedao o rođenju siromašnoga Kralja. Kad ga je htio nazvati imenom, zbog nježne ga je ljubavi nazvao Betlehemskim Djetešcem.

Neki je vitez, gospodin Ivan iz Greccia, čovjek krepostan i istinoljubiv, napustivši iz ljubavi prema Kristu vojsku, s čovjekom Božjim bio tijesno povezan. Taj je tvrdio da je u onim jaslama vidio vrlo lijepo djetešce kako spava. Činilo mu se kao da ga je bla-

ženi otac Franjo obadvjema rukama zagrlio i htio probuditi.

To viđenje pobožnoga viteza nije prihvatljivo samo zbog njegove svetosti, nego ga potvrđuju nedvojbena istinitost i čudesa koja su nakon toga uslijedila. Franjin je, naime, primjer, što ga je svijet promatrao, razbuđivao srca koja su s obzirom na vjeru u Krista ohladila, a sijeno iz jasala, što ga je narod sačuvao, služilo je kao lijek bolesnim životinjama i uklanjalo od njih različite pošasti. Bog je po svemu tome proslavljivao svoga slugu, a čudesima je očitovao djelotvornost njegove svete molitve.

XI. POGLAVLJE

Razumijevanje Sv. pisma i duh proricanja

1. Neumorno bavljenje molitvom i neprestano vježbanje u krepostima je čovjeka Božjega dovelo do tolike bistrine duha da je, obasjan sjajem vječnoga svjetla, čudesnom oštrinom uma ponirao u dubine Sv. pisma, premda studijem nije stekao poznavanje Sv. pisma. Od svake ljage čisto oštroumlje ulazilo je u tajne misterija, i gdje učiteljsko znanje stoji vani, ulazio je osjećaj ljubiteljev. Gdjekada je čitao svete knjige i što je jednom u dušu upio, duboko je utisnuo u pamćenje. Nije uzalud sluhom duha primao ono o čemu je razmatrao osjećajem neprestane pobožnosti.

Kad su ga braća jednom zgodom upitala da li mu je po volji što su se obrazovani, koji su primljeni u Red, davali na proučavanje Sv. pisma, odgovorio je: »Sviđa mi se, doduše, dok po primjeru Kristovu, o kom se čita da je više molio nego što je čitao, ne

propuštaju molitvu i da toliko ne studiraju da bi znali što im je govoriti, nego neka ono što su čuli izvršuju; a kad to sami izvrše, neka preporučuju drugima da čine. Htio bih — rekao je — da moja braća budu evanđeoski učenici pa da u spoznavanju istine toliko napreduju da bi porasli u čistoj jednostavnosti i da bi spajali golubinju prostodušnost sa zmijskom mudrosti, kao što je jedinstveni Učitelj spojio u svojim blagoslovljenim ustima«.

2. Kad se neki redovnik, doktor svetog bogoslovlja, u Sieni zanimao za neka pitanja, koja je teško razumjeti, Franjo je s tolikom jasnoćom razlagao tajne božanske mudrosti da se onaj stručnjak čudio i zadivljeno rekao: »Bogoslovlje je ovoga svetog oca slično orlu u letu; čistoća ga i kontemplacija poput krila dižu uvis, a naše znanje trbuhom plazi po zemlji.«

Premda bijaše *nevješt u govoru,*[a] ipak je znalački razuzlavao teškoće pojedinih pitanja i *skrivene je stvari iznosio na vidjelo.*[b] Nikakvo čudo, ako je sveti čovjek od Boga primio razumijevanje Sv. pisma, kad je, nasljedujući Krista, u sebi nosio u djelo potpuno ostvarenu istinu, a po savršenom pomazanju Duha Svetoga u svom srcu nosio Učitelja te istine.

3. U njemu je također dolazio do izražaja duh proricanja te je predviđao buduće događaje i vidio skrivene stvari srdaca, a odsutnima se na čudesan način pokazivao kao da je nazočan.

Kad je kršćanska vojska opsjedala Damiettu, čovjek se Božji upravo nalazio ondje, ali nije bio naoružan ubojitim oružjem nego vjerom. Dok su se kršćani na dan sukoba spremali za bitku, sluga je Božji, čuvši to, silno uzdahnuo i rekao svom pratiocu: »Ako dođe do bitke, Gospodin mi je objavio da sreća neće poslužiti kršćanima. Rekem li to, bit ću smatran luđakom; prešutim li, neću izbjeći predbacivanju savje-

sti. Što se tebi, dakle, čini?« Pratilac mu je odgovorio: »Brate, neka ti to bude najmanje što će te suditi ljudi, jer te neće istom sada smatrati budalastim. Olakšaj svoju savjest i većma se boj Boga negoli ljudi.«

Kad je Kristov glasnik to čuo, skočio je i navalio na kršćane spasonosnim prijetnjama. Nastojao je spriječiti bitku, navijestio je poraz. Istina postade pričom. *Otvrdnuše im srca i ne htjedoše odustati.*[a] Pošli su, zametnuli bitku, borili se i napokon se sva kršćanska vojska dala u bijeg. Svršetak im je bitke donio sramotu a ne pobjednićko slavlje. Poraz je broj kršćana toliko umanjio da ih je oko šest tisuća bilo što poginulih što zarobljenih.

U tom se očito pokazalo kako se nije smjela prezreti siromahova mudrost, *jer srce često čovjeku pretkazuje pouzdanije negoli sedam stražara s vidikovca visokog.*[b]

4. Kad je nekom drugom zgodom, pošto se vratio iz prekomorskih krajeva, došao propovijedati u Celano, neki ga je vitez pažljivom ljubavlju usrdno pozvao na ručak. Kad je stigao u vitezovu kuću, cijela se obitelj obradovala dolasku siromašnoga gosta.

Prije negoli su počeli jesti, bogoljubni se čovjek na uobičajeni način pomolio Bogu i uzdignutim očima prema nebu stojeći izrekao pohvale. Dovršivši molitvu, gostoljubivog je domaćina povjerljivo pozvao na stranu i rekao mu: »Evo, brate, pobijeđen tvojom molbom, došao sam u tvoju kuću da blagujem. Odmah uvaži moje opomene, jer nećeš blagovati ovdje, nego na drugome mjestu. Ispovjedi sada svoje grijehe i nemoj ostaviti ništa što ne bi otkrio u iskrenoj ispovijedi. Neka ti Gospodin danas uzvrati što si s toliko ljubavi primio njegove siromahe.«

Taj je čovjek na Svečevu riječ odmah pristao i njegovu je pratiocu u ispovijedi otkrio sve grijehe i *uredio je svoju kuću.*[a] Koliko mu je bilo moguće, pripravio se da dočeka smrt.

Napokon pristupiše stolu i kad su ostali počeli jesti, domaćin je najednom izdahnuo. Prema riječima čovjeka Božjega je preminuo nenadanom smrću.

I tako se dogodilo da je po zasluzi milosrdne gostoljubivosti prema riječima vječne Istine *primio proročku plaću onaj koji je primio proroka,*[b] jer se taj pobožni vitez, slušajući proročko pretkazivanje čovjeka Božjega, pobrinuo za slučaj nenadane smrti da bi, osiguran oružjem pokajanja, izbjegao vječnoj osudi i unišao u *vječna prebivališta.*[c]

5. U ono vrijeme, kad je sveti čovjek ležao bolestan u Rietiju, neki je nadarbenik imenom Gedeon, čovjek lakouman i svjetovan, teško obolio i ležao u krevetu. Kad ga donesoše k Franji, zajedno je s nazočnima suznih očiju molio da bi ga znamenovao znakom sv. križa. Nato mu je Svetac rekao: »Kako ću te znamenovati križem, kad si prije živio prema prohtjevima tijela, ne bojeći se suda Božjega. Ipak ću te zbog pobožnih molba tvojih zagovaratelja u ime Gospodnje znamenovati znakom križa. Ali znaj da će te zadesiti i teže stvari, ako se, kad ozdraviš, vratiš k svojoj bljuvotini.[a 56] Poradi grijeha nezahvalnosti, naime, uvijek čovjeka snađu još teže stvari od prijašnjih.« Kad je nad njim načinio znak križa, odmah je onaj, koji je ležao uzet, ustao zdrav i počeo hvaliti Boga: »Ja sam ozdravio — rekao je. Zaškripali su mi kukovi, kao kad se rukama lomi suho granje, a to su čuli mnogi.«

Međutim, nakon nekog vremena, zaboravivši na Boga, prepustio je tijelo nečistoći. Kad je jedne večeri u kući jednoga kanonika večerao i te noći ondje spavao, najednom se na sve njih srušio kućni krov. Dok su ostali umakli smrti, samo je taj bijednik poginuo i preminuo. Prema pravednom je Božjem sudu *posljednje stanje toga čovjeka postalo gore od prvoga*[b] poradi grijeha nezahvalnosti, jer je prezreo Boga. Za primljenu se milost treba pokazati zahvalnim, pa je zato ponovljena opačina dvostruko odvratna.

6. Jednom je zgodom k Svecu došla neka plemenita, pobožna žena da mu povjeri svoju bol i da zatraži lijek. Imala je vrlo okrutna muža koji se tome protivio što ona služi Kristu. Zato je zamolila Sveca da za njega moli, ne bi li mu se Bog svojom blagošću udostojao umekšati srce. Kad je to Franjo čuo, rekao joj je: »Pođi u miru. Čekaj s pouzdanjem, jer ćeš se doskora zbog svoga muža utješiti.« I dodao je: »Kazat ćeš mu u Božje i moje ime da je sada još vrijeme milosrđa, a nakon toga će uslijediti vrijeme pravde.« Primivši blagoslov, žena se vrati kući, nađe muža i saopći mu Svečevu poruku. Na njega je sišao Duh Sveti i od staroga učinio ga novim čovjekom;[a] a taj novi čovjek je sa svom blagošću rekao: »Ženo, služimo Gospodinu i spasimo svoje duše!« Po savjetu su svete žene više godina živjeli u potpunoj uzdržljivosti i obadvoje se istoga dana preseliše Gospodinu.

Čovjek je Božji doista posjedovao čudesni dar proricanja pomoću kojeg je i već osušenim udovima vraćao životnu snagu, a u okrutna je srca ulijevao ljubav. Ništa manje ne zadivljuje ni njegova poniznost po kojoj je unaprijed znao buduće događaje, a poput drugoga Elizeja, koji je primio dvostruki Ilijin duh, istraživao je i tajne savjesti.[b]

7. Kad je u Sieni nekom čovjeku, s kojim bijaše tijesno povezan, prorekao što će mu se konačno dogoditi, za to je doznao onaj stručnjak — o kojem je bilo govora već prije — s kojim je Franjo nekoć raspravljao o Sv. pismu. U sumnji, da li je Svetac doista sve ono prorekao što mu je pripovijedao onaj čovjek, upitao je samoga Sveca. On, međutim, nije samo potvrdio da je ono rekao, nego je također i njemu proročanski unaprijed kazao kakav će mu biti svršetak. A da mu to što uvjerljivije utisne u srce, na čudesan mu je način otkrio neki skrupul njegove savjesti, što ga taj nije nikom živom otkrio. Tu stvar mu je objasnio i spasonosnim savjetom uklonio. A da se to potvrdi, onaj je

pobožni čovjek konačno onako svršio kao što mu je pretkazao sluga Kristov.

8. Onom se zgodom, kad se s pratiocem bratom Leonardom Asiškim vraćao iz prekomorskih krajeva, dogodilo da je zbog umora i malaksalosti malo uzjahao na magarčića. Subrat koji ga je prilično umoran pratio, podlegavši onom nečem ljudskom, počeo je u sebi razmišljati: »Nisu li se moji i njegovi roditelji kao jednaki zajedno igrali? A sada, gle, on jaše a ja pješice vodim njegova magarca!«

Dok je ovaj tako razmišljao, sveti je čovjek odmah sjahao s magarca i rekao: »Ne dolikuje, brate, da ja jašem, a ti da ideš pješice, jer si u svijetu bio od mene i ugledniji i moćniji.« Brat se smeo i zacrvenio, jer se osjećao zatečenim. Bacio mu se do nogu na zemlju te je obliven suzama priznao golu istinu i zamolio oproštenje.

9. Neki se brat, odan Bogu i sluzi Kristovu, često u srcu bavio mišlju, kako će onaj biti dostajan Božje milosti koga čovjek Božji bude usrećivao nježnom povjerljivošću, a onoga prema kome se bude vladao kao prema tuđincu, da će Bog smatrati isključenim iz broja izabranih.

Dok je tako, češće mučen nametanjem ove misli, žarko čeznuo za povjerljivošću čovjeka Božjega, a da ipak nije nikom otkrio tajnu svoga srca, blagi mu je otac, pozvavši ga k sebi, nježno rekao: »Neka te, sinko, ne smućuje nikakva misao, jer te smatram vrlo dragim. Među onima koji su mi napose dragi rado ti poklanjam dar svoje odanosti i ljubavi.«

Otada je zadivljeni, pobožni brat postao još pobožniji. Nije samo doživljavao sve veću ljubav svetoga čovjeka, nego ga je Duh Sveti obasipao još većim darovima.

Dok je jednom zgodom boravio na Alverni zatvoren u ćeliji, jedan je od subraće silno želio da ima ne-

što od Gospodinovih riječi što je ukratko napisano njegovom rukom. Držao je da će se osloboditi teške, ali ne tjelesne, nego duševne napasti, ili da će je jamačno lakše svladavati.

Izgarajući od te želje, iznutra se mučio, jer se, svladan sramežljivošću, nije usudio stvar otkriti časnom ocu. No, kome nije rekao čovjek, objavio mu je Duh. Franjo je, naime, naredio da mu spomenuti brat donese crnilo i papir i prema njegovoj je želji vlastoručno napisao Pohvale Gospodnje i zaključio ih blagoslovom, rekavši: »Primi ovaj listić i do moje smrti ga brižljivo čuvaj!«[57] Brat je primio taj željeni dar i one je napasti odmah nestalo. Listić se čuva da u budućnosti proizvede čudesne stvari i da bude svjedočanstvo Franjinih kreposti.

10. Bijaše neki brat koji je, kako se činilo izvana, bio vrlo svet i uzorna života, no ipak je bio vrlo osebujan. Sve je vrijeme upotrijebio za molitvu. Šutnju je obdržavao tako strogo da se nije običavao ni ispovijedati riječima nego znakovima.

Desilo se da je sveti otac došao u to mjesto da vidi toga brata i da se s drugom braćom o njemu porazgovori. Dok su ga svi hvalili i uzvisivali, čovjek je Božji rekao: »Pustite, braćo, i nemojte mi u njemu hvaliti đavolsku utvaru. Znajte da se kod njega uistinu radi o đavolskoj napasti i himbenoj varci.«

Braća su to primila nevoljko; smatrala su nemogućim da bi se toliki znakovi svetosti pokazivali kao priviđaj lažne izmišljotine. I zbilja, kad je dotični nakon nekoliko dana napustio Red, bilo je očito kakvom je pronicavošću unutrašnjega gledanja čovjek Božji prozreo tajne njegova srca.

Na taj je način nepobitno prorekao pad mnogih, za koje se činilo da stoje, ali da će se i mnogi obratiti Kristu. Zato se činilo da već izbliza promatra zrcalo vječnoga svjetla, u čijem je čudesnom sjaju pogled

njegova duha gledao odsutne tjelesne stvari kao da su nazočne.

11. Kad je njegov zamjenik[58] nekom prilikom držao Kapitul, Franjo je u ćeliji molio; bio je posrednikom između braće i Boga.[a] Kad se tako jedan između njih, pod izlikom da se brani, nije podvrgao stezi a sveti je čovjek to u duhu vidio, pozvao je jednoga između braće i rekao mu: »Vidio sam, brate, đavla na leđima onoga neposlušnog brata kako mu drži sapetim vrat. Pošto je prezreo uzde poslušnosti, podložan takvu jahaču, slijedi uzde njegova upravljanja. Čim sam se za brata pomolio Bogu, đavao je odmah smućen odstupio. Pođi, dakle, i reci bratu neka bez oklijevanja svoju šiju podloži jarmu svete poslušnosti.« Kad je posrednik brata opomenuo, on se odmah obratio Bogu i ponizno se bacio pred zamjenika.

12. Nekom se drugom zgodom dogodilo da su dvojica braće iz daljine došla u samotište Grecoio da vide čovjeka Božjega i da prime njegov dugo željkovani blagoslov. Kad se prigodom dolaska s njim ne sretoše, jer se iz zajednice već bio povukao u ćeliju, vraćali su se žalosni.

I gle, dok su oni odlazili, iako o njihovu dolasku i odlasku nije na ljudski način mogao doznati ništa, mimo običaja je izišao iz ćelije, viknuo je za njima i prema njihovoj ih je želji, načinivši znak križa, u ime Isusovo blagoslovio.

13. Jedanput dvojica braće dođoše iz kraja zvanog Terra di Lavoro. Onaj stariji je u nekim stvarima sablaznio mlađega. Kad stigoše k ocu, upitao je mlađega kako se subrat prema njemu ponašao za vrijeme putovanja. Kad je taj odgovorio: »Dosta dobro!« Franjo je nato rekao: »Pazi, brate, da pod izlikom poniznosti ne bi lagao. Znam, sve znam, ali malo pričekaj pa ćeš

vidjeti!« Brat se silno začudio, kako je u duhu spoznao stvari koje su se dogodile tako daleko.

Nakon nekoliko dana je, prezrevši Red, izišao onaj koji je sablaznio brata, a od oca nije molio oproštenje niti je primio zasluženu kaznu. Na padu onoga objašnjene su dvije stvari: Božja, naime, pravednost i očitost Franjina duha proricanja.

14. Iz spomenutih se slučajeva očito vidi kako se po Božjem daru pokazivao nazočan odsutnima, sjetimo li se kako se, iako odsutan, preobražen u ognjenim kolima pokazao braći i kako se Kapitulu u Arlesu[59] ukazao u liku križa.[60] Treba vjerovati da se to dogodilo po Božjem određenju da bi po čudesnom ukazanju bilo očito kako je njegov duh bio nazočan i pristupačan svjetlu vječne mudrosti koja je *gibljivija od svakoga gibanja, ona proniče i prožima sve svojom čistoćom. Ona prelazi od naraštaja do naraštaja u svete duše i od njih čini Božje prijestolje i proroke.*[a] Uzvišeni Učitelj, naime, običaje otkrivati svoje tajne jednostavnima i malenima,[b] kao što se to najprije pokazalo u Davidu, uglednom proroku, a poslije u apostolskom prvaku Petru i napokon u Kristovu siromašku Franji. Ovi, naime, bijahu jednostavni i neuki, a poučavanjem Duha Svetoga postadoše slavni. David, doduše, bijaše pastir da bi pasao stado Sinagoge izvedeno iz Egipta, a Petar bijaše ribar da bi mrežu Crkve napunio mnoštvom različitih vjernika;[c] a Franjo bijaše trgovac da bi kupio biser[d] evanđeoskoga života, kad poradi Krista rasproda i razdijeli sve.

XII. POGLAVLJE

Uspješnost njegova propovijedanja i dar ozdravljivanja

1. Franjo, vjerni Kristov sluga i poslužitelj, da bi sve izvršio vjerno i savršeno, napose je posvećivao pažnju onim krepostima za koje je po nadahnuću Duha Svetoga spoznao da se Bogu više sviđaju. Tako se dogodilo da ga je uvelike mučila jedna sumnja za koju je, kad bi se vraćao od molitve, mnogo dana predlagao povjerljivoj braći da bi je trebalo riješiti. Rekao je: »Što mi, braćo, savjetujete, što vam se čini da je bolje: da li da se bavim molitvom ili da pođem propovijedati? Ja, čovjek malen, jednostavan i *nevješt u govoru,*[a] u većoj sam mjeri primio milost molitve negoli govora. Čini se također da u molitvi dobivamo i sabiremo milosti, a u propovijedanju dolazi do neke vrsti razdavanja dobara primljenih s neba. U molitvi se također pročišćavaju unutrašnji osjećaji; ona nas sjedinjuje s jedinim istinitim i najvišim dobrom i učvršćuje u krepostima. U propovijedanju postaju prašne noge duha, dolazi do mnogostruke rastresenosti i do popuštanja u stezi. U molitvi, naprotiv, govorimo Bogu i slušamo ga te na neki način provodimo anđeoski život, boravimo među anđelima. U propovijedanju je potrebno veliko spuštanje do ljudi, među njima treba o pojedinim stvarima na ljudski način razmišljati, promatrati ih, govoriti o njima i slušati ih. No, jedno je tome protivno i čini se da je to pred Bogom pretežnije, što je, naime, jedinorođeni Sin Božji, najveća Mudrost,poradi spasa duša sišao iz Očeva krila[b] da bi, poučavajući svijet svojim primjerom, ljudima govorio riječi spasenja, da bi ih uz cijenu svoje svete krvi otkupio, u kupelji vode oprao[c] i svojom čašom napojio, a da sebi nije baš ništa zadržao što nije nesebično dao za naše spasenje. Mi treba da sve činimo po njegovu primjeru što na njemu vidimo kao na *visokoj*

gori;[d] čini mi se da je Bogu draže, ako prekinemo mirovanje te iziđemo u svijet na posao.«

I pošto je mnogo dana s braćom razmišljao o ovim stvarima, nije sa sigurnošću mogao spoznati što mu je od toga izabrati kao ono što je Kristu draže. Dok su mu po duhu proricanja bile poznate čudesne stvari, sam po sebi u ovom pitanju nije mogao izići na čistac. Bog se pobrinuo da se zasluga propovijedanja razjasni po nadahnuću s neba, a da se pri tome sačuva poniznost Kristova sluge.

2. On, pravi mali brat, koji je od najvećeg Učitelja naučio velike stvari, nije se sramio pitati malene za neznatne stvari. Posebnom je, naime, revnošću nastojao istražiti kojim bi putem i na koji način mogao Bogu savršenije služiti da bi mu ugodio. To bijaše njegova najveća filozofija, najveća želja, dok bijaše živ, da pita za savjet mudre i jednostavne, savršene i nesavršene, malene i velike, kako bi mogao postati kreposniji i uzdići se do vrhunca savršenstva.

Odabrao je dvojicu između braće[61] i poslao ih bratu Silvestru koji je vidio kako križ izlazi iz njegovih usta, a on je tada neprestano boravio u molitvi na gori povrh Asiza da zatraži Božji odgovor s obzirom na ovu sumnju, što mu Bog određuje. To isto je povjerio i svetoj djevici Klari da bi po kojoj svetijoj i jednostavnijoj između djevica, koje se nalaze pod njenom vlašću, ispitala što je u tom pogledu volja Božja, a zaželio je da se i sama s ostalim sestrama za to moli.

Na čudesan se način po nadahnuću Duha Svetoga složiše časni svećenik i Bogu posvećena djevica da je, naime, volja Božja da Kristov glasnik pođe propovijedati.

Kad su se braća vratila i priopćila mu volju Božju, kako je saznadoše, Franjo je odmah ustao, pripasao se[a] i, ne oklijevajući baš nimalo, krenuo na put.

Pošao je s velikim žarom da izvrši Božji nalog i tako je brzo hodio, kao da se na nj spustila ruka Gospodnja[b] i kao da je obukao novu snagu s neba.

3. Kad se približio Bevagni, stigao je do jednoga mjesta gdje se sakupilo veliko moštvo svakovrsnih ptica. Kad ih je svetac Božji ugledao, požurio je onamo i pozdravio ih kao da su razumne. Sve su ga čekale i okrenule se prema njemu tako da su ga one koje bijahu na drveću, kad im se približio, pognutih glava na neobičan način promatrale. Kad je došao do njih, ozbiljno ih je pozvao da poslušaju riječ Božju rekavši: »Sestre moje ptice, dužne ste mnogo slaviti svoga Stvoritelja koji vas je odjenuo perjem i dao vam krila za let; dao vam je čisti zrak i bezbrižne vas upravlja.«

Dok im je tako i slično govorio, ptičice su se neobično radovale i počele protezati vratove, širiti krila, otvarati kljunove i pažljivo su ga promatrale. On je, međutim, neobičnim žarom duha prolazio između njih, doticao ih se svojom haljinom, a da se nijedna nije maknula s mjesta dok napokon nisu sve zajedno, kad je čovjek Božji nad njima načinio znak križa i dopustio im da se s njegovim blagoslovom udalje, odletjele.

Subraća su čekala na putu i sve to promatrala. Kad se jednostavni i čisti čovjek vratio među njih, počeo se optuživati s nemara, što, naime, dotada nije pticama propovijedao.

4. Idući odande, propovijedao je po obližnjim mjestima i stigao u gradić Alviano. Kad se sakupio narod i zatražena šutnja, jedva se išta moglo čuti zbog lastavica koje su se ondje gnijezdile i glasnim cvrkutom na tom mjestu pravile žamor.

Dok su svi nazočni slušali, čovjek im je Božji progovorio rekavši: »Sestre moje lastavice, već je vrijeme da i ja progovorim, jer ste vi do sada već mnogo

toga rekle. Poslušajte riječ Božju. Šutite, dok se ne dovrši riječ Gospodnja!« A one, kao da su razumne, odmah umuknuše i nisu se maknule s mjesta sve do svršetka propovijedi.

Zato su svi koji su to promatrali silno zadivljeni slavili Boga. Glas koji se o tom čudu pronio svuda naokolo mnoge je potaknuo da štuju Sveca i da uzvjeruju.

5. Neki je vrijedni student u gradu Parmi zajedno učio s drugim kolegama a kad ga je jedna lastavica počela smetati dosadnim cvrkutanjem, rekao je svojim drugovima: »Ova je lastavica jamačno jedna od onih koje su onomadne za vrijeme propovijedi smetale čovjeka Božjeg Franju, dok im nije rekao da utihnu.« Okrenuvši se prema lastavici, s pouzdanjem joj je rekao: »U ime sluge Božjega Franje ti zapovijedam da odmah ušutiš, čim dođeš k meni!«

Kad je lasta čula Franjino ime, kao da je upućena u stegu čovjeka Božjega, smjesta je ušutjela i doletjela u njegove ruke kao u sigurno zaklonište. Začuđeni ju je student odmah pustio na slobodu, a njezina cvrkuta više nije čuo.

6. Drugom zgodom, kad je sluga Božji propovijedao na morskoj obali u Gaeti, a vrlo mnogi iz pobožnosti navalili da bi ga se dotakli, sluga se Božji prepao tolikog odobravanja naroda te je sam skočio u lađicu koja bijaše privezana uz obalu. Lađica se, kao da je imala razum, nekom unutrašnjom snagom pokretala bez ikakva veslača i maknula se podalje od kopna, dok su svi nazočni gledali i divili se. Kad je prispjela do izvjesne dubine, među valovima se zaustavila kao ukopana, doklegod je sveti čovjek propovijedao mnoštvu koje je stajalo na obali. Kad je mnoštvo saslušalo govor, vidjelo čudo, primilo blagoslov i počelo se razilaziti da mu više ne smeta, lađica se vlastitim kretanjem vratila k obali.

Tko bi, dakle, mogao biti tako tvrda i bezbožna srca te bi omalovažio Franjinu propovijed, kad su ga prihvaćali ne samo nerazumni živi stvorovi, nego su mu također, dok je propovijedao, služile i mrtve stvari?

7. Sa svojim je slugom Franjom doista bio *Duh Gospodnji*, koji ga je *pomazao i poslao*,[a] s njim bijaše Krist, snaga i mudrost Božja.[b] Zato je obilovao riječima zdrave nauke i sjao čudesima velike snage.

Riječ mu je bila slična gorućem ognju. Prodirala je do dna srca, duše sviju ispunjala je divljenjem, jer se nije skrivala iza ukrasa ljudske domišljatosti, nego je mirisala nadahnućem Božje objave.

Kad je tako jednom prilikom imao propovijedati pred papom i kardinalima, na poticaj gospodina Ostijskoga naučio je napamet neki pomno sastavljen govor i stao među njih da izrekne pobudne riječi, ali je, međutim, sve zaboravio da uopće nije znao ništa reći. Kad je to iskreno i ponizno priznao, zazvao je milost Duha Svetoga. Odmah su mu nato počele navirati tako snažne riječi i tako je neodoljivom snagom ganuo srca uglednih ljudi na skrušenje da je bilo očito kako nije govorio on, nego Duh Gospodnji.

8. Budući da je najprije pokazivao djelom ono na što je govorom poticao druge, nije se plašio prigovora, nego je istinu propovijedao najodlučnije. Nije umio poljepšati ničije grijehe, nego ih je kudio, a nije ispričavao ni život grešnika, nego ga je gađao oštrim prijekorom. Istom je odvažnošću duha govorio velikašima kao i pučanima, s jednakom je srdačnošću govorio nekolicini kao i velikome mnoštvu.

Ljudi su svake dobi i obojega spola htjeli ne samo da vide, nego i da čuju novoga čovjeka koga je nebo dalo svijetu. Kad je prolazio različitim krajevima, vatreno je propovijedao evanđelje, *a Gospodin surađivaše i utvrđivaše riječ popratnim znakovima*.[a]

Propovjednik je Franjo snagom njegova imena izgonio đavle, liječio bolesne i, štoviše, snagom je svoga govora smekšavao okorjela srca na obraćenje. Istovremeno je vraćao zdravlje i tjelesima i dušama, kao što to potvrđuju neki slučajevi koje ćemo kao primjere navesti poslije.

9. U gradu Toscanella ga je neki vitez ljubazno primio kao gosta. Jedinca mu je sina, koji bijaše uzet od rođenja, na usrdnu prošnju pridigao rukom i tako ga odmah učinio zdravim da su mu se naočigled sviju učvrstili svi udovi tijela. I dječak je, jer je ozdravio i ojačao, odmah ustao, *prohodao i poskakujući hvalio Boga.*[a]

Kad je u gradu Narni na biskupovu molbu nekog uzetoga kojem su svi udovi otkazali službu od glave do pete znamenovao znakom križa, time mu je potpuno povratio zdravlje.

Neki dječak u biskupiji Rieti, star četiri godine, bijaše tako otečen da nije nikako mogao vidjeti svojih nogu. Kad mu ga je ucviljena majka pokazala, dječak je odmah ozdravio čim ga je sveti čovjek dotaknuo svojim svetim rukama.

U gradu Orte je neki dječak bio tako skvrčen da mu je glava bila priljubljena uz noge, a neke su mu kosti bile i slomljene. Na molbu zaplakanih roditelja ga je Franjo blagoslovio znakom križa i dječak se odmah ispružio i od bolesti bio oslobođen.

10. Neka je žena iz grada Gubbio imala uzete obadvije ruke te pomoću njih nije mogla ništa raditi. Kad je Franjo u ime Gospodnje načinio znak križa, tako je potpuno ozdravila da se odmah vratila kući. Poput druge punice Petrove je vlastitim rukama priredila jelo da nahrani njega i siromahe.

Kad je nekoj slijepoj djevojci iz Bevagne u ime presvetoga Trojstva svojom slinom triput namazao oči, ona je zadobila željeni vid.

Kad je neka slijepa žena iz grada Narni od njega primila znak križa, zadobila je željeni vid.

U Bologni je neki dječak imao na oku mrenu te nije mogao gotovo ništa vidjeti. A nije mu se moglo pomoći nikakvim lijekom. Kad je sluga Gospodnji nad njim od glave do pete načinio znak križa, zadobio je tako bistar vid da je poslije ušao i u Red male braće. Tvrdio je da mnogo jasnije vidi na oko koje mu bijaše prije bolesno negoli na ono koje mu uvijek bijaše zdravo.

U gradini San Gemini je slugu Božjega kao gosta primio neki pobožni čovjek čiju je ženu mučio đavao. Pošto se pomolio, snagom je poslušnosti naredio đavlu da iz žene iziđe i božanskom ga je snagom tako brzo istjerao da je bilo očito kako se đavolska tvrdoglavost ne suprotstavlja snazi svete poslušnosti.

U Città di Castello je zloduh opsio neku ženu. Kad mu je sveti čovjek naredio u ime poslušnosti, nečišnjak se udaljio, a ženu, koja prije bijaše opsjednuta ostavio je slobodnu dušom i tijelom.

11. Jednog je brata strahovito mučila neka bolest i mnogi su tvrdili da je to većma đavolsko mučenje negoli obična kakva bolest. Tjelesni bi mu se udovi sad zgrčili, a zatim bi se opet ispružili. Nakon toga bi se svinuli i iskrivili te bi napokon postali hladni i ukočeni.

Gdjekada bi se sav protegao i ukočio, noge je dizao sve do glave, a gdjekada bi odskočio uvis te bi odmah zatim pao na zemlju. Kristov mu se sluga, tako bijednom i neizlječivo bolesnom, pun milosrđa smilovao. Poslao mu je zalogaj kruha što ga je upravo jeo. Kad je bolesnik okusio taj kruh, zadobio je toliku snagu da nakon toga više nije osjećao neugodnosti te bolesti.

Neka se žena nedaleko od Arezza više dana mučila u porođajnim bolima i već joj je prijetila smrt. Kad je već počela nad životom zdvajati, više joj nijedan

drugi lijek nije preostajao osim Božjega. Upravo je tada onim krajem prolazio Kristov sluga. Zbog bolesti je jahao na konju. Kad su kljuse vodili natrag kroz selo u kojem se žena mučila i kad su mještani opazili konja na kojem je Svetac jahao, uzeše uzde da ih stave na ženu. Žena je odmah nakon čudesna dodira sretno rodila bez ikakve teškoće.

Neki je pobožni, bogobojazni čovjek iz Castello di Pieve imao uza se pojas kojim je bio opasan sveti otac. I kad je jednom u toj godini bilo mnogo muškaraca i žena koji su bolovali od različitih bolesti, taj je obilazio bolesničke kuće te je, umočivši pojas u vodu, davao bolesnicima da je piju. Tako na taj način mnogi ozdraviše. I kad bi bolesnici okusili nešto od kruha što ga je čovjek Božji dotaknuo, djelovanjem su Božje sile ozdravljali.

12. Budući da je Kristov blagovjesnik, dok je propovijedao zasjao po ovom i mnogim drugim čudesima, zato je narod ono što je on govorio slušao kao da je govorio anđeo Božji.

— Njegove izvanredne kreposti,
— dar ćudesa,
— duh proricanja,
— božansko poslanje za propovijedanje,
— poslušnost nerazumnih stvorova,
— nenadana obraćenja srdaca nakon slušanja njegovih riječi,
— njegova obrazovanost po Duhu Svetom koja nadmašuje svako ljudsko znanje,
— ovlast za propovijedanje koju mu je po Božjem nadahnuću podijelio sam Vrhovni Svećenik,
— potvrda Pravila po Kristovu namjesniku u kojem je pobliže prikazan način propovijedanja,

— i napokon znakovi Svevišnjega Kralja koji su u njegovo tijelo utisnuti kao pečatom —

sve to zajedno kao deset svjedočanstava cijelome svijetu potvrđuje da je Kristov blagovjesnik Franjo: zbog primljena poslanja, zbog vjerodostojnosti naučavanja i zbog divne svetosti vrijedan štovanja. Evanđelje je propovijedao kao pravi Božji poslanik.

XIII. POGLAVLJE

Svete rane

1. Anđeoski se čovjek Franjo nije nikada običavao odmarati od vršenja dobrih djela. Poput nebeskih se duhova po Jakobovim ljustvama[b] radije: ili uspinjao k Bogu, ili je silazio k bližnjemu.[62] Tako je, naime, naučio dobiveno vrijeme za stjecanje zasluga razborito raspodijeliti da je jedan dio upotrijebio u korist bližnjih, a drugi bi posvetio smirenim zanosima kontemplacije.

Zato, kad je prema zahtjevima mjesta i vremena izišao u susret potrebama spasenja drugih, napuštao je mnoštvo koje ga je smetalo, potražio bi skrivenu samoću i mjesto mira da bi se što slobodnije bavio Gospodinom i očistio prašinu, ako bi se nešto od nje našlo zbog boravka među ljudima.

Dvije godine prije nego što je dušu predao nebu, nakon mnogovrsnih napora je vođen providnošću došao u osamu na visoku goru koja se zove Alverna.[63] Kad je ondje prema običaju počeo postiti četrdesetnicu na čast svetom Mihaelu Arkanđelu, više nego obično bijaše obasut milinom nadnaravnoga promatranja i raspaljen žarčim plamenom nebeskih čežnja; počeo je obilnije osjećati ulijevanje nebeskih darova. Uzdi-

zao se u visinu, ali ne kao radoznali *istraživač pretjerane časti,*[b] nego je kao *vjeran i razborit sluga*[c] istraživao volju Božju kojoj se s najvećom gorljivošću želio suobličiti.

2. Bilo mu je objavljeno da će mu Krist po otvaranju Evanđelistara pokazati što će Bogu na njemu i po njemu biti najdraže. Pošto se najprije pobožno pomolio, s oltara je uzeo Evanđelistar i dao da mu ga jedan od subraće, čovjek zaista pobožan i svet, otvori u ime presvetoga Trojstva. I kad se kod svakog od tri otvaranja knjige svaki puta namjerio na Gospodinovu muku, čovjek pun Boga razabrao je da se Kristu mora tako suobličiti u patnjama i bolima muke, prije nego što se odijeli od ovoga svijeta, kao što ga je za života nasljedovao u djelovanju. Iako je zbog velike strogosti prijašnjega života i zbog neprestana nošenja Gospodinova križa tjelesno oslabio, nipošto se nije plašio, nego se još gorljivije oduševljavao za podnošenje mučeništva. U njemu se nesavladiv požar ljubavi prema dobrom Isusu razbuktao u *buktinje vatre i plamena da mnoge vode ne mogoše ugasiti njegovu tako veliku ljubav.*[a]

3. Serafskim se plamenom želja uznosio u Boga i suosjećajnom se nježnošću preoblikovao u Onoga koji se iz ljubavi dao raspeti. Dok se jednoga jutra oko blagdana Uzvišenja svetoga Križa[64] molio na jednom obronku gore, ugledao je Serafa koji je imao šest vatrenih, sjajnih krila, kako se spušta s neba. Kad se munjevitim letom u zraku spustio do mjesta koje bijaše blizu čovjeka Božjeg, među krilima se pokazao lik propeta čovjeka koji je imao ispružene ruke u obliku križa i noge pribijene na križ. Dva mu krila bijahu izdignuta iznad glave, dva su bila raširena za let, a dva su pokrivala cijelo tijelo. Kad je to ugledao, silno se zapanjio, a srce mu je ispunila žalost pomiješana s radošću. Radovao se, doduše, ljubaznom

pogledu kojim ga je Krist gledao u obličju Serafa, ali prikovanost na križ mu je mačem suosjećanja bola probadala dušu.[a]

Promatrajući neshvatljivo viđenje, bio je vrlo zadivljen. Znao je da se bol muke nikako ne podudara s besmrtnošću serafskoga duha. Po Božjoj je objavi shvatio da mu je to viđenje pružila Božja providnost da ga promatra da bi kao Kristov prijatelj unaprijed spoznao kako se ima sav preoblikovati u obličje Krista propetoga, ali ne po mučeničkoj smrti tijela nego po požaru duše. Kad je čudesnoga viđenja nestalo, u njegovu je srcu ostao čudesan žar što ga je i u njegovo tijelo utisnuo čudesni lik znakova.

Odmah su se, naime, počeli pokazivati znakovi čavala na rukama i nogama kao što ih je malo prije vidio na liku propetoga čovjeka. Vidjelo se kako su ruke i noge u samoj sredini probijene čavlima. Glave su se čavala pokazivale na dlanovima ruku i na gornjem dijelu stopala, a vršci su im se nalazili na protivnoj strani. Glave su čavala na rukama i nogama bile okrugle i crne, a šiljci bijahu odulji, zavinuti i kao sabijeni. Izlazeći iz samoga tijela, stršili su izvan tijela. I desni mu je bok bio kao kopljem proboden i prekriven crvenom ranom. Iz njega je često istjecala sveta krv, koja je ostavljala trag na tunici i gaćama.

4. Kristov je sluga uvidio da se rane koje su tako vidljivo utisnute neće moći pred povjerljivom braćom sakrivati, a jer se bojao otkriti tajnu Gospodnju,[a] našao se u velikoj stisci i neodlučnosti: da li treba da rekne što je vidio ili da to prešuti.

Zato je pozvao nekolicinu braće i, izražavajući se općenitim riječima, iznio je pred njih sumnju i zatražio savjet. A jedan između braće, koji bijaše prosvijetljen po milosti i po imenu,[65] razabravši da je vidio nešto čudesno i da je zbog toga vrlo zbunjen, rekao je svetom čovjeku: »Znaj, brate, da su ti gdjekada otkri-

vene božanske tajne ne samo poradi tebe nego i poradi drugih. Čini mi se da se opravdano treba bojati da bi mogao biti suđen kao krivac zbog sakrivanja talenta,[b] ako prikriješ ono što će biti na korist mnogima.«

Ta je riječ svetoga čovjeka ganula, premda je inače običavao kazati: *Moja tajna pripada meni.* Ipak je tada s velikim strahom ispripovijedao tijek viđenja i nadodao kako je onaj, koji mu se ukazao, nešto rekao što ne bi nikada, dok bude živ, mogao otkriti nijednom čovjeku.

Zaista treba vjerovati da su riječi onoga svetog Serafa koji se čudesno ukazao na križu bile tako otajstvene da ih nije možda *slobodno govoriti ljudima.*[c]

5. Pošto je, dakle, prava ljubav Kristova ljubitelja *preoblikovala u isti lik*[a] navršilo se četrdeset dana što ih je odlučio provesti u samoći i došla je svetkovina svetoga Mihaela Arkanđela. Anđeoski je čovjek Franjo sišao s gore, noseći sa sobom lik Propetoga, ali ne na kamenim ili drvenim pločama urezan rukom umjetnika, nego na tjelesnim udovima utisnut *prstom Boga živoga.*[b] A jer je *dobro čuvati tajnu kraljevu,*[c] zato je čovjek, svjestan kraljevske tajne, koliko je bilo moguće, sakrivao te svete znakove. Božja je stvar da na svoju slavu objavljuje velike tajne. To je učinio sam Gospodin koji je na otajstven način utisnuo te znakove; dao je da se po njima otvoreno dogode i pokažu čudesa da bi se sakrivena i čudesna snaga tih rana očitovala po sjaju čudesa.

6. U pokrajini Rieti zavladala je vrlo teška pošast koja je nemilice tamanila goveda i ovce, a nije pomagao nikakav lijek. Neki je bogobojazni čovjek noću bio upozoren da brzo ode u samotište braće i ondje uzme vodu kojom je sluga Božji Franjo, koji je u to vrijeme ondje boravio, oprao ruke i noge, pa neka njome poškropi sve životinje.

Kad je taj čovjek ujutro ustao, otišao je onamo, i kad je od subraće svetoga čovjeka kriomice dobio one vode, njome je poškropio bolesne ovce i goveda. I gle čuda! Odmah, čim je škropljenje i u najmanjoj mjeri zahvatilo bolesne životinje koje su ležale na zemlji, one su zadobivale prijašnju snagu. Odmah su poustajale i požurile na pašu kao da ih nije zahvatila nikakva pošast.

I tako se eto dogodilo da je po čudesnoj snazi one vode koja se dotakla svetih rana posvema nestalo svake pošasti. Zaraza je od stada otjerana.

7. Unaokolo spomenute gore Alverne, prije nego što je sveti čovjek ondje boravio, iz oblaka koji se dizao sa same gore strahovita je tuča običavala opustošiti sve usjeve i plodove. No, nakon onoga blagoslovljenog ukazanja je tuča na čuđenje stanovnika prestala da bi razvedreni nebeski svod mimo običaja i sam očitovao uzvišenost onoga nebeskog viđenja i pokazao čudesnu snagu ondje utisnutih rana.

Dogodilo se da je u zimsko doba zbog tjelesne slabosti i neravnih putova jahao na magarčiću nekoga siromašnog čovjeka. Prenoćio je pod nagibom jedne visoke stijene da bi se nekako sklonio pred snijegom i noći koja se bližila; to ga je priječilo da nije mogao stići do gostinjca. Kad je sveti čovjek primijetio da taj čovjek prigušeno mrmlja i da tu i tamo uzdahne što zbog oštre zime ne može počivati, Franjo je, raspaljen božanskim žarom ljubavi, ispružio ruku i dotaknuo ga se.

I gle čuda! Najednom, kad ga se dotakla ona sveta ruka koja je nosila vatru serafskoga žara, rastjerana je studen i čovjeka je i iznutra i izvana obuzela tolika toplina kao da je iz peći u njega prešla kao neka snaga vatre. Odmah je duševno i tjelesno ojačao i, kao što je kasnije sam tvrdio, među kamenjem i snijegom je do jutra spavao slađe nego što je ikada počivao u vlastitom krevetu.

Tako je po tim znakovima očito da su one svete rane bile utisnute snagom Onoga koji serafskim djelovanjem očišćuje, prosvjetljuje i raspaljuje, jer su, očišćujući čudesnim djelovanjem izvana, donosile ozdravljenja od pošasti, vedrinu i toplinu kao što se pokazalo i nakon njegove smrti očitijim čudesima koja će na svome mjestu biti spomenuta poslije.

8. Iako je s najvećom pomnjom nastojao sakriti *nađeno blago na njivi*,[a] ipak ga nije mogao učiniti nepoznatim, da neki ne bi vidjeli te rane na rukama i nogama, premda je ruke na neki način imao pokrivene i otada uvijek išao obuvenim nogama. Dok je bio živ, vidjela su ih mnoga braća. Premda su to poradi osobite svetosti bili posve vjerodostojni ljudi, ipak su, da bi se otklonila svaka sumnja, da je to tako i da su vidjeli rane, potvrdili to prisegom, dotaknuvši sveto Evanđelje.

Također su i neki kardinali zbog bliskosti koja ih je vezala sa svetim čovjekom vidjeli rane. Istinito su u prozi i pjesmama te antifonama iznijeli pohvale svetih rana koje sastaviše njemu u čast.[66] Oni su i riječju i pismeno posvjedočili istinu.[b]

I Vrhovni je Svećenik, gospodin Aleksandar, kad je pred mnogom braćom i preda mnom propovijedao narodu, potvrdio da je i sam za Svečeva života vlastitim očima vidio one svete rane.

Kad je umro, više je od pedesetoro braće te Bogu posvećena djevica Klara s ostalim svojim sestrama i nebrojeni svjetovnjaci od kojih su vrlo mnogi, kao što će na svome mjestu biti rečeno, vidjeli ih, poljubili i pobožnim ih se osjećajem dotakli rukama da bi njihovo svjedočanstvo bilo još čvršće.

Ranu je na boku sakrivao tako brižno da je nitko za njegova života nije mogao vidjeti drugačije nego samo kradomice. — Jedan ga je brat, koji ga je običavao revno posluživati, pobožnom lukavštinom nagovorio, neka bi svukao tuniku da je isprași. Ovaj je,

pažljivo gledajući, vidio ranu koju je također s tri prsta brzo dotaknuo. Tako je i pogledom i doticajem upoznao veličinu rane.

Sličnom je lukavštinom vidio ranu i onaj brat koji u to vrijeme bijaše njegov zamjenik.

Jedan brat, čovjek divne jednostavnosti, kad mu je zbog bolesti trljao pleća, ruku je provukao kroz njegovu kapucu i slučajno je utisnuo u ranu te mu je zadao veliku bol.

Zato je Franjo otada nosio tako načinjene hlače da su mu one sezale sve do pazuha da bi tako pokrivale ranu na boku. Braća koja su povremeno prala te hlače ili su mu prašila tuniku, po očitu znaku dođoše do nesumnjive spoznaje o svetoj rani, jer su ih nalazila zakrvavljene. Napokon su je prigodom Svečeve smrti mogli nesmetano gledati i s mnogim drugima promatrati i ujedno su je mogli počastiti.

9. Daj sada, prehrabri viteže Kristov,[67] nosi oružje svoga nepobjedivog Vojskovođe! Njime oboružan i obilježen, pobjeđivat ćeš sve protivnike. Nosi zastavu svevišnjega Kralja. Pogled na nju svim borcima Božje vojske daje hrabrost. Nosi također pečat velikoga svećenika Krista da poradi njega svi priznaju tvoje riječi i djela istinitima i vjerodostojnima. Već i poradi *rana Gospodina Isusa što ih nosiš na svome tijelu neka ti nitko ne dosađuje,*[a] nego te, štoviše, svaki Kristov sluga treba da ljubi i štuje. Za ove posve pouzdane znakove ne svjedoče samo dvojica ili trojica svjedoka,[b] nego ih potvrđuju vrlo mnogi — više ih je nego što treba — da su Božja svjedočanstva u tebi i po tebi nadasve vjerodostojna i uklanjaju svaku sumnju nevjernika, a oni koji vjeruju, u vjeri se učvršćuju, rastu u ufanju i raspaljuju se vatrom ljubavi.

10. Već se zaista ispunilo prvo viđenje što si ga imao da se, naime, kao budući vojskovođa u Kristovoj vojsci moraš snabdjeti nebeskim oružjem i uresiti zna-

kom križa. Već te je na početku tvoga obraćenja viđenje Propetoga na duhovan način probolo mačem supatničke boli, ali i slušanje glasa koji je dolazio s križa kao s Kristova uzvišenog prijestolja i otajstvenog pomirilišta, kako si sam potvrdio svojom svetom izjavom da je sve to nesumnjivo istinito. Za vrijeme tvoga redovničkog života je brat Silvestar vidio križ koji je na čudesan način izlazio iz tvojih usta, sveti je Pacifik vidio mačeve u obliku križa koji su probadali tvoje srce, a anđeoski je čovjek, brat Monaldo, za vrijeme propovijedi svetog Antuna o križnom natpisu vidio kako si u obliku križa bio uzdignut u zrak. Vjeruje se i jamči da to nisu bili plodovi mašte nego prava Božja objava.

I napokon, kad ti se potkraj života istovremeno ukazao i kao Seraf veličanstvena izgleda i kao ponizni lik Propetoga koji te iznutra raspalio a izvana na tijelu obilježio kao *drugog anđela koji izlazi od sunčeva istoka*, otada na sebi nosiš *znak živoga Boga*.[a] To našoj vjeri daje čvrstoću s obzirom na spomenuto i pruža vjerodostojno svjedočanstvo.

Eto, Bog je tijekom vremena na čudesan način na tebi i u vezi s tobom pružio i očitovao sedam ukazanja Kristova križa. Tako si napokon preko šest stepenica prispio i do ove sedme na kojoj ćeš konačno i počinuti. U početku si svog obraćenja vlastitim očima gledao križ i prigrlio ga. Od tada si ga tijekom zemaljskih dana uzornim životom neprestano na sebi nosio i drugima si postavljen kao uzor. Zato nas to čvrsto uvjerava da si konačno dosegao najviši vrhunac evanđeoskog savršenstva. Stoga nijedan pravi pobožnik ne smije odbaciti takav dokaz kršćanske mudrosti koji se očitovao na tvome smrtnom tijelu. Nijedan ga pravednik ne smije napadati, nijedan istinski poniznik ne smije prezirati, jer ga je iznio sam Bog pa zato zavređuje da općenito bude prihvaćen.[b]

XIV. POGLAVLJE

Njegova strpljivost i preminuće

1. Franjo, i duhom i tijelom *s Kristom razapet na križ*,[a] nije izgarao serafskom ljubavlju samo prema Bogu, nego je s Kristom propetim žeđao za mnoštvom spasenika. Budući da zbog izraslina čavala nije mogao hodati, dao je da mu iscrpljeno tijelo voze naokolo po gradovima i selima da bi i druge pridobio za nošenje Kristova križa. Govorio je braći: »Počnimo, braćo, služiti Gospodinu, Bogu svome, jer smo do sada malo napredovali!«

Izgarao je također od velike želje da bi se ponovno vratio prvotnom poniženju da bi, naime, kao u početku posluživao gubavce i da bi tijelo koje je već malaksalo od napora vratio u prvotnu podložnost. Odlučivao je da će pod Kristovim vodstvom izvoditi velike stvari. Premda su mu udovi oslabili, duh mu je ipak bio hrabar i vatren te se nadao da će u novoj borbi pobijediti neprijatelja.

Ni mlitavosti ni besposlice nema ondje gdje ostan ljubavi neprestano podstrekava. U njega je vladao toliki sklad između tijela i duše, tolika spremnost tijela na poslušnost da tijelo, kad bi se duša htjela uzdići do najveće svetosti, ne samo da se ne bi suprotstavljalo, nego bi je nastojalo i predusretati.

2. Kad se čovjeku Božjem povećalo mnoštvo zasluga, a sve se to usavršavalo po strpljivosti, počeo je teško bolovati od mnogovrsnih bolesti da je u njemu jedva bilo koje udo a da nije bilo zahvaćeno silnom boli. Napokon je po različitim, dugotrajnim i neprestanim bolestima dospio dotle da je, pošto mu je istrošeno mišićje, bio sama kost i koža. A kad su ga mučile žestoke tjelesne boli, te svoje patnje nije nazivao kaznama, nego sestrama.

XIV

Kad su ga jednom boli mučile većma negoli obično, neki mu je prostodušni brat rekao: »Moli, brate, Gospodina da s tobom postupa nježnije. Čini se da te njegova ruka pritišće više nego što treba.« Kad je sveti čovjek to čuo, zajaukao je i rekao: »Da mi nije poznata tvoja prostodušnost, odsada bih se bojao tvoga društva, jer si se s obzirom na mene usudio prigovoriti Božjim nakanama.«

Iako je sav bio satrven dugotrajnošću teške bolesti, bacio se na zemlju i od teškog pada natukao je iscrpljene kosti. Zatim je poljubio zemlju i rekao: »Zahvaljujem ti, Gospodine Bože, za sve ove svoje boli i molim te, Gospodine moj, da mi, ako ti je po volji, dodaš stostruko. To će mi biti najdraže, ako me udariš bolovima i ako me ne budeš štedio, jer mi je vršenje tvoje svete volje najveća utjeha.« Zato je braći izgledao kao drugi Job, jer dok mu je rasla tjelesna bol, ujedno mu je rastao i žar duha.

Sam je već daleko unaprijed znao kad će umrijeti, a kad se dan preminuća posve približio, rekao je svojoj braći da će se šator njegova tijela ubrzo razvrći[a] kao što mu je to objavio Krist.

3. Tako je tijekom dviju godina otkako su mu utisnute rane — bilo je to desete godine od njegova obraćenja— bio iskušavan podnošenjem mnogih bolesti udarcima poput kamena koji je trebalo isklesati i uzidati u građevinu nebeskoga Jeruzalema. I kad je poput umjetnine pod čekićem mnogostrukih nevolja prispio do savršenstva, zatražio je da ga prenesu k svetoj Mariji Porcijunkulskoj da bi ondje, gdje je primio dar milosti, Stvoritelju vratio dah života. Kad je bio dopremljen onamo da primjerom pokaže kako zaista nema ništa zajedničko sa svijetom, u onoj se tako teškoj bolesti koja je imala dovršiti sve njegove patnje u svetoj gorljivosti duha sasvim gol prostro po goloj zemlji da bi se u posljednjem času, u kojem bi se neprijatelj još mogao razbjesniti, gol borio s go-

lim. Ležeći tako na zemlji, odložio je odjeću od kostrijeti, a lice je na uobičajeni način upravio k nebu. Posvema se usmjerio prema nebeskoj slavi a lijevom je rukom prekrio ranu na desnom boku da se ne bi vidjela pa je rekao braći: »Ja sam svoje učinio, a što treba da vi učinite, neka vas o tome pouči Krist!«[a]

4. Kad su Svečeva subraća, ranjena čudesnom strelicom suosjećanja, proplakala, jedan je između njih, koga je čovjek Božji zvao svojim gvardijanom, po Božjem nadahnuću spoznao njegovu želju. Brzo je ustao, uzeo tuniku, pojas i gaće pa je sve to donio Kristovu siromašku i rekao: »Ovo ti kao siromahu posuđujem, a ti uzmi snagom svete poslušnosti!« Sveti se čovjek zbog toga obradovao. Klicao je od radosti i ruke uzdigao prema nebu. Veličao je svoga Krista što, rasterečen od svega, k njemu odlazi slobodan. Sve je to učinio iz ljubavi prema siromaštvu te nije htio imati ni svog habita, nego samo posuđena od drugoga.

Očito je da je u svemu htio biti suobličen s Kristom propetim, koji je visio na križu siromašan, pun bola i gol. Zbog toga je na početku svog obraćenja pred biskupom ostao gol pa je i na svršetku života htio sa svijeta otići gol. Braći je koja su se nalazila uz njega pod poslušnost naredio da ga onda, kad vide da je preminuo, tako dugo ostave ležati na zemlji, koliko bi netko trebao da bez napora prevali tisuću koraka.

O, najkršćanskijeg li čovjeka koji je po savršenu nasljedovanju za života nastojao biti suobličen živome Kristu, a kad je umirao da bude sličan umirućem Kristu, a kao mrtav mrtvome, pa je zato zavrijedio da mu i tijelo bude urešeno vidljivom sličnošću!

5. Kad se napokon približio čas njegova preminuća, dao je k sebi sazvati svu braću koja su se našla ondje. Utješnim ih je hrabrio riječima s obzirom

na svoju smrt, Očinskim ih je osjećajima poticao na ljubav Božju. Razvio je govor o strpljivosti, siromaštvu i vjernosti prema Rimskoj Crkvi, a svim je ostalim uredbama pretpostavio sveto Evanđelje.

Dok su sva braća naokolo sjedila, povrh njih je u obliku križa ispružio prekrižene ruke, jer je taj znak uvijek volio, te je svu i nazočnu i odsutnu braću blagoslovio snagom i imenom Propetoga. Osim toga je dodao: »Ostajte mi zdravo, svi moji sinovi, u strahu Božjem i u njemu ustrajte dovijeka! A jer vam se bliže kušnja i nevolja, sretnih li onih koji će ustrajati u onome što su započeli. Žurim se Bogu čijoj vas milosti sve preporučujem.«

Kad je Bogu nadasve dragi čovjek dovršio ove očinske opomene, naredio je da mu se donese Evanđelistar i da se čita Evanđelje po Ivanu koje počinje riječima: *Bijaše pred svetkovinu Pashe,*[a] Nakon toga je sam, koliko je mogao, zapjevao psalam: *Iz svega glasa vapijem Gospodinu, iz svega glasa Gospoda zaklinjem,* a na kraju je završio: *Oko mene će se okupiti pravednici zbog dobra što si ga iskazao meni.*[b]

6. Kad su se konačno na njemu ispunili svi misteriji i kad se njegova presveta duša lišila tijela i utonula u ponor ljubavi Božje, blaženi je čovjek usnuo u Gospodinu.

Jedan je između braće i učenika vidio njegovu blaženu dušu u obliku sjajne zvijezde kako je bijeli oblačić iznad mnogih voda ravnim putem nosi gore u nebo. Zbog velike je svetosti blistala sjajem i bila ispunjena obiljem nebeske mudrosti i milosti po kojima je sveti čovjek zavrijedio ući u mjesto svjetla i mira gdje s Kristom vječno uživa.

Tada je ministrom braće u pokrajini Terra di Lavoro bio brat Augustin, čovjek zaista svet i pravedan koji se nalazio na samrti. Pošto je već mnogo prije izgubio govor, nazočni su čuli kako je najednom vik-

nuo rekavši: »Počekaj me, oče, počekaj; već idem s tobom!« Kad su ga braća začuđeno upitala komu govori s toliko povjerljivosti, on je odgovorio: »Zar ne vidite našeg oca Franju kako odlazi u nebo?« I njegova se sveta duša odmah iselila iz tijela, slijedila je svoga svetog oca.

U to je vrijeme asiški biskup hodočastio u svetište svetoga Mihaela koje se nalazi na Monte Garganu. Njemu se blaženi Franjo ukazao u noći svoga preminuća i rekao mu: »Evo ostavljam svijet i odlazim u nebo!« Kad je biskup ujutro ustao, pripovijedao je pratiocima što je vidio. Vrativši se u Asiz, sve je pomno ispitao i sa sigurnošću ustanovio da se blaženi otac s ovoga svijeta preselio onoga časa, kako mu je to bilo objavljeno u viđenju.

Ševe, ptice koje vole svjetlo a zaziru od tame sumraka, u času preminuća svetoga čovjeka, kad se već spuštala noć, doletješe u velikom broju iznad krova kuće i neobično cvrkućući kružile su slaveći Sveca koji ih je običavao pozivati da slave Boga. Tako su pružile svoje radosno i neprevarljivo svjedočanstvo o Svečevoj slavi.

XV. POGLAVLJE

Kanonizacija i prijenos tijela

1. Tako je Franjo, sluga i prijatelj Svevišnjega, osnivač i vođa Reda male braće, sljedbenik siromaštva, uzor pokore, glasnik istine, zrcalo svetosti i uzor svekolikog savršenstva, po Božjoj milosti neprestano napredovao i od najnižega stupnja stigao do onoga najvišeg. Ovaj divni čovjek u siromaštvu bijaše bogat, u poniznosti uzvišen, u mrtvenju pun živosti, u jednostavnosti razborit; odlikovao se u svim krepostima.

XV

Gospodin ga je za života na čudesan način učinio slavnim, a na samrti ga je učinio još slavnijim. Kad se, naime, blaženi čovjek selio s ovoga svijeta, kad je ona sveta duša ušla u vječni dom i kad je punim ustima srknuo iz izvora života te postao dionikom slave,[a] na tijelu su ostali utisnuti znakovi buduće slave da bi to sveto tijelo, *razapeto sa strastima i požudama,*[b] *postalo novim stvorenjem*[c] i po posebnoj povlastici nosilo obličje Kristove muke i po novom čudu unaprijed pretkazivalo slavno uskrsnuće.

2. Na onim su se blagoslovljenim udovima mogli vidjeti čavli što ih je iz njegova tijela na čudesan način sakovala Božja sila. Da, oni su u njegovo tijelo tako urasli da su se, ako bi ih tko pritisnuo na jednoj strani, odmah pokazali na drugoj kao jedinstvene tvrde žile. Na njegovu se tijelu mogla jasno vidjeti i rana na prsima. Ona je bila jednaka onoj rani na Spasiteljevim prsima, koja je na tijelu našeg Spasitelja proizvela sakramenat ljudskog otkupljenja i preporođaja. Čavli su bili crni kao željezo, a rana na prsima bijaše crvena i izgledala je kao neka divna ruža, jer se tijelo oko nje stislo. Dok su mu ostali dijelovi tijela po naravi i uslijed bolesti prije bili tamni, sada je to tijelo odsijevalo izvanrednom bjelinom i dočaravalo ljepotu nebeskog preobraženja.

3. Udovi su mu, kad su ih se doticali, bili tako meki i gipki te se činilo kao da su se povratili u nježnost dječje dobi, a nekih se doimalo kao da su urešeni očitim znakovima nedužnosti. Dok su se na sjajnobijelom tijelu čavli crnili, rana se na boku rumenila poput rascvjetane ruže. Zato se ne treba čuditi, ako je tako divna i čudesna promjena u gledalaca bila uzrokom radosti i divljenja. Plakali su sinovi, jer im je oduzet tako drag otac, ali bijahu obuzeti i nemalom radošću, kad su na njemu ljubili znakove svevišnjega Kralja. Novina je čuda naricanje okrenula u klicanje,

a razum je istraživanje preobraćao u divljenje. Bio je to tako neobičan i izvanredan prizor za sve one koji su ga promatrali da ih je učvršćivao u vjeri i poticao na ljubav, a onima koji su o tome slušali bilo je to predmetom čuđenja i u njima je razbuđivalo želju da bi to i sami vidjeli.

4. Kad se doznalo za preminuće blaženog oca i kad se proširio glas o čudu, narod se užurbano slijevao na ono mjesto da vidi tjelesnim očima ono što je od razuma uklanjalo svaku sumnju i povećavalo radost srca. Tako je dopušteno mnogim asiškim građanima da vlastitim očima promotre i usnama poljube one svete rane. A jedan je od njih, neki obrazovani i umni vitez imenom Jeronim, čovjek čuven i glasovit, u te svete rane posumnjao i poput Tome nije vjerovao.[a] Pred braćom je i pred drugim građanima jače i odvažnije pomicao čavle Svečeve ruke, noge i bok je dotakao vlastitim rukama. Kad je opipao i dotaknuo one nesumnjive znakove Kristovih rana, iz svoga je srca kao i iz sviju ostalih uklonio ranu svake sumnje. Zbog toga je uz ostale i on postao odlučan svjedok općenito priznate istine. Dotaknuvši se svetog Evanđelja, potvrdio je to i zakletvom.

5. Braća su i sinovi koji su pozvani na očevo preminuće s mnoštvom naroda onu noć, u kojoj je slavni Kristov priznavalac preminuo, proveli u pjevanju božanskih pohvala tako da to nije izgledalo kao mrtvačko nego kao anđeosko bdjenje. Kad je svanulo, mnoštvo koje se sleglo, uzevši grane od drveća i povećavši rasvjetu buktinjama, uz himne je i popijevke odnijelo sveto tijelo u grad Asiz.

Prolazeći pokraj crkve sv. Damjana, gdje je tada zatvorena s djevicama boravila ona plemenita djevica Klara koja sada uživa nebesku slavu. Ondje se sa svetim tijelom malo zaustaviše i, urešena ga nebeskim

biserjem, pokazaše onim svetim djevicama da ga vide i poljube. Kad napokon sa zanosnim klicanjem stigoše u grad, dragocjeno blago što ga doniješe, s najvećim poštovanjem sahraniše u crkvi sv. Jurja. Ondje je Franjo kao dječak učio pisati, ondje je kasnije prvi puta propovijedao i napokon je ondje (nakon smrti) dobio prvo počivalište.

6. Časni se otac s ovoga svijeta preselio 4. listopada 1226. godine od utjelovljenja Gospodinova, u subotu navečer, a pokopan je u nedjelju.

Blaženi je čovjek, čim je uzet na nebo da uživa u sjaju Božjega lica, odmah počeo blistati velikim i brojnim čudesima. Tako je svemogući Bog onu veliku svetost koja se za njegova života poradi popravka grešnika očitovala svijetu po savršenim krepostima, sada, kad kraljuje s Kristom, potvrđivao čudesima da bi se vjera potpuno učvrstila.

Njegova su slavna čudesa i mnogobrojna po njemu primljena dobročinstva u različitim krajevima svijeta u mnogima rasplamsala ljubav prema Kristu i potaknula ih da štuju Sveca. Kako su svjedočanstva riječi i djela na sav glas razglašavala velika djela što ih je Bog izvodio po svome sluzi Franji, glas je stigao i do ušiju Vrhovnog Svećenika, pape Grgura IX.

7. Ovaj pastir Crkve nije upoznao izvanrednu svetost toga čovjeka samo po čudesima za koja je čuo nakon Svečeve smrti, nego je već i za njegova života i sam to iskusio, vlastitim očima gledao i svojim rukama doticao. Zato nije nimalo sumnjao da ga je Gospodin proslavio u nebu. Da bi suglasno postupao s Kristom, čijim bijaše zamjenikom, nakon pobožna razmišljanja odlučio je da ga uzvisi na zemlji kao sveca koga svi treba da štuju. A jer je cijelome svijetu htio pružiti posvemašnju sigurnost s obzirom na njegovo uzvišenje u nebesima, dao je zabilježiti sva njegova

čudesa, za koja je mogao doznati, potkrijepio ih je svjedočanstvima vjerodostojnih očevidaca i dao ih preispitati onim kardinalima za koje se činilo da su ovoj stvari bili manje skloni. Kad je sve to pomno pretreseno i kad svi odobriše, po jednodušnom je mišljenju i pristanku svoje braće kardinala i sviju dostojanstvenika koji su tada boravili u Kuriji odlučio kanonizirati ga.

U nedjelju je 16. srpnja 1228. godine od utjelovljenja Gospodinova blaženog oca Franju — što bi trebalo nadugo pripovijedati — na najsvečaniji način unio u imenik svetaca.

8. Godine Gospodnje 1230, kad su braća bila sakupljena na Generalnom kapitulu u Asizu, ono je Gospodinu posvećeno tijelo 25. svibnja preneseno u baziliku koja je sagrađena njemu u čast. A dok je to sveto blago, opečaćeno pečatom svevišnjega Kralja, prenošeno, Onaj se čiji je lik nosio udostojao učiniti mnoga čudesa da bi spasonosni miris privlačio ljubav vjernika da bi slijedili Krista. Zato je dolikovalo da Bog onoga, koga je po daru kontemplacije sebi učinio milim i dragim, poput Henoha prenese u raj i da ga po žaru ljubavi u ognjenim kolima odveze u nebo kao Iliju. Dolikovalo je što je dao da njegove svete kosti, koje su već boravile pod cvijećem nebeskoga proljeća, u svom novom počivalištu na čudesan način ponovno proklijaju.

9. Kao što je ovaj blaženi čovjek već za života bio slavan po čudesnim znakovima svojih kreposti, tako i od dana svoga preminuća sve do sada po različitim krajevima svijeta blista slavnim čudesnim djelima kojima ga uzvisuje Božja sila. Slijepi i gluhi, nijemi i hromi, vodobolni i uzeti, opsjednuti i gubavci, brodolomci i zatvorenici po njegovim zaslugama primaju pomoć. Izilazi u susret svim bolestima, potrebama i

pogiblima. No, i po mnogim mrtvim što ih je čudesno uskrsio vjernici upoznaju veličinu snage Svevišnjega koji *čudesno uzvisuje svoga Sveca*.[a] Njemu neka je čast i slava u beskrajne vijeke vjekova.

Amen.

Ovdje svršava životopis blaženog Franje.

NEKA ČUDESA NAKON FRANJINE SMRTI

I. Snaga njegovih svetih rana

1. Na čast i slavu svemogućega Boga! — Budući da želim opisati neka čudesa blaženog oca Franje nakon njegove proslave u nebu, između onih koja su provjerena, smatrao sam da treba početi u prvom redu s onim na kojem se očituje snaga Isusova Križa i obnavlja njegova slava.

Novi je, dakle, čovjek Franjo zasjao novim i zapanjujućim čudom, kad se kao obilježen pojavio s posebnom povlasticom koja nije dana prošlim vjekovima. Bio je, naime, urešen svetim ranama i *suobličen u ovom smrtnom tijelu* tijelu Propetoga.[a] Što god bi ljudski jezik o tome rekao, ipak to ne bi bila dostojna pohvala. Cjelokupno se nastojanje čovjeka Božjega, kako ono javno tako i privatno, kretalo oko Gospodinova križa. I kao što je na početku njegova obraćenja znak križa bio utisnut u njegovo srce tako je izvana obilježio i njegovo tijelo. Upravo se zatvorio u sam križ: uzeo je pokorničku haljinu koja je imala oblik križa da bi mu i tijelo, kao što mu je duša iznutra obukla propetoga Gospodina, bilo snabdjeveno oružjem križa, da bi pod tim znakom, kojim je Bog pobjeđivao zračne snage, vojevala i njegova vojska za Gospodina. No, već od onoga vremena, kad je počeo vojevati za Krista, u vezi s njim su zasjala različita otajstva križa. To postaje jasnije onome tko promatra tijek njegova života, kako se sedmokratnim ukazivanjem Gospodinova križa i mislima, i osjećajima, i činima po zanosnoj ljubavi sav preoblikovao u obličje Propetoga. Dobrota se

svevišnjega Kralja preko svakog ljudskog očekivanja snizuje do svojih ljubitelja; zastavu je svetoga križa utisnuo u njegovo tijelo da je nosi. Budući da je posjedovao izvanrednu ljubav prema križu, trebalo je da, čudesno urešen križem, zasja i po čudesima.

2. Nepobitnoj vjerodostojnosti ovoga čuda ne idu u prilog samo svjedočanstva posve pouzdanih svjedoka koji su vidjeli i doticali, nego i čudesna ukazivanja i čudesa koja su se dogodila nakon njegove smrti, da bi se uklonila svaka sumnja duše.

Blage uspomene gospodin papa Grgur IX, za koga je sveti čovjek prorekao da će biti uzdignut na apostolsko dostojanstvo, prije nego što je stjegonošu križa unio u imenik svetaca, u srcu je nosio neku neosnovanu sumnju s obzirom na ranu koju je Franjo imao na prsima. Sretni je biskup pripovijedao sa suzama, kako mu se blaženi Franjo ukazao jedne noći u snu sa strogim izrazom lica i prekorio ga zbog potajne sumnje srca. Podigao je desnu ruku, otkrio ranu i zatražio čašu da u nju uhvati krv koja je šikljala iz rane. U viđenju je Vrhovni Svećenik pružio zatraženu čašu i ona se do vrha napunila krvlju koja je tekla iz boka.

Od tada je prema tom svetom čudu gajio toliku pobožnost i počeo plamtjeti tolikim žarom te nikako nije mogao dopustiti da netko one blistave znakove preuzetnim napadanjem omalovaži, a da ga ne bi strogo ukorio.

3. Neki brat, pripadnik Reda male braće, po službi propovjednik, uživao je velik ugled zbog svojih kreposti i dobra glasa. Čvrsto je vjerovao u Svečeve rane, a kad je iz ljudske radoznalosti u sebi istraživao razlog ovoga čuda, obuzela ga je neka sumnja. Dok je kroz više dana, zahvaćen žestinom tih misli, trpio ovakvu muku, u noći mu se u snu ukazao sveti Franjo s blatnim nogama. Prema njemu se pokazao i ponizno strogim i strpljivo srditim. Upitao ga je: »Kakve su te to snašle dvojbe? *Pogledaj ruke moje* i noge moje!«[a]

Dok je gledao probijene ruke, na blatnim nogama nije vidio rana. Tada mu je sveti Franjo rekao: »Ukloni blato s mojih nogu i upoznaj mjesta čavala!« — Kad ih je ovaj pobožno prihvatio, opazio je da je blata nestalo te je rukama dotaknuo mjesta čavala. Kad se probudio, odmah se rasplakao, a prijašnje je misli, koje su na neki način bile blatne, oprao potokom suza i javnim priznanjem.

4. Neka je odlična Rimljanka, plemenita i životom i po slavnim pređima, izabrala svetoga Franju da joj bude zaštitnikom. U svojoj je sobici imala njegovu sliku pred kojom se *Ocu molila u tajnosti.*[a] Kad se jednog dana predala molitvi, promatrala je Svečevu sliku koja nije imala svetih rana. Silno se počela žalostiti i čuditi. No, kakvo čudo, ako na slici ne bijaše onoga što je slikar ispustio. I kad je više dana zabrinuta pomno razmišljala koji bi mogao biti razlog toga nedostatka, gle, najednom se jednoga dana na slici pokazaše oni čudesni znakovi kao što običaju biti naslikani na drugim slikama. Žena se preplašila i odmah pozvala svoju pobožnu kćerku te ju je upitala da li je slika do tada bila bez rana. Ona je potvrdila i zaklela se da je nekoć bila bez rana, a sada se vide rane. Kako, međutim, ljudska narav samu sebe često puta nagoni da padne i posumnja u istinu, u ženinu se dušu uvukla bezrazložna sumnja: nije li slika možda od početka bila tako izrađena? Da se ne bi prezrelo prvo čudo, Božja je sila nadodala i drugo. Onih je znakova odmah nestalo i slika je bila lišena one povlastice da bi novo čudo bilo potvrdom za ono prijašnje.

5. Dogodilo se kod Leride u Kataloniji. Neki je čovjek imenom Ivan, štovatelj svetoga Franje, jedne večeri išao nekim putom, gdje je u zasjedi čekala ubilačka družba. Dotični nije bio meta urotnika, jer ga nisu smatrali neprijateljem, nego neki drugi koji je ovome bio sličan i nalazio se u njegovoj pratnji. Jedan je od zasjedača bio uvjeren da mu je on neprijatelj pa je na nj nasrnuo i zadao mu mnogo

smrtonosnih rana, te uopće nije bilo nikakve nade da će ozdraviti. Zadobio je ponajprije ranu na plećima i ruka mu je bila malne sasvi odsječena. Drugi mu je ubod na prsima ostavio toliki otvor te je dah koji je odatle izlazio ugasio oko šest zajedno spojenih svijeća. Prema mišljenju liječnika nije bilo moguće liječenje, jer su se rane zagnojile, a iz njih se širio tako nepodnošljiv zadah da je i sama njegova žena od toga zazirala. Već mu nikakva ljudska sredstva nisu mogla pomoći.

S najvećom se pobožnošću utekao blaženom ocu Franji da zatraži njegovu pomoć. Dok je primao ubode, s najvećim je pouzdanjem zazivao njega i blaženu Djevicu. I gle, dok je bijednik osamljen ležao na svom ležaju i češće zavapio, zazivajući Franjino ime, uza nj se našao netko, obučen u odijelo maloga brata. Činilo se kao da je ušao kroz prozor. Taj ga je nazvao imenom i rekao: »Jer si se pouzdao u mene, Gospodin će te ozdraviti!« Ali kad ga je bolesnik upitao tko je on, rekao je da je Franjo. Približio mu se, odmah mu uklonio povoje i, kako se činilo, sve mu je rane namazao nekom pomašću. Čim je taj osjetio nježni dodir onih svetih ruku koje snagom Spasiteljevih rana mogu izliječiti, nestalo je gnoja, tijelo se oporavilo i rane zarasle. Potpuno mu je vraćeno prijašnje zdravlje.

Kad je blaženi otac to obavio, odmah se udaljio. A taj kad je osjetio da je ozdravio pozvao je svoju ženu, radosno je počeo slaviti Boga i svetoga Franju. Žena je brže-bolje dotrčala i vidjela kako već stoji onaj za koga je mislila da će sutradan biti pokopan. Kako je bila silno uzbuđena, cijelo je susjedstvo napunila vikom. Kad se sletješe njihovi ukućani i kad ga kao mahnita htjedoše staviti u krevet, on se tome opirao. Svi su bili toliko zapanjeni i kao ošamućeni da su prizor koji su gledali smatrali utvarom, jer su onoga, koga su čas prije gledali strahovito izranjena i sasvim iznemogla, sada pred sobom gledali kao posve zdrava. A njima će nato ovaj ozdravljeni: »Nemojte se bojati, ovo što vidite ne smatrajte tlapnjom, jer je

sveti Franjo čas prije otišao odavde. Doticajem onih svojih svetih ruku posve mi je iscijelio sve rane.«

Kad se ovo čudo razglasilo, onamo je pohrlio sav narod. Dok su ljudi u tako očitu čudu gledali snagu rana blaženoga Franje, istovremeno ih je obuzelo i divljenje i radost. Velikim su pohvalama veličali Kristova stjegonošu.

Blaženi se otac, tijelom već mrtav a s Kristom živ, čudesno pokazao nazočnim i nježnim je doticajem svojih svetih ruku na smrt izranjenu čovjeku povratio zdravlje, jer je na sebi nosio rane onoga koji je milosrdnom smrću i čudesnim uskrsnućem ljudski rod, koji bijaše izranjen i *polumrtav ostavljen*,[a] izliječio snagom svojih rana.

6. U Potenzi, u Apuliji, bijaše neki svećenik imenom Rogerije, čovjek ugledan i kanonik velike crkve. Kad je jednoga dana, mučen bolešću, ušao u crkvu da se pomoli, a u njoj bijaše slika blaženoga Franje koja je prikazivala slavne rane, počeo je sumnjati u to veliko čudo kao u nešto što je posve neobično i nemoguće. Dok se tako u sebi mučio i koješta razmišljao, najednom je osjetio da je teško udaren ispod rukavice po dlanu lijeve ruke. Čuo je zvuk udarca kao kad se iz luka izbaci strelica. Odmah je zatim, povrijeđen ranom i osupnut zvukom, s ruke svukao rukavicu da i vidi ono što je zamijetio opipom i sluhom. Kako prije toga nije na dlanu bilo nikakve povrede, sad je nasred dlana opazio ranu kao da mu je zadana strelicom. Iz rane je suukljala tolika snaga vatre da se činilo kao da će obnemoći.

I gle čuda! Na rukavici se nije opažao nikakav trag, da bi sakrivenoj rani srca, koja je zadana skrovito, odgovarala kazna nanesena ranom. Dva dana je vikao i zapomagao od strahovite boli i svima je priznavao tajnu svoga nevjernog srca. Izjavio je i potvrdio zakletvom da vjeruje da je sveti Franjo imao svete rane. Tvrdio je da ga je ostavila utvara i svaka sumnja.

Skrušeno je molio Božjega Sveca da mu pomogne po svojim svetim ranama. Mnogo je molio i prolijevao potoke suza. I gle čuda! Kad je odbacio nevjeru, ozdravila mu je najprije duša, a zatim je uslijedilo i ozdravljenje tijela. Stišala se svaka bol, vatruštine je nestalo, a udarac nije ostavio nikakva traga. I tako se dogodilo da je po providnosti Božjeg milosrđa izliječena potajna bolest duše po vidljivu kroćenju tijela. Čim je ozdravljena duša, odmah je ozdravljeno i tijelo. Taj čovjek postade ponizan, Bogu odan, a svetom je Franji i braći njegova Reda bio privržen trajnom naklonošću. To je čudo potvrđeno svečanom prisegom, a do nas je o njemu prispjela obavijest po pismu koje je providěno biskupovim pečatom.

Kad se radi o svetim ranama, nema mjesta nikakvoj sumnji. Budući da je *Bog dobar*, neka u ovoj stvari ničije *oko ne bude zlo* ni zavidno,[a] kao da podjeljivanje ovakva dara nije u skladu s vječnom dobrotom. Ako su, naime, mnogi udovi ovom serafskom ljubavlju povezani s Kristom Glavom, onda u boju smiju svi nositi jednako oružje i u njegovu kraljevstvu doživljavaju istu slavu. Nitko zdrave pameti ne može toga zanijekati.

II. Uskrišeni mrtvi

1. Umrla je neka žena iz sela Monte Marano, nedaleko od Beneventa, koja posebnom pobožnošću bijaše privržena svetom Franji. Kad su se svećenici sastali da noću obave podušje i bdjenje s pjevanjem psalama, najednom se žena naočigled svima na odru uspravila i pozvala jednog od nazočnih svećenika, svoga kuma, rekavši: »Oče, želim se ispovjediti. Saslušaj moj grijeh. Nakon svoje smrti sam trebala biti bačena u strogi zatvor, jer grijeh, koji ću otkriti, još nisam ispovjedila. No, jer se za mene pomolio sveti Franjo, koga sam za života pobožno štovala, dopušteno mi je da se sada vratim u tijelo da bih stekla vječni život, kad priznam onaj grijeh. Evo, kad ga prema vama otkrijem otići ću u obećani pokoj.«

Tako se dršćući ispovjedila svećeniku koji je isto tako drhtao. Kad je primila odrješenje, spokojno je legla na odar i sretno usnula u Gospodinu.

2. U mjestu Pomario koje se nalazi u apulijskim brdima otac i majka imađahu kćerku nježne dobi koja im bijaše neobično draga. Teško je oboljela i bila na samrti. Njezini su roditelji, jer se više nisu nadali drugom potomstvu, smatrali da s njom na neki način i oni umiru.

Kad su se na taj tužni sprovod sakupili rođaci i prijatelji, nesretna majka, obuzeta neizrecivom boli i srvana prevelikom žalošću, skoro da nije ništa opažala od onoga što se oko nje zbivalo. Međutim joj se ukazao sveti Franjo s jednim subratom i udostojao se posjetiti ženu za koju je znao da mu je odana te joj je upravio ove nježne riječi: »Nemoj plakati! Svjetlo će ti se tvoje svjetiljke koje oplakuješ kao već ugašeno povratiti mojim posredovanjem.«

Žena je odmah ustala i svima priopćila što joj je rekao Svetac. Nije dopustila da se mrtvo tijelo iznese, nego je s velikom vjerom zazvala ime svetoga Franje i, prihvativši mrtvu kćer, naočigled i na divljenje nazočnih, podigla ju je živu i zdravu.

3. Kad su braća od nekoga čovjeka u Noceri, koji se zvao Ivan, zatražila kola koja su im malo bila potrebna, taj im je umjesto tražene usluge budalasto dobacio neku pogrdu, a umjesto zamoljene milostinje na čast svetome Franji, opsovao mu je ime.

Čovjek se za svoju ludost pokajao. Obuzeo ga je spasonosan strah da će ga možda zadesiti kazna Božja, kao što ga je zaista malo kasnije i snašla. Odmah mu je, naime, obolio sin prvorođenac i nakon malo vremena izdahnuo. Nesretni se otac valjao po zemlji i nije prestajao zazivati Božjega Sveca. Plačući je uzviknuo: »Ja sam onaj koji je sagriješao, ja sam opako govorio; mene si trebao kazniti. Povrati mi, Sveče, raskajanom ono što si mi oduzeo kao opaku psovaču.

Predajem ti se, zauvijek se stavljam u tvoju službu. Pobožnu ću žrtvu zahvalnicu uvijek prikazivati Kristu na čast tvoga imena.«

Čudesne li stvari! Na ove je riječi dječak ustao i prekinuto je naricanje. Izjavio je da ga je, kad je umro, blaženi Franjo oživio i povratio.

4. Sinčić jednog bilježnika grada Rima, jedva star osam godina, po dječjem je običaju zaželio ići s majkom u crkvu svetoga Marka. Kad ga je majka prinudila da ostane kod kuće, dječak se kroz prozor palače bacio dolje i od strahovita je pada odmah izdahnuo.

A majka, koja još ne bijaše daleko, čuvši udarac od pada, posumnjala je da joj se sin sunovratio. Odmah se vratila i našla sina koji joj je tako nesretnim slučajem oduzet. Odmah se htjela osvetiti samoj sebi i bolnim je zapomaganjem pobudila svekolike susjede na suosjećanje.

Neki je mali brat imenom Raho išao propovijedati i prolazio je upravo onuda. Približio se dječaku i pun vjere rekao njegovu ocu: »Vjeruješ li da sveti Franjo može uskrsiti tvoga sina od mrtvih zbog ljubavi koju je uvijek gajio prema Kristu propetome radi vraćanja milosrdnog života ljudima?« Kad je taj odgovorio da čvrsto vjeruje i kad je izjavio da će uvijek vjerno služiti Svecu, samo ako po njegovim zaslugama zavrijedi od Boga primiti toliki dar, taj se brat sa subratom pratiocem bacio na zemlju ničice da se pomoli, a i sve nazočne je potaknuo na molitvu.

Kad je to učinjeno dječak je počeo pomalo zijevati te se otvorenih očiju i uzdignutih ruku sam uspravio i odmah pred svima prohodao živ i zdrav. Po čudesnoj su mu Svečevoj moći zajedno povraćeni i život i zdravlje.

5. Kad se na obali rijeke Volturno u gradu Capui neki dječak igrao sa svojim vršnjacima, s neopreza je pao u rijeku. Riječna ga je struja brzo progutala i za-

sula šljunkom. Kad su dječaci, koji su se s njim pokraj rijeke igrali digli viku, sakupilo se ondje mnogo svijeta. Sav je taj narod usrdno i s pouzdanjem zazvao svetoga Franju da bi pogledao na vjeru roditelja koji su ga štovali i da bi se udostojao izbaviti im dijete iz smrtne opasnosti.

Nedaleko se našao i neki plivač. Taj je, čuvši zapomaganje, odmah pobrzao onamo. Nakon duga traganja, kad je napokon i sam zazvao pomoć blaženoga Franje, pronašao je mjesto, gdje je vir zatrpao dječaka kao u neki grob. Zaronio je, iskopao ga izvukao napolje te ga žalosno pogledao. Premda je narod, koji je stajao naokolo, vidio da je dječak mrtav, ipak je plačući i zapomažući zaviknuo: »Sveti Franjo, vrati dječaka njegovu ocu!« I Židovi su, ganuti naravnom ljubavlju, molili: »Sveti Franjo, vrati dječaka njegovu ocu!«

Na radost i divljenje sviju, dječak je odmah ustao neozlijeđen i usrdno zamolio da ga odvedu u crkvu svetoga Franje da mu pobožno zahvali, jer je bio uvjeren da je uskrišen njegovom snagom.

6. U gradu Sessi, u ulici Alle Collone, najednom se srušila nečija kuća i ruševine zatrpale jednoga mladića koji je odmah preminuo. Na glas o nesreći uzbudiše se muškarci i žene te se odasvud strčaše onamo. Raskrčiše drvlje i kamenje i bijednoj majci predadoše mrtva sina.

Majka, obuzeta bolnim jecanjem, koliko je mogla, zavapila je žalosnim glasom: »Sveti Franjo, sveti Franjo, povrati mi sina!« No, nije samo ona, nego su i svi nazočni žarko molili pomoć blaženog oca.

No, kad dječak nije davao ni glasa ni znaka, tijelo mu položiše na odar i čekali su sutrašnji dan da ga pokopaju. Majka se, međutim, pouzdala u Gospodina poradi zasluga njegova Sveca i zavjetovala se da će oltar svetoga Franje obdariti novim oltarnikom, ako joj oživi sina.

I gle, bilo je nekako o ponoći, kad je mladić počeo zijevati i kad mu se udovi ugrijaše; ustao je živ

i zdrav te je počeo zahvaljivati Bogu. Poticao je sakupljeni kler i sav narod da radosno pjeva hvale i da zahvaljuje Bogu i blaženome Franji.

7. Neki je mladić imenom Geraldin rodom iz Raguse na Siciliji u vrijeme berbe otišao u vinograd. Kad se nagnuo pod tijesak da uzme vinski badanj i da napuni mješine, najednom mu je, kad je pokrenut drveni uređaj, vrlo veliko kamenje smrtonosnim udarcem pogodilo glavu.

Otac je odmah priskočio k sinu, ali mu zdvojan nije mogao pomoći, nego ga je onako kako je pao ostavio pod teretom. Kad su vinogradari čuli tužni glas velikog zapomaganja, brzo se sa svih strana sletješe. Zajedno su jadikovali s nesretnim ocem i mladića su već mrtva izvukli ispod ruševine.

Njegov se otac bacio Isusu pred noge i ponizno ga molio da se po zaslugama svetoga Franje, čija se bližila svetkovina, udostoji povratiti mu sina jedinca. Podvostručio je molitve i zavjetovao se da će sa sinom pohoditi Svečev grob, ako mu ga uskrisi od mrtvih. I gle čuda! Mladić, komu je bilo prignječeno cijelo tijelo, oživio je i bio posve zdrav. Pred svima je radosno ustao. Prekorio je one koji su naricali i tvrdio da je vraćen u život po zagovoru svetoga Franje.

8. Uskrisio je i nekoga drugog mladića negdje u Njemačkoj. O njemu je gospodin papa Grgur prigodom prijenosa svetoga Franje apostolskim pismom obavijestio sve koji se radosno sabraše na taj prijenos i na Generalni kapitul. Budući da mi nije poznato kako se dogodilo to čudo, nisam ga opisao, jer sam uvjeren da papino svjedočanstvo svojom vjerodostojnošću nadmašuje svako drugo svjedočanstvo.

III. Izbavljeni iz smrtne pogibli

1. U okolici Rima je neki plemeniti čovjek imenom Rudolf zajedno sa svojom bogoljubnom ženom

primio na konak malu braću. Učinio je to i poradi obične gostoljubivosti, ali i iz poštovanja i ljubavi prema svetome Franji. Te je noći navrh kule zaspao tvrđavski stražar. Dok je ležao na svežnju drva, koji se nalazio na samom rubu zida, svežanj se razvezao i pao na krov palače, a odande na zemlju. Od glomotanja toga pada probudila se cijela obitelj. Kad su ustanovili da je stražar pao, gospodar i gospodarica te tvrđe odmah dotrčaše zajedno s braćom.

Taj koji je pao s visine bijaše obuzet tako dubokim snom da se nije razbudio ni od uzastopna pada niti od štropota i vike obitelji koja se strčala. Potezali su ga i drmali rukama te se napokon probudio, a on se počeo tužiti da je lišen ugodna počinka. Tvrdio je da je slatko spavao u naručju blaženoga Franje. Kad su mu drugi pripovijedali o njegovu padu i kad je vidio da se nalazi na zemlji, a ležao je gore visoko na kuli, zapanjio se. Pred svima je obećao da će iz ljubavi prema Bogu i svetom Franji činiti pokoru.

2. U mjestu Pofi u Campagni neki se svećenik Toma dao na popravljanje crkvenoga mlina. Idući neoprezno rubom kanala kojim je protjecala obilna, duboka voda, najednom je, spotaknuvši se na zatvarač, pao u vodenu struju koja pokreće mlin. Budući da mu nije, bilo moguće jezikom, zato je samo srcem usrdno zazivao svetoga Franju.

Dosta je dugo tako ležao pa su njegovi pomagači već skoro izgubili svaku nadu. Vodeničim su točak s velikim naporom pokrenuli u protivnom smjeru, i svećenik se, tako izbačen, pipajući valjao u vodenoj struji. I gle, neki ga je mali brat, obučen u bijelu haljinu i opasan pojasom, uhvativši ga za ruku, s velikom pažnjom izvukao iz vode rekavši: »Ja sam Franjo koga si zazivao.« A on se, tako čudesno spašen, silno presenetio. I kad je htio poljubiti trag njegovih nogu, tamo-amo je zabrinuto potrčao, ogledao se i zapitao pomagače: »Gdje je on? Kamo je otišao Svetac? Kojim je krenuo putem?« Svi se nazočni prestrašeni bacište

na zemlju te su veličali slavna djela velikog Boga i silne zasluge njegova poniznog sluge.

3. Neki su dječaci iz mjesta Celano otišli u polje da naberu zelenila. Bio je tu neki stari zdenac koji povrh otvora bijaše sav obrastao zelenim lozjem, a imao je oko osam metara dubine. Dječaci su se svaki za sebe razišli po polju, a jedan je iznenada upao u zdenac. Dok mu se tijelo nalazilo u dubokom zdencu, duhom se utjecao blaženome Franji za pomoć. Pri samom je padu s vjerom i pouzdanjem zavapio: »Sveti Franjo, pomozi mi!«

Ostali su se dječaci posvuda razišli. Kad su opazili da ovoga nema, sa suzama su ga dozivali i naokolo tražili. Kad napokon ustanovište da je upao u zdenac, brzo se jadikujući vratiše u mjesto. Razglasili su što se dogodilo i tražili pomoć. Kad se povratiše s velikim brojem ljudi, jedan je pomoću užeta spušten u zdenac. Taj je na površini vode ugledao dječaka kako sjedi i nije bio ništa povrijeđen. Kad je izvučen iz zdenca, rekao je nazočnima: »Kad sam iznenada pao, zazvao sam u pomoć blaženoga Franju koji se, odmah, dok sam još padao, našao uza me. Pružio mi je ruku, nježno me prihvatio i više me nije puštao, dok me nije zajedno s vama izvukao iz zdenca.

4. Dok je jednom zgodom u crkvi blaženoga Franje u Asizu propovijedao gospodin biskup ostijski koji poslije postade vrhovnim svećenikom kao Aleksandar IV, neki je teški, veliki kamen neoprezno ostavljen na visokoj, kamenoj istaci. Zbog vrlo velike težine se prevagnuo i nekoj ženi pao na glavu. Budući da su svi nazočni mislili da je već posve mrtva i da joj je glava smrskana, pokriše je ogrtačem kojim bijaše zaogrnuta da bi je, kad svrši propovijed, u žalobnoj povorci iznijeli iz crkve.

Ona se, međutim, s pouzdanjem preporučila blaženom Franji pred čijim je ležala oltarom. I gle čuda! Kad je propovijed dovršena, žena je pred svima ustala

tako neozlijeđena da se na njoj nije mogao opaziti nikakav trag povrede. No, što je još čudnije, dok je do onoga časa dugo vremena imala skoro neprestanu glavobolju, tog je časa bila oslobođena od svake boli, kako je nakon toga i sama posvjedočila.

5. Kad su se u mjestu Corneto u nastambi male braće sakupili neki dobri ljudi radi lijevanja zvona, jedan je osmogodišnji dječak imenom Bartol za radnike donio neku milošću. Najednom nasta strahovita oluja koja je srušila kuću, a teška, velika vrata je tako silovito bacila na dječaka te se mislilo da ga je veliki teret smrtonosno prignječio. Pod tim je teretom ležao pokriven da ga se nije nimalo vidjelo.

Strčaše se svi koji su se ondje našli u blizini te su počeli zazivati moćni zagovor blaženoga Franje. No, i njegov je otac koji se od bolna uzbuđenja nije mogao ni maknuti, jer mu se ukočiše udovi, zavjetima i molitvama preporučivao sina svetome Franji. Napokon je s dječaka uklonjen smrtonosni teret. Kad gle, onaj koga su smatrali mrtvim pokazao se radosnim kao da je bio probuđen oda sna, a na sebi nije uopće imao nikakve povrede. Kad je navršio četrnaest godina, postao je malim bratom, a poslije postade u Redu učen i glasovit propovjednik.

6. Ljudi su iz Lentinija u planini odlomili vrlo velik kamen da bi bio postavljen na oltar neke crkve blaženoga Franje koja je uskoro imala biti posvećena. Dok je skoro četrdeset ljudi nastojalo taj kamen natovariti na kola, nakon ponovljenih čestih napora, kamen je pao na jednoga čovjeka i prekrio ga kao grob. No, kako zbog smetenosti nisu znali što da učine, većina ih je izgubila nadu i otišla.

Napokon njih desetorica, koji ostadoše, bolnim glasom zazvaše svetoga Franju neka ne dopusti da čovjek u njegovoj službi umre tako strašnom smrću. Pošto se napokon ohrabriše, ukloniše kamen s toli-

kom lakoćom da nijedan nije posumjao da je tada s njima bila nazočna i čudesna moć svetoga Franje.

Čovjek je ustao a da mu nijedno udo nije bilo ozlijeđeno. Osim toga je zadobio i bistar vid, koji mu je prije bio mutan, da bi tako svi shvatili kako su u beznadnim slučajevima moćne zasluge blaženoga Franje.

7. Nešto se slično desilo u mjestu San Severino u Ankonskoj Markiji. Dok su mnogi s velikim naporima vukli vrlo velik kamen koji je dopremljen iz Carigrada za baziliku blaženoga Franje, kamen se nenadanim padom svalio na jednoga od onih koji su ga vukli. Dok su ga smatrali ne samo preminulim, nego i posve razmrksanim, pomogao mu je blaženi Franjo koji je podržavao kamen. Kad je teški kamen uklonjen, taj je skočio bez ikakve ozljede, zdrav i čitav.

8. Dok se neki Bartol, građanin grada Gaete, mnogo zalagao pri izgradnji crkve svetoga Franje, na vrat mu je pala jedna slabo učvršćena greda i nemilo ga pritisnula. Osjećao je da mu prijeti smrt. A kako bijaše čovjek Bogu odan i pobožan, od nekog je malog brata zatražio da mu podijeli popudbinu. Kad bratu nije bilo moguće tako brzo je donijeti, jer je bio uvjeren da će taj doskora izdahnuti, rekao mu je riječi blaženog Augustina: »Vjeruj i blagovao si!«

Naredne mu se noći ukazao blaženi Franjo s jedanaestoricom druge braće, a u naručju je nosio janješce. Pristupio je k njegovu ležaju i pozvao ga imenom rekavši »Bartole, nemoj se bojati, jer te neprijatelj neće nadvladati. Htio te je spriječiti da mi služiš. Ovdje je Janje za koje si molio da ti se donese. Primio si ga po pobožnoj želji i njegovom ćeš snagom zadobiti zdravlje i duše i tijela.«

Zatim mu je rukom prešao preko rana i naredio da se vrati na započeti posao. Vrlo je rano ustao i pojavio se pred onima koji su ga ostavili napola mrtva. Oni su se začudili i zaprepastili. No, on je i njihova

srca potaknuo na štovanje i ljubav prema blaženom Franji kako svojim primjerom tako i Svečevim čudom.

9. Neki je Nikola iz Ceprana jednoga dana upao u ruke okrutnih neprijatelja. Zvjerskom su mu okrutnošću zadali mnogo rana. Bijednika su zlostavljali tako dugo dok ga nisu smatrali mrtvim ili da je posve blizu smrti.

Kad je spomenuti Nikola primio prve udarce, snažnim je glasom zaviknuo: »Sveti Franjo, priteci mi u pomoć! Sveti Franjo, pomozi mi!« Vrlo su mnogi taj glas čuli iz daljine, ali mu nisu mogli pružiti pomoć. Kad je napokon donesen kući, valjao se u vlastitoj krvi. S pouzdanjem je tvrdio da ga zbog tih rana neće snaći smrt i da tada nije osjećao bol svojih rana, jer mu je sveti Franjo pritekao u pomoć i od Gospodina mu izmolio da može činiti pokoru. To je potvrdio i slijedeći događaj. Kad je, naime, bio opran od krvi, protiv svake ljudske nade je odmah ozdravio.

10. Sin je nekog plemića u Caltel San Gimignano, srvan žestokom bolešću, izgubio svaku nadu u ozdravljenje. Već je bio na samrti. Iz očiju su mu tekli potočići krvi, kao što krv običaje šiktati iz presječene žile na ruci. Jer su se i na ostalim dijelovima tijela pokazali znakovi skore smrti, smatran je mrtvim. Da, činilo se da je već preminuo, jer mu oslabiše i disanje i osjetila i jer već bijaše posve nepokretan.

Kad su se rođaci i prijatelji po običaju sastali da ga oplaču i kad su se dogovarali o svemu što treba za sprovod, njegov je otac, pouzdavajući se u Gospodina, brzim korakom pohitao u crkvu blaženoga Franje koja se nalazila u tome mjestu. Objesivši sebi konopac oko vrata, s najvećom se poniznošću bacio na zemlju. Zavjetovao se i skrušeno molio, ne bi li uzdasima i vapajima zavrijedio da mu sveti Franjo bude zaštitnikom kod Krista. Kad se otac odmah nakon toga vratio k sinu i našao ga zdrava, prestalo je naricanje i počelo radovanje.

11. Nešto je slično Gospodin po Svečevim zaslugama učinio s obzirom na neku djevojku u jednom selu Catanije koje se zove Thamarite i na nekoj drugoj iz Ancone. Premda su obadvije zbog vrlo teške bolesti već bile na izdisaju, blaženi Franjo ih je odmah ozdravio, pošto su ga roditelji tih djevojaka zazvali s pouzdanjem.

12. Neki je svećenik iz Vicalvija imenom Matej, pošto je ispio smrtonosan otrov, tako teško obolio da više nije mogao ni govoriti, nego je samo iščekivao smrt. Neki mu se svećenik ponudio da bi ga ispovjedio, ali iz njega nije mogao izvući nijedne riječi. Zato je srcem ponizno molio Krista da bi se po zaslugama blaženoga Franje udostojao istrgnuti ga iz ralja smrti. I Gospodin mu je doskora vratio snagu te je pred nazočnim svjedocima s pobožnim pouzdanjem zazvao ime blaženoga Franje, izbacio otrov i zahvalio svom osloboditelju.

IV. Spašeni brodolomci

1. Jednom su se neki mornari nalazili u velikoj opasnosti. Kad su bili deset milja daleko od luke Barletta, a oluja silno bješnjela, strahujući za živote, spustiše sidra. Kako je more zbog oluje još većma bješnjelo, potrgaše se konopci i odvojiše od sidara. Nesigurnim su i nepouzdanim smjerom lutali po moru. Kad se more konačno po Božjoj odredbi smirilo, mornari su svim snagama pokušavali doći do sidara čiji su konopci plivali na morskoj površini. A kada to nisu vlastitom snagom mogli postići, zazvaše u pomoć imena mnogih svetaca i kad su već prolili mnogo znoja, ipak cijeli dan nisu mogli pronaći nijednoga sidra.

Među njima se nalazio i neki mornar imenom Perfekto koji baš nije bio savršena života. Taj je podrugljivo rekao sudrugovima: »Eto, zazvali ste pomoć svih svetaca i, kako vidite, nema nijednoga koji bi nam

pomogao. Zazovimo Franju, toga novog sveca, ne bi li on zaronio u more i donio nam izgubljena sidra!« I svi ostali pristadoše na to, ali ne samo kao za šalu, nego na Perfektov nagovor. Prekorivši ga zbog podrugivanja, dragovoljno se zavjetovaše Svecu. I odmah u tili čas, bez ikakva pomagala, sidra izroniše na površini mora, kao da se narav teška željeza preobrazila u lakoću drveta.

2. Neki je hodočasnik, koji još bijaše slab zbog prije preboljene žestoke groznice, vraćajući se iz prekomorskih krajeva, putovao lađom. Prema blaženom Franji je gajio naročitu pobožnost i odabrao ga da mu bude zaštitnikom kod nebeskoga Kralja. Budući da se još nije bio oslobodio od svoje bolesti, upravo je izgarao od silne žeđi.

Kako je već ponestalo vode, na sav je glas počeo vikati: »Pođite s pouzdanjem i natočite mi čašu vode, jer je blaženi Franjo moju čašu napunio vodom.« I gle čuda! Posudu koja prije bijaše prazna sada nađoše punu vode.

A nekoga drugog dana, kad je nastalo nevrijeme, lađu su zapljuskivali valovi, a strahovit vjetar ju je nemilo pobacivao tamo-amo da su se pribojavali i brodoloma, taj je bolesnik odmah po lađi počeo vikati: »Svi ustanite — rekao je — i iziđite u susret blaženome Franji koji dolazi! Evo ga, tu je da nas spasi!« Tako je viknuo jakim glasom i sa suzama se bacio ničice te se poklonio. Čim je bolesnik u viđenju vidio Sveca, odmah je posve ozdravio, a more se smirilo.

3. Kad se brat Jakob Rietinac s drugom braćom malim čamcem prevozio preko neke rijeke i kad su se na obali najprije iskrcala braća, napokon se spremao da i sam iziđe. No, ta se malena barka nesretnim slučajem prevrnula. Dok je veslač plivao, brat je potonuo u dubinu.

Braća koja su se sretno iskrcala, usrdno su molila blaženoga Franju i suznim jecajima vapila da bi

svom sinu priskočio u pomoć. I potopljeni je brat iz velike dubine, jer mu je bilo nemoguće ustima, koliko je mogao, vapio srcem, moleći ljubljenoga oca za pomoć.

I gle čuda! Utopljenik je, jer ga je štitila nazočnost blaženog oca, po dnu rijeke hodio kao po suhom; uhvatio se za potopljeni čamac i njime je prispio na obalu. No, gle! Odjeća mu nije bila mokra, ni kap mu vode nije prionula uz tuniku.

4. Dok je brat imenom Bonaventura plovio s dvojicom ljudi nekim jezerom, lađica je zbog navale vode bila djelomično oštećena te je zajedno s njom i suputnicima potonuo u dubinu. Kad su s velikim pouzdanjem *iz jame propasti* zazvali milosrdnog oca Franju, utopljenik je odmah izronio zajedno s čamcem punim vode i pod Svečevim vodstvom sretno prispio u luku.

Tako je i neki brat iz Ascolija, koji se utopio u rijeci, spasen po zaslugama svetoga Franje.

Jednako su se tako i neki muškarci sa ženama našli u sličnoj opasnosti na Rietinskom jezeru. Pošto zbog navale vode zazvaše ime svetoga Franje, sretno se spasiše iz opasna brodoloma.

5. Neki ankonski mornari, pobacivani pogibeljnim vjetrom, već su se nalazili pred potapljanjem. Kad su već izgubili svaku nadu da će preživjeti, ponizno zazvaše svetoga Franju. Na lađi se odmah pojavilo veliko svjetlo i to je svjetlo na čudesan način umirilo more, kao da je blaženi čovjek svojom čudesnom snagom mogao zapovijedati vjetrovima i moru.

Mislim da je nemoguće ispripovijedati u pojedinosti kolikim se ovaj blaženi otac proslavio čudesima i neprestano proslavljuje, koliko je puta očajnicima pružio pomoć. Zato, kakvo čudo, ako mu je kao proslavljenom nebesniku dana vlast nad vodama, kad su mu već za ovoga smrtničkog života svi stvorovi na

čudesan način služili, kao da su vraćeni u svoje prvotno, rajsko stanje.

V. Oslobođeni iz okova i tamnice

1. Dogodilo se da je sluga nekoga gospodara u grčkoj Romandioli lažno optužen zbog krađe. Zemaljski je upravitelj naredio da se ima baciti u samicu i da se teško okuje. Sluga se smilio gospodarici, jer ga je smatrala nekrivim za ono zbog čega je otpužen. Kod muža se zauzimala ustrajnim prošnjama za njegovo oslobođenje. Kad okorjela tvrdoća njezina muža na to nije pristala, gospođa se usrdno utekla svetome Franji i nedužnoga preporučila njegovoj dobroti.

Tu se odmah našao pomoćnik nevoljnika i u tamnici je samilosno pohodio zatvorenika. Raskinuo mu je okove, provalio tamnicu, nedužna čovjeka uhvatio za ruku, izveo napolje i rekao mu: »Ja sam onaj komu te je pobožno preporučila tvoja gospodarica.« Kad je dotičnoga obuzeo silan strah, dok je tražio kako da se spusti niz vrlo visoku stijenu, najednom se čudesnom snagom svog osloboditelja našao na ravnom. Vratio se svojoj gospodarici i kad joj je redom ispripovijedao kako se čudo odigralo, u pobožnoj je gospođi još više raspalio ljubav prema Kristu i štovanje prema njegovu sluzi Franji.

2. U mjestu Massa San Pietro je neki siromah dugovao izvjesnu svotu novaca nekom vitezu. Kad mu zbog neimaštine nije bilo moguće podmiriti dug, na vitezov je zahtjev uhićen. Usrdno je molio viteza da mu se smiluje i da mu iz ljubavi prema blaženome Franji odgodi podmirenje duga. Oholi je vitez prezreo upravljenu mu molbu i omalovažio ljubav prema svetom Franji kao nešto bezvrijedno. Naduto mu je odgovorio rekavši: »Bacit ću te u takvo mjesto i zatvoriti u takav zatvor da ti neće moći pružiti pomoć ni Franjo ni bilo tko drugi.« Što je rekao, to je i pokušao. Pronašao je tamnicu u koju je bacio okovana čovjeka.

Malo kasnije se tu našao blaženi Franjo. Razvalio je tamnicu, raskinuo okove i čovjeka neozlijeđena odveo k njegovima. Tako je Franjina moć bila na korist oholom vitezu, oslobodila je uznika koji mu se preporučio, a vitezovu je okrutnost neobičnim čudom preokrenula u blagost.

3. Kad se Albert iz Arezza zbog dugovanja, koje se od njega nepravedno zahtijevalo, nalazio u teškim okovima, ponizno je svoju nedužnost preporučio svetome Franji. On je, naime, bio vrlo privržen Redu male braće, a među ostalim je svecima posebnom pobožnošću štovao svetoga Franju. Njegov je vjerovnik bogohulno izjavio da ga ni Franjo, ni Bog neće moći izbaviti iz njegovih šaka.

I evo, što se dogodilo u noći uoči blagdana svetoga Franje. Taj uznik nije ništa jeo, nego je iz ljubavi prema Svecu postio a svoju hranu dao nekom drugom bijedniku. Dok je noću bdio, ukazao mu se sveti Franjo. Kad je ušao u tamnicu, s uznikovih su nogu i *ruku pali lanci*, sama se od sebe otvoriše vrata, spustio se mostić pred izlazom i taj je čovjek otišao slobodan, povratio se kući svojima. Od tada je ispunjavao svoj zavjet: dan prije blagdana blaženoga Franje je postio, a svijeći koju mu je svake godine običavao prikazati u znak svoje povećane pobožnosti je svake godine dodavao unciju više.

4. Kad je na apostolskoj stolici blaženoga Petra sjedio gospodin Grgur IX, neki je Petar iz Alifea u Grčkoj bio optužen da je krivovjerac. Po nalogu je istoga pape uhićen i na čuvanje predan tiburtinskom biskupu. Tom ga je biskupu predao uz prijetnju da će biti lišen biskupske službe, ne bude li ga brižno čuvao. Biskup ga je dao okovati i baciti u tamnicu da ne mogne pobjeći. *Dao mu je i kruha i vode na mjeru.*

Taj je mnogim prošnjama i vapajima počeo zazivati blaženoga Franju da bi mu se smilovao, jer se

već bližilo predvečerje njegova blagdana. Budući da se čistom vjerom odrekao svake krivovjerne zablude i svom je pobožnošću srca prionuo uz nadasve vjernoga Kristova slugu Franju, zavrijedio je da ga Gospodin usliši po njegovu zagovoru. Kad je nastupila noć Franjina blagdana, blaženi je Franjo nekako u sumrak samilosno došao u zatvor, pozvao ga njegovim imenom i naredio mu da odmah ustane. Taj se užasno preplašio. A kad ga je upitao tko je on, saznao je da je nazočan blaženi Franjo. Kad je opazio da su mu po nazočnosti svetoga čovjeka na nogama okovi raskinuti i pali, da su se zatvorska vrata sama od sebe otvorila ključem i da mu je omogućeno da iziđe, iako bijaše oslobođen okova, od velike zapanjenosti nije umio pobjeći, nego je na vratima vikao i prestrašio sve stražare. Kad obavijestiše biskupa i kad je on shvatio da je uznik lišen okova, pobožni je biskup odmah pošao u zatvor. Spoznao je da je tu posrijedi očito bila Božja snaga, te se ondje odmah poklonio Gospodinu. Pred gospodina su papu i kardinale doneseni okovi, a oni su, videći što se dogodilo, zadivljeni uvelike blagoslivljali Gospodina.

5. Gvidolotto iz San Gimignano bijaše lažno optužen da je otrovao nekog čovjeka i da jednakom smrću namjerava smaknuti sina toga čovjeka i cijelu mu obitelj. Zato ga je svjetovna vlast uhitila, stavila u teške okove i zatvorila u neku kulu. On se, međutim, svjestan svoje nedužnosti, pouzdao u Gospodina i stvar povjerio zaštiti blaženoga Franje da bi ga obranio. Dok je vlast smišljala kako bi pomoću mučila od njega iznudila priznanje, da je, naime, učinio zločin koji mu se pripisuje, i kakvim bi ga mučenjem prisilila na priznanje krivnje da bi ga mogla smaknuti, prethodne noći, onoga jutra kad je imao biti odveden na mučenje, sveti ga je Franjo posjetio svojom nazočnošću i sve do jutra je bio okružen neizrecivo blistavim svjetlom. Bio je pun radosti i velika pouzdanja. Osim toga je bio siguran da će biti izbavljen.

Ujutro dođoše mučitelji, izvedoše ga iz zatvora i staviše na mučilo, a na nj metnuše teške željezne utege. Više je puta s mučila skinut i nanovo na nj stavljen da bi ga tako, nakon ponovljenih muka, brže prisilili na priznanje zločina. No, nedužnost mu je odsijevala na licu, a dok su ga mučili, nije očitovao nikakve žalosti. Nakon toga je ispod njega naložena velika vatra, ali mu ni tada nije izgorjela ni jedna vlas, dok mu je glava visjela do zemlje. Konačno je poliven vrelim uljem. Snagom je svoga zaštitnika, komu se predao da ga štiti, sve to izdržao i bio pušten na slobodu. I napokon je otišao zdrav.

VI. Žene oslobođene od opasna porođaja

1. Kao što se neka velikašica iz Sklavonije odlikkovala plemenitošću roda, upravo je tako ta ljubiteljica čestitosti plamtjela pobožnošću prema svetom Franji, a prema maloj braći je gajila nježnu ljubav. Za vrijeme porođaja je snađoše nemile boli. Upala je u toliku tjeskobu te se činilo da će taj porođaj djeteta biti majčina smrt. Izgledalo je da neće moći donijeti na svijet živo dijete, a da i sama ne izgubi život, niti će uz takve boli moći roditi, nego će morati podleći.

Tada se sjetila velike svetosti svetoga Franje, njegove moći i slave. U njoj se razbuktala vjera i rasplamtjela pobožnost. Utekla se pouzdanom pomoćniku, vjernom prijatelju, utjesi pobožnika, utočištu potištenih. Rekla mu je: »Sveti Franjo, tvojoj se dobroti utječu sve moje kosti i srcem ti zavjetujem ono što ne mogu reći.« — O kako je neobično brzo djelovala pobožnost! Svršetak njezine molitve bijaše: svršetak njezinih boli, svršetak muka i početak porođaja. Odmah su, naime, prestale boli i rodila je zdravo dijete. Nije zaboravila svoga zavjeta, ustrajala je u svojoj odluci. Na čast Svecu dala je sagraditi lijepu crkvu i predala je maloj braći.

2. U okolici se Rima neka žena imenom Beatrica nalazila pred porodom. Kako je četiri dana u utrobi nosila mrtvo dijete, nesretnicu su mučile silne boli i već joj je prijetila smrt. Mrtvi je plod majci prijetio smrću; nedonošće još nije ugledalo svijeta, a već je majci spremalo pogibao. Liječnici su joj pokušavali pružiti pomoć, ali je svako ljudsko sredstvo bilo uzaludno. Tako se od onoga prvog prokletstva na bijednicu dosta toga survalo da se nalazila pred neizbježnim grobom, postavši grobom začetoga ploda.

Napokon se po posrednicima svom svojom pobožnošću povjerila maloj braći. Puna vjere je usrdno zamolila da joj dadu nešto od relikvija svetoga Franje. Bila je volja Božja da se našao komadić pojasa kojim se Svetac nekoć opasivao. Čim je Svečev pojas stavljen na bolesnicu, odmah je nestalo svake boli, mrtvi je plod, uzrok smrti, bez teškoće odmah izišao i vraćeno joj je prijašnje zdravlje.

3. Žena je nekog plemenitog čovjeka iz mjesta Calvi imenom Julijana zbog umiranja vlastite djece proživljavala tužne godine i neprestano je oplakivala žalosne slučajeve, što je svu djecu, koju je u vrijeme trudnoće teško nosila, nakon malo vremena sa strahovitim bolom predavala grobu. Kad je ponovno bila u četvrtom mjesecu trudnoće, većma je strahovala pred djetetovom smrću nego pred porođajnim bolima. Zato se s pouzdanjem molila blaženom ocu Franji za život još nerođena ploda.

I gle, dok je jedne noći spavala, ukazala joj se neka žena koja je u naručju držala lijepo djetešce i radosno joj ga pružala. A kad se ustručavala primiti ga, jer se bojala da će ga odmah izgubiti, ona žena joj je rekla: »Primi ga bez straha, jer ono što ti šalje sveti Franjo koji s tobom u žalosti suosjeća, živjet će i bit će zdravo.« — Žena se odmah probudila i božansko viđenje što ga je imala shvatila tako da će joj pomoći zagovor blaženoga Franje.

Od tada je bila sva radosna, jer je očekivala da će prema obećanju dobiti dijete pa je zato svoje molitve podvostručila i zavjetovala se. I konačno joj se *navršilo vrijeme da rodi i rodila je sina.* Taj se u mladenačkoj dobi lijepo razvijao. To je dijete poticalo roditelje na veću ljubav i na predanje Kristu i njegovu Svecu, jer je po zaslugama blaženoga Franje primilo snagu života.

Blaženi je otac u gradu Tivoliju učinio nešto što je ovome slično. Neka je žena rodila više ženske djece, pa ju je zato morila želja za kojim muškim potomkom. Zato je svetom Franji podvostručila molitve i zavjete. Po njegovu je zagovoru ponovno zanijela. Umjesto jednoga za kojega je molila dao joj je da rodi dvojicu.

4. Kad se jedna žena u Viterbu nalazila pred porodom, činilo se da je većma stajala pred smrću. Mučile su je unutrašnje boli i sva bijaše jadna zbog ženskih tegoba. Kad su joj malaksale sve tjelesne snage i kad se sva liječnička vještina pokazala nemoćnom, zazvala je blaženoga Franju i odmah je oslobođena bolova a porod je sretno dovršen.

Postigavši što je htjela, zaboravila je na primljeno dobročinstvo. Nije Svecu iskazala dužnu zahvalnost; na njegov se blagdan prihvatila težačkih poslova. Kad gle, čim se desnom rukom prihvatila nekog posla, ruka joj se ukočila i osušila. A kad je nastojala da je pomoću druge ruke razgiba, kažnjena je na sličan način, jer joj se i druga ruka osušila. Kad ju je obuzeo strah pred Bogom, obnovila je zavjet i tako zavrijedila da po zaslugama milosrdnoga i poniznog Sveca ponovno zadobije zdravlje udova što ga je izgubila zbog nezahvalnosti i omalovažavanja.

5. Pošto se neka žena nedaleko od Arezza sedam dana mučila u porođajnim bolima, nalazila se već u smrtnoj opasnosti i sva pocrnjela. Kad su od nje svi već digli ruke, zavjetovala se blaženome Franji i umirući ga je počela zazivati u pomoć. Nakon toga je

ubrzo zaspala i u snu vidjela Franju koji ju je umiljato nagovorio i upitao je da li pozna njegovo lice i da li zna moliti na čast slavne Djevice: »Zdravo, Kraljice milosrđa!« Kad je odgovorila da zna, Svetac joj je rekao: »Počni svetu molitvu i prije nego što je dovršiš sretno ćeš roditi.«

Žena se na te riječi probudila i prestrašeno počela govoriti: »Zdravo, Kraljice milosrđa!« Kad je moleći izrekla riječi »one milosrdne oči« i spomenula plod djevičanske utrobe, odmah je oslobođena od sviju muka i rodila lijepo dijete. Zahvaljivala je Kraljici milosrđa koja joj se po zagovoru svetoga Franje udostojala smilovati.

VII. Izlječenje slijepih

1. Dok je u samostanu male braće u Napulju više godina boravio mali brat imenom Robert, na njegovim je očima izraslo divlje meso koje mu je priječilo trepanje i upotrebu vjeđa. Kad se ondje kao gosti zajedno nađoše brojna braća, koja su putovala u različite krajeve svijeta, blaženi je otac Franjo, zrcalo svete poslušnosti, da bi ih novim čudom potaknuo na putovanje, spomenutog brata izliječio na ovaj način:

Spomenuti je brat jedne noći umirao. I već je obavljena i preporuka duše, kad se najednom pred njim pojavio blaženi otac s trojicom braće savršene svetosti, naime: sa svetim Antunom, s bratom Augustinom i s bratom Jakobom iz Asiza. Kao što su ga ovi savršeno nasljedovali za svoga života, tako su ga radosno pratili i nakon njegove smrti. Franjo je uzeo nož, obrezao suvišno meso i tako mu vratio prijašnji vid. Izbavio ga je iz ralja smrti i rekao mu: »Sine Roberte, milost koju sam ti iskazao, znak je braći koja polaze u daleke zemlje da ću ići pred njima i da ću upravljati njihovim koracima. Neka pođu radosno i neka naloženu im zapovijed izvrše radosna srca.«

2. U bizantskom carstvu u gradu Thebi je neka slijepa žena dan prije blagdana svetoga Franje postila samo o kruhu i vodi. Na sam blagdan ju je njezin muž u rano jutro odveo u crkvu male braće. U času podizanja Kristova tijela u misi otvorila je oči. Jasno je vidjela i najpobožnije se poklonila. U času samoga klanjanja je viknula: »Zahvaljujem Bogu i njegovu Svecu, jer vidim Tijelo Kristovo!«

Svi su nazočni počeli klicati. Žena se nakon mise vratila svojoj kući radosna srca i zdravih očiju. No, ta se žena nije veselila samo zato što joj je povraćen vid, nego i zato što je u prvom redu po zaslugama blaženoga Franje, snagom vjere, zavrijedila gledati onaj čudesni sakramenat, koji je pravo i živo svjetlo.

3. Neki je dječak, star četrnaest godina, iz mjesta Pofi naglo obolio i posve oslijepio na lijevo oko. Strahovita je bol, jer je živac popustio, istisnula oko iz njegove šupljine tako da je osam dana za dužinu prsta visjelo sve do obraza te se gotovo već sasušilo. Kako je preostalo još samo to da bude odrezano, jer su liječnici izgubili svaku nadu, njegov se otac svim srcem utekao za pomoć blaženom Franji. Neumorni se pomoćnik bijednika nije oglušio na ponizne molbe. Već usahlo oko je čudesnom moći vratio na njegovo mjesto, obnovio mu prijašnju svježinu i dao željeni vid.

4. U istoj je pokrajini kod mjesta Castro s visine pala vrlo teška greda i teško ranila glavu nekom svećeniku koji je zbog toga oslijepio na lijevo oko. Oboren na zemlju, počeo je snažnim glasom bolno zazivati svetoga Franju govoreći: »Pomozi, oče, da bih mogao poći na proslavu tvoga blagdana kao što sam obećao tvojoj braći da ću doći!« — To se, naime, dogodilo dan prije Svečeva blagdana.

Taj je odmah ustao, na sav glas je počeo zahvaljivati i radovati se, a svi su se nazočni, koji su s njim u nevolji suosjećali, silno čudili i oduševljeno klicali.

Otišao je na slavlje i svakom je rječito govorio o Svečevoj dobroti i čudesnoj moći koju je doživio na sebi.

5. Neki je čovjek iz Monte Gargana, dok je radio u vinogradu i podsijecao neko drvo, povrijedio vlastito oko i po sredini ga tako raskolio da je polovica oka visjela izvana. Kad je u toj beznadnoj opasnosti izgubio nadu da bi mu mogao pomoći čovjek, obećao je da će na blagdan svetoga Franje postiti, ako mu pomogne. I Božji je Svetac čovjeku odmah vratio oko na njegovo mjesto i raskoljeno je tako spojio i obdario prijašnjim vidom da nije ostalo ni traga od prijašnje povrede.

6. Sin je nekoga plemenitog čovjeka, koji bijaše slijep od rođenja, po zaslugama svetoga Franje zadobio željeni vid te je zbog toga slučaja dobio ime Illuminatus. Poslije, kad je stekao potrebitu dob, stupio je u Red blaženoga Franje. Za primljeno se dobročinstvo pokazao vrlo zahvalnim i toliko je napredovao u svjetlu milosti i krepostima te je izgledao kao *sin pravoga svjetla*. Napokon je po zaslugama blaženog oca svet početak završio još svetijim svršetkom.

7. U mjestu Zachanto kod grada Anagni je neki vitez imenom Girardo posvema izgubio vid očiju. Desilo se da su se dva mala brata putujući iz dalekih krajeva, svratila u njegovu kuću da prenoće. Iz poštovanja prema svetom Franji cijela ih je obitelj primila s poštovanjem i najpažljivije ugostila. Zahvalivši Bogu i gostoprimcu, otiđoše u obližnje obitavalište braće. Blaženi se Franjo jedne noći u snu ukazao jednom od dvojice one braće i rekao mu: »Ustani, požuri s pratiocem kući našega dobročinitelja koji je u vama primio Krista i mene. Želim mu se odužiti za njegovo djelo ljubavi. Oslijepio je zbog svojih grijeha koje nije nastojao u ispovijedi očistiti.«

Kad je otac iščeznuo, brat je brzo ustao da bi zajedno s pratiocem izvršio primljeni nalog. Kad prispje-

še u gostoprimčevu kuću, sve su mu redom ispripovijedali što je onaj jedan vidio. Taj se čovjek uvelike prenerazio i potvrdio da je sve istina što su rekli. Do suza se skrušio i rado se ispovjedio. Kad je napokon obećao da će se popraviti i kad je na taj način obnovio svoju dušu, odmah je zadobio i vid očiju. Kad se glas o tom čudu proširio svuda naokolo, mnoge je potaknuo ne samo da štuju Sveca, nego i na poniznu ispovijed grijeha i na gostoljubivost.

7. a) Kod Asiza je neki čovjek oklevetan da je počinio neku krađu. Prema strogom je građanskom zakonu bio oslijepljen. Na temelju presude suca Oktavijana, da se optuženome imaju iskopati oči, to je po javnim službenicima izveo vitez Oton.

Taj je čovjek, tako izobličen, s iskopanim očima i prerezanim očnim živcima, doveden k oltaru blaženoga Franje. Pošto je zamolio njegovu dobrostivost i izjavio da je nedužan u spomenutom slučaju koji mu je podmetnut, u roku od tri dana je po Svečevoj zasluzi dobio nove oči. Bile su one, doduše, manje od onih kojih je nasilno lišen, ali nisu ništa manje jasno vršile službu gledanja.

Svjedokom toga zapanjujućeg čuda bio je spomenuti vitez Oton koji se u tu svrhu zakleo pred gospodinom opatom opatije San Clemente, Jakobom, a po nalogu biskupa grada Tivolija koji je ispitivao to čudo. Svjedok je toga čuda i brat Vilim Rimljanin koga je brat Jeronim (iz Ascolija), generalni ministar Reda male braće, obvezao posebnom zapovijeđu i prijetnjom izopćenja da će reći istinu koja mu je o toj stvari poznata. On je, tako obvezan, pred više provincijalnih ministara istoga Reda i pred drugom uvaženom braćom potvrdio da je, dok još bijaše svjetovnjak, dotičnoga vidio da ima oči i kako su mu one poslije iskopane, i da je oči oslijepljenoga, bačene na zemlju, štapom radoznalo prevrtao i kako je nakon toga, kad je onaj po Božjoj moći zadobio nove oči, vidio kako ponovno vrlo jasno vidi.[68]

VIII. Izliječeni od raznih bolesti

1. U gradu Città della Pieve živio je neki mladić, prosjak, koji bijaše od rođenja gluhonijem. Jezik mu je bio tako kratak i malen da se mnogima koji su ga pregledavali činilo kao da mu je posve odrezan. Neki ga je čovjek imenom Marko poradi Boga primio na prenoćište. Kad je mladić vidio kako mu je Marko dobar, počeo je kod njega trajno boraviti.

Kad je spomenuti čovjek jedne večeri sa svojom ženom večerao, a mladić se nalazio kod njih, rekao je svojoj ženi: »Smatrao bih to najvećim čudom, kad bi sveti Franjo ovome povratio sluh i govor.« I još je nadodao: »Zavjetujem se Bogu da ću, ako se sveti Franjo udostoji to učiniti, iz ljubavi prema njemu ovoga mladića doživotno uzdržavati.« — I gle čuda! Odmah mu je narastao jezik i progovorio je rekavši: »Slava Bogu i svetom Franji koji mi je dao govor i sluh!«

2. Brat Jakob iz Isea je već kao dijete u roditeljskoj kući zadobio velik proder (herniju). Po nadahnuću je Duha Svetoga, premda bijaše mlad i bolestan, pun pobožnosti stupio u Red svetoga Franje, a da nije nikome otkrio svoju bolest koja ga je mučila.

Kad je vršen prijenos tijela blaženoga Franje na ono mjesto gdje je sada sahranjeno blago njegovih kostiju, i spomenuti je brat bio nazočan kod radosna slavlja toga prijenosa da bi već proslavljenom očevu presvetom tijelu iskazao dužno štovanje. Približivši se grobu u koji su bile položene svete kosti pobožnim je srcem zagrlio grob i osjetio se zdravim, čim su mu se organi na čudesan način smjestili na svoje mjesto. Odložio je podvez i od tada je bio oslobođen od svakoga prijašnjeg bola.

Od slične su bolesti po Božjem milosrđu i po zaslugama blaženoga Franje na čudesan način oslobođeni: brat Anđeo iz Tuderta, svećenik Nikola iz Ceccana, brat Bartol iz Gubbija, Ivan iz Sore, jedan čovjek iz Pise i neki drugi iz Cisterne, Sicilijanac Petar i ne-

ki čovjek iz Spella, gradića nedaleko Asiza, i vrlo mnogo drugih.

3. Neka je primorka bila duševno bolesna pet godina. Osim toga je bila lišena i vida i sluha. Odjeću je trgala zubima, nije prezala ni pred opasnošću od vode ni od vatre, a osim toga ju je mučila i strahovita padavica.

Jedne je noći, kad je Božje milosrđe odlučilo smilovati joj se, čudesno bila obasjana sjajem spasonosna svjetla. Vidjela je blaženoga Franju kako sjedi na uzvišenu prijestolju. Pred njim se ničice prostrla i usrdno molila ozdravljenje. Kad joj prošnju nije uslišao, žena se zavjetovala da neće uskratiti milostinju onima koji će je prositi za ljubav Bogu i Svecu, dokle god bude nešto imala. Svetac, koji je Bogu obećao nešto slično, odmah je prihvatio njezin zavjet, načinio nad njom znak križa i potpuno joj povratio zdravlje.

Svetac je Božji Franjo, kako se doznaje iz istinitih izvještaja, od slične bolesti milosrdno oslobodio i jednu djevojku iz Norcije, zatim sina nekoga plemića i neke druge.

4. Neki je Petar iz Foligna jednoć krenuo na hodočašće da pohodi svetište svetoga Mihaela. Jer se, dok je hodočastio, manje dolično ponašao, kad se iz nekog izvora napio vode, opsjeli su ga zli dusi. Od tada je bio opsjednut tri godine. Lomio se u tijelu, govorio je strahovite riječi i činio odvratne stvari. Ipak je gdjekada imao tzv. svijetle časove.

Čuo je kako je moć blaženoga čovjeka učinkovita u rastjerivanju zračnih snaga, zato ga je ponizno zamolio i pošao na grob dobrog oca. Čim se rukom dotaknuo groba, odmah je na čudesan način oslobođen od zlih duhova koji su ga okrutno mrcvarili.

Jednako je tako na sličan način Franjino milosrđe pomoglo nekoj ženi iz Narnija i mnogim drugima. O tim bi se mukama i o načinu, kako su oslobođeni,

moglo u pojedinostima pripovijedati nadugo i naširoko.

5. Neki je čovjek imenom Bono iz grada Fano imao padavicu i bio još k tome gubav. Kad su ga roditelji donijeli u crkvu blaženoga Franje, ozdravio je od obiju bolesti.

No, i neki je drugi mladić imenom Akto iz mjesta San Severino posve ogubavio. Kad se zavjetovao i bio donešen na Svečev grob, po njegovim je zaslugama očišćen od gube.

Svetac je s obzirom na liječenje ove bolesti imao izvanrednu moć zato što se iz ljubavi prema poniznosti i iz samilosti prema gubavcima ponizno predao njihovoj službi.

6. Neka je plemkinja imenom Rogata u biskupiji Sora dvadeset i tri godine trpjela od krvarenja. Od mnogih je liječnika pretrpjela mnoge neugodnosti. Često se činilo da će žena od prevelika bola umrijeti; a kad bi joj se to krvarenje zaustavilo, cijelo bi joj se tijelo nadulo. Slušajući kako neki dječak romanskim jezikom pjeva o čudesima što ih je Bog izveo po blaženom Franji, obuzela ju je silna bol, udarila je u plač i tako je, raspaljena vjerom, počela govoriti u sebi: »O blaženi oče Franjo, koji blistaš tolikim čudesima, ako se udostojiš osloboditi me od ove bolesti, uvelike će ti porasti slava, jer do sada ovakva čuda nisi učinio!« Što da još više reknemo, osjetila je da je po zaslugama blaženoga Franje ozdravila.

Ozdravio je i njezin sin komu bijaše ime Marije. On je imao ukočenu ruku, a ozdravio je kad je svetom Franji bio zavjetovan.

Blaženi je Kristov stjegonoša povratio zdravlje i nekoj ženi sa Sicilije koja je sedam godina trpjela od krvarenja.

7. U gradu Rimu je žena imenom Prakseda kod blaženoga Franje zavrijedila posebnu milost. Bila je

poznata sa svoje pobožnosti; iz ljubavi se prema vječnom Zaručniku povukla u tijesnu ćeliju i u njoj bila zatvorena skoro četrdeset godina. Kad je jednoga dana izišla poradi potrebnih stvari na doksat svoje ćelijice, zahvatila ju je vrtoglavica te je pala, slomila bedrenu kost i iščašila je. Ukazao joj se dobrostivi otac, zaodjeven u blistavu bijelu odjeću slave i počeo govoriti umiljate riječi: »Ustani — rekao je — ustani, ne boj se!« Prihvatio ju je za ruku, podigao i nestao. Obazirala se tamo-amo po ćelijici, držala je da ima viđenje. Kad je na njezinu viku donesena svjetiljka, bila je posve uvjerena da ju je ozdravio sluga Božji Franjo i sve je redom ispripovijedala kako se dogodilo.

IX. Kažnjavanje onih koji nisu svetkovali Svečev blagdan i koji su ga pogrđivali

1. Nedaleko od Poitiresa u selu Le Simon neki je svećenik imenom Reginaldo vrlo štovao svetoga Franju. Svojim je župljanima objavio da će svečano slaviti njegov blagdan. Neki vjernik, koji nije poznavao Svečevu moć, omalovažio je odredbu svoga svećenika. Otišao je u polje da nasiječe drva. Dok se spremao na posao, triput je čuo ove riječi: »Blagdan je, nije slobodno raditi!« Kad ga od težačkih poslova nije mogla odvratiti ni svećenikova naredba ni čudesni glas s neba, Božja je svemogućnost bez odgađanja i proslavila svoga Sveca i kaznila seljaka.

Jedva što je seljak jednom rukom uhvatio vile, a drugom neko željezno oruđe, božanskom su se snagom obadvije ruke uz oba ona predmeta tako zgrčile da ni na jednoj nije mogao nimalo olabaviti prste da bi pustio predmet. To ga je zapanjilo i, ne znajući što da počne, kad su se mnogi odsvud sletjeli da vide čudo, krenuo je u crkvu. Tu se pred oltarom skrušio i na poticaj jednog svećenika — a došlo je, naime, više pozvanih svećenika na slavlje — ponizno je blaženome Franji zavjetovao troje; kao što je triput čuo onaj

čudesni glas, tako se zavjetovao da će, naime: svetkovati njegov blagdan, da će na Svečev blagdan dolaziti u onu crkvu u kojoj se tada nalazio i da će osobno pohoditi Svečev grob.

I gle čuda! Kad je načinio prvi zavjet, oslobođen mu je jedan prst; kad je načinio drugi, oslobođen mu je drugi, a kad je načinio i onaj treći, olabavio je i treći prst, a nakon toga i obadvije ruke. Puk je, međutim, dolazio u velikom broju i pobožno zazivao Svečevu pomoć.

Kad je taj čovjek tako zadobio prijašnju sposobnost kretanja, sam je odložio oruđe, a svi su zajedno slavili Boga i čudesnu moć Sveca koji na tako čudesan način može i kazniti i izliječiti. Ono oruđe sve do dana današnjega visi kraj oltara koji je podignut na čast blaženom Franji kao spomen na taj događaj.

Ondje i u obližnjim mjestima dogodila su se mnoga čudesa koja pokazuju kako je Svetac velik na nebesima i kako na zemlji treba pobožno svetkovati njegov blagdan.

2. U gradu se Le Mans na blagdan svetoga Franje neka žena prihvatila preslice i vretena. Ruke joj se ukočiše, a prste joj je počela mučiti strahovita vatruština. Poučena kaznom, spoznala je Svečevu moć. Raskajana je srca pohitjela k braći. Kad su se pobožno pomolili dobrome ocu za njezino ozdravljenje, odmah je ozdravila, a na rukama nije zaostao nikakav trag bolesti, osim što su na spomen toga slučaja ostale opekotine.

U velikoj Campagni na sličan način neka žena, a u selu Oletti neka druga i u gradu Piglio zanemariše svetkovati očev blagdan. Prijestupnice su najprije na čudesan način kažnjene, a nakon toga, kad se pokajaše, po zaslugama su svetoga Franje čudesno oslobođene.

3. Neki je vitez iz mjesta Borgo, u pokrajini Massa, na nedoličan način omalovažavao djela i čudesa blaženoga Franje. Mnogo je vrijeđao hodočasnike koji do-

đoše na njegov blagdan i protiv braće je blebetao kojekakve budalaštine. Kad je tako jednom zgodom napao Svečevu slavu, svojim je grijesima nadodao i odvratnu hulu rekavši: »Ako je istina — rekao je — da je Franjo svetac, neka danas moja glava padne od mača; a ako nije svetac, neka budem pošteđen!«

No, srdžba Božja nije oklijevala da ga primjerno kazni, kad mu je već njegova *molitva postala grijehom.* Kad je malo nakon toga taj bogohulnik nanio nepravdu svom sinovcu, taj je posegao za mačem i zarinuo ga stricu u prsa. Taj je pokvarenjak umro već istoga dana. Postao je plijenom pakla i sinom tame da bi ostali naučili kako Franjina čudesna djela ne valja omalovažavati pogrdnim riječima, nego ih treba častiti pobožnim pohvalama.

4. Neki je sudac imenom Aleksandar, dok je svojim poganim jezikom odvraćao od štovanja blaženoga Franje one koje je mogao, po Božjoj odluci lišen govora. Šest je godina bio nijem. Dok je trpio u onome u čemu je sagriješao, duboko se pokajao i žalio što je ružno govorio o Svečevim čudesima. Svečeva srdžba nije dugo trajala. Kad ga je pokajnik ponizno zazvao, povratio mu je govor i svoju naklonost. Od tada je svoj pogani jezik posvetio pjevajući pohvale Svecu. Po kazni je istovremeno zadobio i pobožnost i pouku.

X. Različita druga čudesa

1. U gradu Gagliano, u biskupiji Sulmona, živjela je neka žena imenom Marija koja bijaše pobožna i odana Isusu Kristu i blaženom Franji. Jednoga je ljetnog dana izišla da radom svojih ruku sebi privrijedi što joj je trebalo za život. Kad je nastala silna žega i žena počela iznemagati od strahovite žeđi, a uza se nije imala nikakva svježeg napitka — a sama se nalazila na bezvodnoj gori — već gotovo sasvim iznemogla, legla je na zemlju te je usrdnom prošnjom zazivala svoga zaštitnika svetog Franju. Dok je žena tako ustrajno i ponizno

molila, jer je bila iscrpljena od posla, žeđi i žege, malo je zaspala.

I gle, došao je sveti Franjo i pozvao je njezinim imenom rekavši: »Ustani, napij se vode koja se kao Božji dar pruža tebi i mnogim drugima!« Žena se na te riječi probudila oda sna. Prilično osvježena, iz zemlje je iščupala busen paprati koja se nalazila pokraj nje i komadićem je drveta raskopala zemlju. Našla je na živu vodu koja se isprva pokazala kao kapljica, a zatim se po Božjoj volji razvila u izvor. I tako se žena doista napila i umila oči koje su joj prije od dugotrajne bolesti bile zamagljene. Nakon toga je osjetila da joj je vid od tada postao bistriji.

Žena se požurila kući i na čast je svetom Franji svakom pripovijedala o neobičnom čudu. Na glas o tom čudu sletješe se onamo mnogi odasvud. Poučeni vlastitim iskustvom o čudesnom djelovanju one vode, mnogi su, pošto bi se prije ispovjedili, upotrebom te vode oslobađali od različitih smrtonosnih bolesti. Do dana današnjega postoji ondje izvor koji se može vidjeti, a na čast svetom Franji je ondje sagrađena kapela.

2. U Saguntu u Španjolskoj nekom se čovjeku usahla trešnja protiv svake nade zazelenjela, procvala i urodila. — Stanovnicima je Vallasilosa svojom čudotvornom moći oslobodio vinograde od pošasti crvi koji su posvuda podgrizali i loze. Nekom je svećeniku velike vjere kod Valencije posve očistio žitnicu koju je svake godine običavao napadati žižak.

Nekom je gospodaru kod mjesta Pietramala u Apuliji, koji mu je usrdno preporučio svoje polje, posvema ga sačuvao od pošasti skakavaca, dok je sve unaokolo opustošila spomenuta pošast.

3. Dok je neki čovjek imenom Martin podalje od mjesta tjerao svoja goveda na pašu, jedno je govedo tako nesretno slomilo nogu da mu nije bilo do premišljanja. Dok je razmišljao kako da goveče oguli i

kako da u tu svrhu pribavi potrebno oruđe, vratio se kući, a blaženom je Franji prepustio da se brine o govedu i s pouzdanjem ga preporučio Svečevoj vjernoj brizi da ga prije, nego što se vrati, ne razderu vukovi.

Kad se sutradan vrlo rano sa živoderom vratio ka govedu ostavljenom u šumi, našao ga je kako pase, ali tako neozlijeđena da se slomljena noga nije ništa razlikovala od one druge zdrave. Zahvalio je »dobrom pastiru« koji se tako zauzeto pobrinuo za njegovo govedo i izliječio ga. Ponizni je Svetac umio priteći u pomoć svima koji su ga zazivali a da nije omalovažavao ni neznatne ljudske potrebe.

Nekom je čovjeku iz Amiterna povratio ukradeno kljuse. — Nekoj je ženi iz mjesta Antrodoco ponovno sastavio novu zdjelu koja se slučajno razbila u više komada. — Nekom je čovjeku iz Monte dell' Olmo u Markiji sastavio raonik koji se raspao u komade.

4. U biskupiji Sabina je živjela neka starica osamdesetih godina. Kćer joj je umrla i ostavila nejako dojenče. Kako je siromašna starica bila odviše bijedna te u kući nije imala ni mlijeka, a u blizini nije bilo žene koja bi gladnom djetešcu prema potrebi pružila mlijeka, bakica nije znala kamo da se okrene. Djetešce je naglo slabilo.

Jedne se noći, lišena svake ljudske pomoći, oblivena obilnim suzama, svim srcem utekla blaženom ocu Franji. Ljubitelj se nedužne djetinje dobi odmah tu našao i rekao: »Ženo, ja sam Franjo koga si zazivala uz tolike suze. Stavi — reče joj — stavi svoju dojku djetešcu u usta, jer će ti Gospodin dati obilje mlijeka!«

Baka je izvršila očev nalog i najednom dojke osamdesetgodišnje starice počeše davati obilje mlijeka. Ovaj se Svečev dar razglasio posvuda. Mnogi i muškarci i žene pohitješe da to vide. A jer jezik nije mogao pobijati ono što su svjedočile oči, svima je to

bio poticaj da slave Boga koji se pokazao tako čudesnim po Svečevoj samilosnoj ljubavi.

5. U selu Scoppito kod Spoleta muž i žena imali sina jedinca koga su danomice oplakivali kao baštinjenu sramotu. Ruke su mu, naime, nekako bile spojene s vratom, koljena mu prionula uz prsa, a donji dio nogu uza stražnjicu; uopće nije izgledao kao ljudski potomak nego je više bio nalik nekoj nakazi. Žena se zbog toga silno žalostila. Često je vapila Kristu i zazivala pomoć svetoga Franje da bi joj se nesretnici udostojao pomoći u tolikoj nevolji.

Jedne noći, kad ju je zbog te žalosti svladao žalosni san, ukazao joj se sveti Franjo. Tješio ju je nježnim riječima i osim toga poticao da bi dječaka odnijela u obližnje njemu posvećeno obitavalište da bi, pošto u ime Gospodnje bude poliven vodom iz tamošnjega zdenca, zadobio potpuno zdravlje. Kad je, međutim, zanemarila izvršiti Svečev nalog, isto je to ponovio i drugi puta. A kad se ukazao i treći puta, ženu je s djetetom odveo upravo do vrata spomenutoga mjesta.

Kad onamo iz pobožnosti pridođoše i neke odlične gospođe, ta im je žena potanko ispripovijedala svoje viđenje. Nakon toga zajedno odnesoše dijete braći te iz zdenca izvukoše vode. Najplemenitija od njih je zasukala rukave i vlastim rukama okupala dijete. Pošto su se svi dječakovi udovi pravilno porazmjestili, on je odmah ozdravio, a veliko je čudo sve nazočne potaklo na divljenje.

5. a) Kod Suse u Piemontu je neki mladić iz Rivarola imenom Ubertino stupio u Red male braće. U vrijeme godine novicijata zahvatio ga je nekakav užasan strah te je duševno obolio. Osim toga mu je bila oduzeta cijela desna strana tijela, lišen je sluha i govora te postao nepokretan. Dok je tako bijedan, mnogo sažalijevan od braće, više dana proležao u krevetu, približila se i svetkovina blaženoga Franje. U predvečerje svetkovine je imao tzv. svijetle trenutke (lucida intervalla). Kako je mogao, nejasnim je glasom, ali

vjernim srcem, zazvao dobrog oca. Dok su sva braća u jutarnjim satima bila zauzeta božanskim pohvalama, gle, blaženi se otac, obučen u habit male braće, našao u bolesničkoj sobi uza spomenutog novaka, a sobu je tada ispunila silna svjetlost.

Ispruživši ruku povrh njegove desne strane, nježno ga se od glave do nogu doticao rukama; u uši mu je stavio prste, a na desnom ramenu mu je načinio neki znak i rekao: »Ovo će ti biti znak da ti je Bog po meni, čiji te potaknuo primjer da uđeš u Red, potpuno povratio zdravlje.« Opasao ga je pojasom, jer je ležao bez njega, i rekao: »Ustani i otiđi u crkvu da zajedno s braćom proslaviš Boga dužnim pohvalama!« Kad ga je mladić nakon tih riječi htio dotaknuti rukama i poljubiti trag njegovih nogu da mu zahvali, blaženoga je oca nestalo ispred njegovih očiju.

Pošto je mladić zadobio zdravlje duše i tijela te mu bilo vraćeno zdravlje osjetila i govor, na veliko je čuđenje braće i svjetovnjaka, koji su se tada ondje našli, i poznavali ga kao uzeta i duševno bolesna, sudjelovao u božanskim pohvalama. I kad je sve redom ispripovijedao kako se čudo dogodilo, mnoge je potaknuo na pobožnost prema Kristu i blaženom Franji.[69]

6. U mjesto Cori u biskupiji Ostia neki je čovjek posve slomio nogu da se nikako nije mogao ni kretati ni hodati. Kad se tako našao u strahovitoj tjeskobi i izgubio nadu u ljudsku pomoć, jedne se noći, kao da je blaženoga Franju gledao nazočna, pred njim počeo žaliti na ovaj način: »Pomozi mi, sveti Franjo! Sjeti se moga štovanja i pobožnosti što sam ti je iskazivao. Jahao si na mojemu magarcu, poljubio sam tvoje svete noge i tvoje svete ruke, uvijek sam ti bio odan, uvijek dobar. Gle, kako umirem od strahovitih muka ove bolesti!« Čim je izrekao ove svoje jadikovke, Franjo se odmah našao uza nj; sjetio se učinjenih mu dobročinstava i za učinjene mu se usluge pokazao zahvalnim.

Kad se čovjek probudio, ukazao mu se s još jednim bratom. Rekao je da je došao na njegov poziv i do-

nio lijekove za ozdravljenje. Bolno je mjesto taknuo malim štapićem na kojem je bilo urezano slovo tau (T). Oteklina se odmah prokinula i vraćeno mu je posvemašnje zdravlje. A što je još čudnije, sveti je znak T utisnut na mjestu izliječene otekline i ostavio spomen na to čudo.

7. Sveti je Franjo ovim znakom obilježavao svoja pisma, kad bi ih nekom upravljao iz ljubavi.

Eto, duhom smo slijedili različita čudesa slavnog oca Franje. Slavni nas je stjegonoša križa Kristova po svojim zaslugama i po Božjoj volji doveo do slova TAU (T), a to je znak križa. Iz toga treba da spoznamo ovo: Kao što je križ osigurao velike zasluge Franji koji se pod Kristovim vodstvom borio za spasenje, tako mu je i s proslavljenim Kristom dano neprevarljivo svjedočanstvo slave.

8. Ovo je, naime, veliko i čudesno otajstvo križa u kojem su sakriveni milosni darovi, zaslužne kreposti te blago mudrosti i znanja u tako velikoj dubini da bi bili *sakriveni mudrima i umnima.* Ovo je, naprotiv, Kristovu sluzi bilo otkriveno u punoj mjeri te je u cijelom svom životu slijedio tragove križa, samo je uživao u slasti križa, samo je propovijedao o slavi križa. Doista je u početku svog obraćenja s Apostolom mogao reći: *»A ja, Bože sačuvaj, da bih se ičim ponosio osim križem Gospodina našeg Isusa Krista.* Jednako je tako, napredujući u obraćenju, mogao dodati: *A na sve koji se ovoga pravila budu držali neka siđe mir i milosrđe.* I napokon je na kraju s punim pravom mogao nadodati: *Milost Gospodina našega Isusa Krista s duhom vašim, braćo! Amen.*

9. Diči se, slavni nosioče križa Kristova, u sigurnoj slavi križa! S križem si počeo, po pravilu si križa napredovao i napokon si na križu dovršio. Svima je vjernicima po svjedočanstvu križa poznato koliku slavu uživaš u nebu. Sa sigurnošću te slijede oni *koji izlaze iz Egipta,* jer je štapom Kristova križa *razdije-*

ljeno more, te prolaze kroz pustinju, pošto prijeđu Jordan smrtnosti, po čudesnoj će snazi križa ući u obećanu zemlju živih.

Neka nas ovamo uvede pravi vođa i Spasitelj naroda Isus Krist propeti po zaslugama svoga sluge Franje, a na čast i slavu trojedinoga Boga koji živi i kraljuje u vijeke vjekova.

Amen.

Ovdje svršavaju čudesa što ih je Franjo učinio nakon svoje smrti.

NAVODI IZ SVETOG PISMA

(Rimskim su brojkama označena poglavlja, arapskim odlomci, a malim latiničkim slovima mjesta u tekstu.)

Prosl. 1. a) Tit 2, 11; — b) Tit 2, 12; — c) Iv 1, 7; — d) Sir 50, 6; — e) Lk 1, 79; — f) Sir 50, 8; — g) usp. Mk 1, 3; Lk 24, 27; — h) Lk 1, 17; — i) Iv 3, 29; — j) Otk 7, 2.
2. a) Iz 22, 12; Ez 9, 4; — b) Ez 28, 12.

I. 1. a) Sir 45, 1; — b) usp. Ps 20, 4; — c) Sir 31, 8;
2. a) Iz 28, 19; Ez 1, 3; Ps 70, 11;
3. a) Dj 9, 6; — b) Post 32, 9;
4. a) Mt 13, 44—46;
5. a) Rim 8, 26; — b) Pj 5, 6; — c) Mt 16, 24;
6. a) Iz 53, 3—4.

II. 1. a) Dj 20, 28;
2. a) Rim 12, 19; — b) 30, 16; — c) Mt 5, 10;
4. a) Mt 6, 9.

III. 1. a) Iv 1, 14; — b) Mt 10, 9—10;
2. a) usp. 2 Sol 3, 16; Iv 14, 27;
3. a) Mt 19, 21; — b) Lk 9, 3; — c) Mt 16, 24;
6. a) Iz 38, 15; — b) Ef 6, 10; Flp 3, 1; 44;
7. a) usp. 1 Kralj 2, 5; — b) usp. Gal 4, 19; — c) Mk 1, 4; Lk 3, 3; — d) Ps 54, 23; — e) Ps 146, 2.

IV. 1. a) Dj 1, 1; — b) Lk 1, 75;
3. a) Ps 79, 6; — b) Lk 11, 12; Mt 6, 9;
4. a) usp. 1 Kor 5, 3; — b) usp. 2 Kr 2, 11; — c) usp. Iv 1, 47; — d) 2 Kr 2, 12; — e) usp. 2 Kor 6, 17; — f) usp. 2 Kr 6, 17;
5. a) Lk 12, 32; — b) Mt 9, 35; — c) 1 Kor 2, 13; — d) Sir 24, 23;
7. a) Sir 29, 30;
9. a) Ez 1, 3; — b) Ez 9, 4;
10. a) Ps 77, 54; Post 41, 52; — b) Iv 19, 19.

V. 1. a) Gal 5, 24; — b) 2 Kor 11, 27;
2. a) usp. Mt 11, 8;

3. a) usp. Iz 21, 8;
4. a) Job 41, 12;
5. a) usp. Iz 9, 20; — b) Izr 6, 27;
6. a) usp. Mat 12, 36; — b) Izr 18, 21;
7. a) usp. Kol 3, 12;
9. a) usp. Lk 5, 26; — b) usp. Mud 16, 24;
12. a) Lk 3, 8.

VI. 1. a) usp. 1 Kor 3, 10; — Lk 16, 15;
3. a) usp. Ps 30, 13;
5. a) Mt 20, 26—27;

VII. 1. a) 2 Kor 8, 2; — b) Jer 31, 13; — c) usp. 1 Tim 6, 15; — d) Mt 13, 44;
2. a) usp. Ps 70, 15—16; — b) Mt 8, 20;
3. a) Mt 19, 21; — b) Post 12, 1;
7. a) 2 Kor 8, 9;
8. a) Mt 25, 40; — b) Ps 77, 25;
9. a) usp. Lk 24, 13 i d.; — b) Iv 13, 1;
12. a) usp. 2 Kr 4 i d.

VIII. 1. a) 1 Tim 4, 8; — b) Pnz 25, 6; — c) 2 Kor 1, 3;
2. a) 1 Sam 2, 5;
6. a) usp. Iz 53, 7;
11. a) Mt 3, 8; — b) Izr 26, 11; — c) Joz 22, 18; — d) 1 Tim 4, 8.

IX. 1. a) Ps 17, 13—14; — b) Ps 91, 5; — c) Pj 5, 16—17;
2. a) Pj 1, 12;
3. a) Ez 28, 14; — b) Mk 12, 42;
4. a) 1 Kor 13, 1—3;
5. a) 1 Iv 4, 18; — b) Ps 106, 24;
6. a) usp. Flp 1, 21;
7. a) usp. 1 Sam 30, 6; — b) Ps 22, 4;
8. a) Mt 10, 16; — b) Lk 21, 15; — c) 1 Kor 1, 24; Iv 17, 3 i 4, 42;
9. a) Otk 5, 12.

X. 1. a) usp. 2 Kor 5, 6, 8; — b) 1 Sol 5, 17; — c) Ps 54. 23;
2. a) 2 Kor 6, 1;
3. a) Ps 16, 8 i d.;
4. a) Ps 50, 8;

XI. 2. a) 2 Kor 11, 6; — b) Job 28, 11;
3. a) usp. Iz 12, 40; — b) Sir 38, 18;
4. a) usp. Iz 38, 1; — b) Mt 10, 41; — c) Lk 16, 9;
5. a) usp. Izr. 26, 11; — b) Mt 12, 45;
6. a) usp. Kol 3, 9—10; — b) usp. 2 Sam 2, 9 i d.

11. a) usp. Pnz 5. 5
14. a) Mud 7, 24; — b) usp. Mt 11, 25; — c) usp. Mt 13, 44—45; — d) usp. Mt 13, 44—45.

XII. 1. a) 2 Kor 11, 6; — b) usp. Iv 1, 18; — c) usp. Ef 5, 26; — d) usp. Izl 25, 40;
2. a) usp. Iv 21, 7; — b) usp. 2 Sam 3, 15;
7. a) Iz 61, 1; Lk 4, 18; — b) 1 Kor 1, 24;
8. a) Dj 4, 7;
9. a) Dj 3, 8;

XIII. 1. a) usp. Post 28, 12; — b) Izr 25, 27; — c) Mt 24, 25;
2. a) Pj 8, 6—7;
3. a) usp. Lk 2, 35;
4. a) usp. Tob 12, 7 — b) usp. Mt 25, 25; — c) Iz 24, 16;
5. a) usp. 2 Kor 3, 18; — b) usp. Pnz 9, 10; 2 Kor 3, 3; — c) Tob 12, 7;
8. a) Mt 13, 44; — b) usp. Iv 5, 33;
9. a) Gal 6, 17; — b) usp. Pnz 19, 15;
10. a) Otk 7, 2; — b) usp. 1 Tim 1, 15

XIV. 1. a) Gal 2, 19; —
2. a) usp. 2 Pet 1, 14;
3. a) usp. 1 Sam 19, 20; Ef 4, 21;
5. a) Iv 13, 1; — b) Ps 141, 1—8;

XV. 1. a) Rim 8, 18; — b) Gal 5, 24; — c) 2 Kor 5, 17;
4. a) usp. Iv 20, 24 i d.
9. a) Ps 4, 4.

BILJEŠKE

1) Izrazom »hijerarhijski čovjek« sv. Bonaventura želi označiti čovjeka koji je: očišćen, prosvijetljen, usavršen (Vidi: **Put duše k Bogu,** IV, 4 i **Trostruki put,** I)

2) Prema sv. Bonaventuri »drugi anđeo« koji nosi pečat Boga živoga jest sveti Franjo koji je poslan da ljude zove na pokoru i da znakom »tau« (T) obilježi izabrane.

3) Slovo »tau« (T) u hebrejskoj i grčkoj abecedi ima oblik križa. Kod proroka Ezekijela (Ez 9, 4—6) je to znak onih koji su pošteđeni od uništenja. — Franjo ga je izabrao da bude njegovim znakon. (Vidi pogl. IV, 9) — Taj se oblik križa još zove i Antonijev (crux patibulata) ili egipatski.

4) Članovi su Generalnog kapitula u Narbonni 1260. Bonaventuru kao generalnog ministra Reda zamolili da napiše novi životopis sv. Franje; nakon tri godine je Kapitul u Pisi 1263. taj životopis prihvatio i odobrio.

5) Bonaventura je kao nejako dijete obolio nasmrt. Majka ga je zagovorila sv. Franji i on je ozdravio. Bilo je to nakon Franjine smrti.

6) Čini se da je ovo ukazanje različito od onoga doživljaja, kad je Gospodin s križa progovorio Franji u crkvici sv. Damjana. Bonaventura u XIII. poglavlju Životopisa navodi šest ukazanja križa, a ovome pridaje posebnu važnost.

7) Sam je Franjo o tome u svojoj duhovnoj Oporuci napisao: »Dok sam bio u grijesima, bilo mi je previše odvratno pogledati gubavce. I gospodin me sam dovede među njih i počeh suosjećati s njima...« (Spisi sv. Franje — Sarajevo 1974, str. 32, 1)

8) Riječ je ovdje o čuvenom križu bizantskog stila koji se u vrijeme Franjina obraćenja nalazio u crkvici sv. Damjana. Poslije se pokraj te crkvice, koja je od grada Asiza prema jugu udaljena 1 km nalazio prvi samostan sestara klarisa. Kad je za te sestre unutar gradskih zidina

dovršen novi samostan s velikom crkvom, 1260. godine su sestre klarise prenijele taj križ u tu novu crkvu — danas Santa Chiara — pa se tako do danas nalazi u kapeli sv. Jurja te crkve. — U crkvici sv. Damjana danas se nalazi vjerna kopija toga križa.

9) Grad Foligno se nalazi nekih 14 km jugoistočno od Asiza.

10) Kod crkve Chiesa nuova u Asizu, gdje se navodno nalazila Franjina rodna kuća, ispod jednog stubišta se i danas pokazuje tijesni prostor u koji je Pietro Bernardone zatvorio svoga sina.

11) Tada je asiškim biskupom bio Gvido II. (1204—1228).

12) Tunika je duga haljina s rukavima koja seže do ispod koljena. Ispod gornje tunike (habita) mala su braća prema svom Pravilu mogla nositi još jednu, kraću tuniku.

13) Bilo je to na povratku iz Rima; »strašna bolest« o kojoj je riječ mogla je biti rak ili možda tzv. lupus, jedan oblik kožne tuberkuloze.

14) Crkva sv. Petra o kojoj se ovdje govori danas više ne postoji.

15) Crkvica Marije Anđeoske se u Franjino vrijeme nalazila u šumi, a od grada Asiza je jugozapadno udaljena oko 2 km. — Danas se ona nalazi ispod kupole veličanstvene bazilike.

16) Pod »trostrukom vojskom spasenih« sv. Bonaventura misli na tri Reda što ih je osnovao sv. Franjo, a to su: Red male braće ili franjevci, Red sv. Klare ili klarise i napokon Franjevački svjetovni red ili Treći pokornički red.

17) To Franjo spominje u svojoj Oporuci, 6.

18) Brat Egidije umro je upravo onda kad je Bonaventura radio na ovome djelu, 22. travnja 1262. Postao je čuven po svojim »Zlatnim izrekama« i po Životopisu što ga je vjerojatno napisao brat Leon.

19) Svi koji se Franji pridružiše prije brata Silvestra bijahu svjetovnaci, a brat Silvestar je bio prvi svećenik novoga Reda. — Čini se da je bio kanonik asiške katedrale sv. Ruffina.

20) Kaošto će se vidjeti poslije, Bonaventura je ovome viđenju pridavao veliko značenje. — U nizu ukazanja križa ovo je drugo po redu.

21) Ovaj dodatak potječe od brata Jeronima iz Ascolija koji je naslijedio Bonaventuru u službi generalnoga ministra, a nakon toga je izabran za papu kao Nikola IV. (1288—1292).

22) Po tzv. tonzuri je svećenički pripravnik nekoć postao pripadnikom kleričkoga staleža. Nakon II vatikanskog koncila je taj obred dokinut. — Franjo i njegova prva braća su primanjem tonzure stekli pravo da puku propovijedaju.

23) Ove nas Bonaventurine riječi podsjećaju na svečanu izjavu Franje i braće u »Savezu svetoga Franje s gospođom Siromaštinom« koja glasi: »Mi smo tvoje sluge i ovce tvoje paše. Zaklinjemo se i obećajemo da ćemo uvijek i dovijeka slijediti tvoje pravedne odluke.« (Savez, 57)

24) U ovim je Bonaventurinim riječima sadržan smisao poznate devize Franjevačkog reda koja glasi: »Ne živjeti samo sebi, nego i drugima koristiti!« (Non sibi soli vivere, sed et aliis proficere!)

25) Ovdje se misli na Rivotorto. To mjesto je tako nazvano po »krivudavom potočiću« koji teče iz Monte Subasio. — U Ritotortu je u 16. st. sagrađena crkva. To se mjesto nalazi oko 3 km jugoistočno od Porcijunkule, a južno od San Damiana.

26) Franjini duhovni sinovi i kćeri, kad god uđu u koju crkvu i prije nego iz nje iziđu, redovito mole ovu molitvu.

27) Ovdje Bonaventura misli na prve početke Trećega franjevačkog reda koji se danas, nakon II. vatikanskog koncila službeno zove: Svjetovni franjevački red.

28) »Siromašne gospođe« — klarise. Kad je Franjo Klaru i prve članice drugoga Reda smjestio u samostančić pokraj crkve sv. Damjana, običavao ih je zvati »siromašne gospođe od sv. Damjana«. — Životopis sv. Klare je napisao Toma Čelanski. U hrvatskom prijevodu je djelo izišlo pod naslovom »Životopis sv. Klare i njezini spisi« — — Split 1979. — Biblioteka »Symposion«.

29) Riječ »saracen« je arapskog podrijetla, a izvorno glasi »šarkim«. Španjolci su u srednjem vijeku istočnjake općenito nazivali saracenima, a u vrijeme križarskih ratova su tako općenito nazivani muslimani.

30) U vrijeme križarskih ratova je nastalo nekoliko crkvenih redova toga imena (latinski: cruciferi ili crucigeri). — Takav je Red u 13. st. postojao i u Italiji, a zvali

su se »cruciferi« ili »cruciati«. Živjeli su po Pravilu sv. Augustina, a bavili su se njegom bolesnika i u tu su svrhu imali vlastite bolnice.

31) »Kristovi maleni« — mala braća, franjevci.

32) Ovo je treće po redu viđenje križa kojem Bonaventura pridaje veliko značenje u izgradnji Franjine duhovne fizionomije.

33) Latinsko ime Pacificus znači: Mirotvorac.

34) Sveti je Franjo kao ljubitelj Kristova križa napose volio upotrebljavati znak križa koji ima oblik slova T. (Vidi: bilješke 2 i 31) — Ovo je četvrto viđenje križa.

35) Riječ je o glasovitom propovjedniku i velikom čudotvorcu sv. Antunu Padovanskom koji je s Franjinim odobrenjem i blagoslovom prvi u Redu male braće predavao sveto bogoslovlje.

36) Ovdje se radi o mističnoj pojavi koja se naziviije »bilokacija«, a to je čudesna istovremena nazočnost jedne te iste osobe na dva različita, udaljena mjesta.

37) Prema predaji je to »samotno mjesto« gdje je Franjo napisao Pravilo bila spilja kod Fonte Colombo, 4 km jugozapadno od grada Rieti. — S njim su tada boravili brat Bonico i brat Leon.

38) Tako je dao unijeti u Pravilo evanđeosku uputu koja glasi: »U toj kući ostanite, jedite i pijte što se kod njih nađe...« (Lk 10, 7).

39) Ta je bolna operacija izvršena u Fonte Colombo kraj grada Rieti gdje je Franjo napisao svoje Pravilo.

40) U našim je krajevima to bio tzv. »pranger« — stup sramote.

41) »Gospodin ostijski« — biskup Ostije, kardinal Hugolin, koji prema Pravilu bijaše prvi tzv. »pokrovitelj Reda«.

42) Iz drugih izvora doznajemo da je to bio već spominjani brat Pacifik koji je prozvan »kraljem stihova«.

43) Franjo Gospodina Boga, koji nam se objavljuje kao ljubav, dobrota i milosrđe naziva »milostinjarom«. — Na biskupskim i velikaškim dvorovima su posebni službenici siromasima dijelili milostinju pa su ih zato zvali »milostinjari« ili »eleemosynarii«.

44) Ovaj se čudesni događaj nalazi samo u sv. Bonaventure, a dogodio se u samotištu Fonte Colombo, odnosno, u gradu Rieti.

45) Bonaventura na mističan način primjenjuje tzv. leviratski zakon Staroga zavjeta na propovjednike evanđelja i Krista. Prema spomenutom je zakonu, ako bi neki Izraelac umro bez potomstva, njegov brat bio dužan oženiti se pokojnikovom udovicom da mu podigne potomstvo i tako sačuva ime. — Krist je kao čovjek naš brat. Propovjednici i ispovjednici, kad grešnika vrate na put spasenja, kad ga »nanovo rode«, kao posrednici i djelitelji milosti mu podižu potomstvo.

46) U danima velike krize zvanja, velikih sablazni i brojnih otpada ovo Franji dano obećanje za nas predstavlja veliku utjehu i ispunja nas nadom koja nas neće postidjeti ni smutiti (usp. Rim 5, 5).

47) Franjo je postupao poput siromašne udovice koja je, bacivši u milostinjar dva novčića, velikodušnom darežljivošću darovala hramu sve što je imala. Njegova duša i njegovo tijelo su bili kao »dva novčića« i Franjo ih je kao žrtvu i miomirisni kad neprestano prinosio Božjem veličanstvu.

48) Zemljopisnim imenom »Sclavonia« Bonaventura ne naziva današnju pokrajinu Hrvatske Slavoniju, područje između Save i Drave, nego kao i ostali pisci onoga vremena tim imenom označuje krajeve Južne Hrvatske. — Na temelju ovog izvještaja se ne može sa sigurnošću ništa određeno zaključiti, gdje se Franjo tom zgodom u Dalmaciji iskrcao i kako se dugo ondje zadržao. — O tom problemu malo opširniju informaciju pruža knjižica: D. Damjanović — Sveti Franjo u Zagrebu na Kaptolu, Zagreb 1975.

49) Ovo je drugi Franjin pokušaj da bi ostvario svoju želju za mučeništvom. No, i taj se izjalovio.

50) Miramolinus je latinizirani nadimak — dolazi od »Emir — el — mumenin« — glavar vjernika — a pridavao se sultanu Maroka. — U Maroku je tada kao sultan vladao Muhamed — ben — Nasser koga su 1212. godine Španjolci porazili i protjerali. — Franjo je do njega pokušao doći godine 1213.

51) Franjo je u ljetu 1219. krenuo put Istoka te je nekako sredinom kolovoza stigao do Damiette u Egiptu. — Tada je Melek — el — Kamel (1218—1238) bio sultan Babilonije ili bolje Egipta. — To je bio treći Franjin neuspjeli pokušaj da se domogne mučeničke palme.

52) Latinsko ime Illuminatus znači: svijetao, prosvijetljen.

53) Ovdje Bonaventura već unaprijed nagoviješta događaj budućnosti, naime, Franjinu stigmatizaciju.

54) Iz antifone za »Veliča« u Večernji spomen-dana sv. Martina biskupa (11. studenog). — Tu je naglašena velika nadnaravna vrijednost Franjine neutažive želje za mučeništvom. Nije, doduše, doživio stvarno mučeništvo, ali ga uza sve to zazivamo kao »mučenika željom«.

55) Usp. IX. pogl., 9

56) Aluzija na Izr 26, 11, a ta misao glasi u cijelosti: »Bezumnik se vraća svojoj ludosti kao što se pas vraća na svoju bljuvotinu.«

57) Ovdje je riječ o bratu Leonu koji nam je napose poznat po legendi »o savršenom veselju« u »Fioretttima« gdje ga Franjo umiljato naziva »ovčicom Božjom«. — Taj blagoslov bratu Leonu glasi: »Neka te blagoslovi Gospodin i neka te čuva! Neka te Gospodin licem svojim obasja i milostiv ti bude! Neka Gospodin svoj pogled svrati na te i mir ti donese! Neka te, brate Leone, blagoslovi Gospodin!« (Br 6, 24—26)

58) Vrlo je vjerojatno da je to bio brat Ilija.

59) Grad u južnoj Francuskoj koji se nalazi na početku delte rijeke Rhone.

60) Ovo je u već spomenutom nizu od šest ukazanja križa peto po redu.

61) »Fioretti« u 16. poglavlju poimence ističu da je taj posao obavio ponizni brat Maseo.

62) Dok je Bonaventura na Alverni u listopadu 1262. provodio vrijeme u dubokoj kontemplaciji, pod dojmom je Franjine stigmatizacije duboko prodro u misterij milosnoga sjedinjenja Boga i čovjeka. Plod tih mističnih doživljavanja je njegovo djelce **Itinerarium mentis ad Deum** — a to je na hrvatski jezik preveo Dr Marije Šikić — **Put duha k Bogu KS — Zagreb 1974.**

63) La Verna ili Alverna se nalazi u središnjim Apeninima na granici Toscane. Visoka je 1283 m, a pripada pokrajini i biskupiji Arezzo. Od Arezza je prema sjeveru udaljena nekih 27 km. — Grof Orlando iz Chiusia ju je poklonio sv. Franji.

64) Taj se blagdan i danas slavi kao i nekoć 14. rujna.

65) To je bio isti brat Iluminat koji je Franju pratio na njegovu putovanju na Istok.

66) Papa Grgur IX. sastavio je himan **Proles de coelo**, otpjev **De Paupertatis horreo** i antifone **Sancte Francisce, propera i Plange, turba paupercula**; — kardinal Toma iz Capue spjevao je himne **Decus morum** i **In coelesti collegio**, otpjev **Carnis spicam** i antifonu **Salve, sancte Pater**; — kardinal Rajner Capoci iz Viterba je spjevao himan **Plaude, turba paupercula**; — kardinal Stjepan iz Casa Nuova je spjevao himan **Coelorum candor splenduit**; — Julijan iz Speyera je sastavio oficij na čast sv. Franji, a posljednica se **Sanctitatis nova signa** pripisuje Tomi Čelanskom. Usp. **Fonti francescane I — Bologna 1977, nota 94, pag.** 951.

67) Bonaventura je bio vrstan govornik. To je, evo, pokazao i ovim svojim blistavim panegirikom koji ovdje počinje i teče do kraja XIII. poglavlja.

68) Vidi bilješku 21.

69) Isto.

Kronološki slijed najvažnijih događaja u životu sv. Bonaventure i nakon njegove smrti

Rođen u Bagnoregio (Viterbo) . . oko	1221.
stupio u Franjevački red (star oko 22 godine) . .	1243.
izabran za generalnoga ministra Reda (imao je 36 godina) . .	1257.
u Padovi prisustvovao prijenosu tijela sv. Antuna .	1263.
imenovan biskupom i kardinalom u Albanu	1273.
sudjeluje u II. lyonskom koncilu	1274.
na Generalnom kapitulu u Lyonu prestao vršiti službu generalnog ministra nakon 17 godina	1274.
umro u Lyonu 15. srpnja	1274.
Siksto IV. ga kanonizirao 208 godina nakon smrti .	1482.
Siksto V. ga proglasio crkvenim naučiteljem	1588.
Leon XIII. nazvao ga »princeps mysticorum«	1890.
Pio XII. Bonaventuru i Tomu Akv. nazvao »sacrae theologiae principes«	1954.

KAZALO

osobnih imena i mjesta

(Rimski broj označuje poglavlje Životopisa a arapski odlomak)

STVARNO KAZALO

(Rimski broj označuje poglavlje Životopisa a arapski odlomak)

SADRŽAJ

NEKA ČUDESA NAKON FRANJINE SMRTI